SEDAT GİRGİN'İN RESİMLEDİĞİ KİTAPLARDAN ÖRNEKLERLE ÇOCUK EDEBİYATINDA RESİM-METİN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Fetullah UYUMAZ

Yüksek Lisans Tezi

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

2019

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

SEDAT GİRGİN'İN RESİMLEDİĞİ KİTAPLARDAN ÖRNEKLERLE ÇOCUK EDEBİYATINDA RESİM-METİN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

(Analysis of Text-Picture Relation in Chıldren's Literature with Examples from the Books İllustrated by Sedat Girgin)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fetullah UYUMAZ

Danışman: Prof. Dr. Lokman TURAN

Erzurum

Ocak, 2019

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Fetullah Uyumaz tarafından hazırlanan "Sedat Girgin'in Resimlediği Kitaplardan Örneklerle Çocuk Edebiyatında Resim-Metin İlişkisinin incelenmesi" başlıklı çalışması 10/01/2019 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal BilimlerEğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisan tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı:	Doç. Dr. Oğuzhan Sevim *Atatürk Üniversitesi*	.....
Danışman:	Prof. Dr. Lokman Turan *AtatürkÜniversitesi*	.....
Jüri Üyesi:	Dr. Öğr. Üyesi Erkan Çer Amasya Üniversitesi	.....

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

18 Ocak 2019

Prof. Dr. Mustafa SÖZBİLİR

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum "Sedat Girgin'in Resimlediği Kitaplardan Örneklerle Çocuk Edebiyatında Resim-Metin İlişkisinin İncelenmesi" başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

10 / 01 / 2019

Fetullah Uyumaz

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun …./…/…. tarih ve ……. sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun …./…/…. tarih ve ……. sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

i

TEŞEKKÜR

Çalışmanın ilk aşamasından son aşamasına kadar bana destek olan kıymetli danışmanın Sayın Prof. Dr. Lokman Turan'a, Sayın Doç. Dr. Oğuzhan Sevim'e, Sayın Dr. Öğr. Üyesi. Tacettin Şimşek'e ve kıymetli jüri üyelerine, her aşamada fikirlerinden ve değerlendirmelerinden istifade ettiğim değerli meslektaşlarım Arş. Gör. Ahmet Karadoğan, Arş. Gör. Metin Işıkoğlu, Arş. Gör. Zeynep Cin Şeker, Arş. Gör. Deniz Işıkoğlu'na ve diğer çalışma arkadaşlarıma, maddi manevi benden desteklerini esirgemeyen kıymetli aileme ve dostlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Fetullah Uyumaz

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEDAT GİRGİN'İN RESİMLEDİĞİ KİTAPLARDAN ÖRNEKLERLE ÇOCUK EDEBİYATINDA RESİM-METİN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Fetullah UYUMAZ

Ocak 2019, 96 Sayfa

Amaç: Çalışmanın amacı çocuk edebiyatında illüstrasyon ve resim-metin ilişkisi olarak belirlenmiş olup bu bağlamda Sedat Girgin'in resimlediği kitaplardan örnek resim ve metinler sunularak bu resim ve metinlerin ''Resimli Çocuk Kitabı Değerlendirme Formu''na (RÇKDF) uygunlukları incelenecektir.

Yöntem: Bu çalışma doküman analizi yöntemine uygun bir şekilde hazırlanmıştır. Çalışma dört temel aşamadan oluşmaktadır: İçerik toplama, verilerin derlenmesi, veri analizi ve son olarak değerlendirme şeklinde sıralanmaktadır.

Bulgular: Çalışmada kullanılan kitapların forma uygunluk düzeylerinin sırasıyla % olarak ifade edilişi şu şekildedir: Acayip Bir Hediye %66,66 oranında uyumlu, Aslan Kral Kork %88,88 oranında uyumlu, Gökten Yağan İkizler Aşkına %66,66 oranında uyumlu, Görünmez Olan Torino'nun Maceraları %88,88 oranında uyumlu, Dinozor Kuşları %72,22 oranında uyumlu, Yalancılar Ülkesi %83,33 oranında uyumlu, İlk Romanım %61,11 oranında uyumlu, Kılçık Uçurtma %100 oranında uyumlu olarak belirlenmiştir.

Sonuç: Çalışmanın bu bölümünde incelenen kitaplar ''Resimli Çocuk Kitabı Değerlendirme Formu''na göre toplamda 18 maddede incelenmiştir. Elde edilen bulgularda kitaplarda kullanılan resimlerin uyumluluk oranı %78,46 olarak ortaya çıkmıştır. Resimlerin büyük ölçüde metinlerle uyumlu olduğu ve çocuğun gelişimini desteklediği fikrine ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sedat Girgin, çocuk edebiyatı, resim-metin ilişkisi, illüstrasyon

ABSTRACT

MASTER THESIS

ANALYSIS OF TEXT-PICTURE RELATION IN CHILDREN'S LITERATURE WITH EXAMPLES FROM THE BOOKS ILLUSTRATED BY SEDAT GIRGIN

Fetullah UYUMAZ

January 2019, 96 Pages

Purpose: The aim of this study is to define the relation between picture and text relation in children's literature; in this sense, from such books that are illustrated by Sedat Girgin sample pictures and texts are presented to examine the suitability of these pictures and texts to the Illustrated Children's Book Evaluation Form (ICBEF).

Method: This study was prepared in accordance with the methods of document analysis. The study consists of four basic stages: content collection, data compilation, data analysis and finally evaluation.

Findings: The suitability of the books used in the study to ICBEF is expressed as % in the following order**:** Acayip Bir Hediye %66,66, Aslan Kral Kork %88,88**,** Gökten Yağan İkizler Aşkına %66,66, Görünmez Olan Torino'nun Maceraları %88,88, Dinozor Kuşları %72,22, Yalancılar Ülkesi %83,33, İlk Romanım %61,11, Kılçık Uçurtma %100. In general terms, the compliance rate of eight books has emerged as 78.46%.

Result: The books examined in this section of the study are examined in 18 articles according to the Illustrated Children's Book Evaluation Form. In the findings, it was found that the pictures used in the books were compatible with the texts and supported the development of the child.

Keywords: Sedat Girgin, children's literature, picture-text relationship, illustration

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI iii
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI i
TEŞEKKÜR ii
ÖZ iii
ABSTRACT iv
İÇİNDEKİLER v
TABLOLAR DİZİNİ viii
ŞEKİLLER DİZİNİ ix
BİRİNCİ BÖLÜM 1
Giriş 1
Çizerin (İllüstratörün) Hayatı 4
Araştırmanın Amacı 5
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi 5
Araştırmanın Sınırlılıkları 5
Varsayımlar 6
Terim ve Tanımları 6
İKİNCİ BÖLÜM 8
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar 8
Çocuk Edebiyatı 8
Çocuk Edebiyatı'nda Çocuğa Görelik 9
Resimli Kitapların Biçimsel Özellikleri. 10
Kağıt. 11
Kapak. 11
Ciltleme. 12
Harf Karakteri ve Büyüklüğü. 12
Sayfa Düzeni. 12
Resim. 12
Renk. 13
Boyut. 13
Çocuk Edebiyatı'nda Resimlemenin Yeri 13
Çocuk Edebiyatın'da Resimli Kitapların Türkiye'deki Yeri 15
Çocuğun Gelişim Süreci ve Dil Gelişimi 17
Yaş Seviyelerine Göre Okutulacak Kitaplar ve Özellikleri ile Çocuk ve Kitap İlişkisi 19

Resimli Çocuk Kitaplarının Resimleme Özellikleri 20
İlgili Araştırmalar 22
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 24
Yöntem 24
Araştırma Yöntemi 24
Araştırmanın Kapsamı/Grubu 24
Veri Toplama Teknikleri/Araçları 24
Süreç/Uygulama 25
Veri Analizi 26
Araştırmacı Rolü 29
Geçerlik ve Güvenirlik 29
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 30
Bulgular 30
Acayip Bir Hediye İsimli Kitaptan Resim-Metin İlişkisi Bağlamında Elde Edilen Bulgular 30
Aslan Kral Kork İsimli Kitaptan Resim-Metin İlişkisi Bağlamında Elde Edilen Bulgular 33
Gökten Yağan İkizler Aşkına İsimli Kitaptan Resim-Metin İlişkisi Bağlamında Elde Edilen Bulgular 34
Görünmez Olan Torino'nun Maceraları İsimli Kitaptan Resim-Metin İlişkisi Bağlamında Elde Edilen Bulgular 38
Dinozor Kuşları İsimli Kitaptan Resim-Metin İlişkisi Bağlamında Elde Edilen Bulgular 38
Yalancılar Ülkesi İsimli Kitaptan Resim-Metin İlişkisi Bağlamında Elde Edilen Bulgular 40
İlk Romanım İsimli Kitaptan Resim-Metin İlişkisi Bağlamında Elde Edilen Bulgular 42
BEŞİNCİ BÖLÜM 47
Tartışma ve Sonuç 47
Öneriler 49
KAYNAKÇA 51
EKLER 55
ÖZ GEÇMİŞ 96

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1.Resimli Çocuk Kitapları Değerlendirme Formu 25
Tablo 2. RÇDKF'ye Göre Birinci Değerlendiricinin Puan Tablosu 27
Tablo 3. RÇDKF'ye Göre İkinci Değerlendiricinin Puan Tablosu 28
Tablo 4. RÇDKF'ye Göre Üçüncü Değerlendiricinin Puan Tablosu 28
Tablo 5. RÇDKF'ye Göre Üç Değerlendiricinin Puan Ortalaması 28
Tablo 6. Acayip Bir Hediye Resim-Metin Uyumu 33
Tablo 7. Aslan Kral Kork Resim-Metin Uyumu 34
Tablo 8. Gökten Yağan İkizler Aşkına Resim-Metin Uyumu 38
Tablo 9. Görünmez Olan Torino'nun Maceraları Resim-Metin Uyumu 38
Tablo 10. Dinozor Kuşları Resim-Metin Uyumu 40
Tablo 11. Yalancılar Ülkesi Resim-Metin Uyumu 42
Tablo 12. İlk Romanım Resim-Metin Uyumu 46

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Kitapların biçimsel özellikleri 11
Şekil 2. Acayip bir hediye (kapak resmi) 30
Şekil 3. Acayip bir hediye (resim 1) 31
Şekil 4. Acayip bir hediye (kapak resmi) 32
Şekil 5. Acayip bir hediye (arka kapak resmi) 32
Şekil 6. Aslan kral kork (kapak resmi) 34
Şekil 7. Gökten yağan ikizler aşkına (kapak resmi) 35
Şekil 8. Gökten yağan ikizler aşkına (resim 4) 36
Şekil 9. Gökten yağan ikizler aşkına (kapak resmi) 36
Şekil 10. Gökten yağan ikizler aşkına (arka kapak resmi) 37
Şekil 11. Gökten yağan ikizler aşkına (resim 7) 37
Şekil 12. Dinozor kuşları (resim 1) 39
Şekil 13. Dinozor kuşları (kapak resmi) 39
Şekil 14. Dinozor kuşları (arka kapak resmi) 40
Şekil 15. Yalancılar ülkesi (kapak resmi) 41
Şekil 16. Yalancılar ülkesi (kapak resmi) 41
Şekil 17. Yalancılar ülkesi (arka kapak resmi) 41
Şekil 18. İlk romanım (kapak resmi) 43
Şekil 19. İlk romanım (resim 2) 43
Şekil 20. İlk romanım (resim 3) 44
Şekil 21. İlk romanım (resim 4) 44
Şekil 22. İlk romanım (resim 7) 45

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Çocuk edebiyatı kavramının daha iyi açıklanabilmesi için öncelikle bu kavramı oluşturan kelimelerin incelenmesi gerekmektedir. Bu kavramlardan edebiyat kavramı şöyle açıklanabilir: Edebiyat sözcüğü Türk Dil Kurumu Güncel Sözlüğü'nde; 1- Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın. 2- Bir bilim kolunun türlü konuları üzerine yazılmış yazı ve eserlerin hepsi, literatür olarak belirtilmiştir (Güncel Türkçe Sözlük, TDK, 2013; Oğuzkan, 1979). Edebiyatla ilgili olarak TDK'nin tanımından başka tanımlar da bulunmaktadır. Bunlardan biri de Sedat Sever'in yapığı şu tanımdır:

> Edebiyat (yazın) bize, sanatçı duyarlılığı ile kurgulanmış bir yaşam sunar. Yaşamımıza yeni anlamlar katar. İnsan ve yaşam gerçekliğini sanatçı duyarlığı ile kavramamıza, bu gerçekliğe sanatçının penceresinden bakmamıza olanak sağlar. Her yeni pencere, yaşama ve insana ilişkin deneyimlerimizi zenginleştirir; onlara derinlik katar. Dilin en yetkin kullanım örnekleriyle bizi başkalarının deneyimlerine ortak eder (Sever, 2015, s. 11)

Çocuk kavramı ise; Genç erkek, küçük yaştaki erkek veya kız, bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız şeklinde tanımlanmaktadır (Güncel Türkçe Sözlük, TDK, 2013). Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde ise ‘'on sekiz yaşına kadar olan herkes çocuk sayılır.'' şeklinde tanımlanmaktadır. Bu iki kavramın birleşimiyle; çocuğun doğumundan sonraki ilk yıllarından itibaren on sekiz yaşına kadar geçen zamanda çocuğun; duygu, düşünce, olay ve hayal gücünü zenginleştirip çocuğun duygu ve düşünüşlerine yer vererek yaşama hazır duruma getirmek için yapılan çalışmaların ortaya konulduğu alan çocuk edebiyatı olarak tanımlanmaktadır.

Oğuzkan (2013) ise çocuk edebiyatı kavramını; "usta yazarlar tarafından özellikle çocuklar için yazılmış olan ve üstün sanat nitelikleri taşıyan eserlere verilen genel ad" (s.3) olarak açıklamaktadır.

Çocuk edebiyatı kavramı ortaya atıldığı ilk zamanlardan itibaren tartışmaların da odağında bulunmaktadır. Kimi yazarlar doğrudan çocuk için bir edebiyat alanı olamayacağını savunurken kimisi de tam tersini savunmuştur. Genel geçer bir görüş olarak yetişkinler için yazılan edebiyat eserlerinin çocuklara da okutulabileceği fikri Sanayi Devrimi'ne kadar tüm dünyada kabul görmüştür ancak bunun tersini düşünen yazarların sayısı da az değildir (Oğuzkan, 2013).

Toplumlarda ferdiyetçilik fikriyle beraber çocuğun da toplum nezdindeki yeri gitgide değişmeye başlamıştır. Çocuk bir birey olarak kabul görmeye başlanmış ve çocuğa özgü alanlar ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte var olanlar da daha genişlemiştir. Özellikle geçmişte kendilerinin de çocuk olduğunu anımsayan ve bunu unutmayan sanatkârlar çocuk için de edebiyat olabileceği fikrini savunmuşlardır. Bunun yanı sıra çocuk edebiyatı, çocukların keşfettiği bir edebiyattır. Dolayısıyla çocuklar yetişkinler için hazırlanmış metinleri de okuyabilirler ve bu edebiyatın ortaya çıkışı da böyle olmuştur.

Çocuğun da bir birey olarak kabul edilmesinin ardından çocuk edebiyatı alanında gelişmeler yaşanmıştır. Her ne kadar diğer edebiyat alanları gibi geçmişi çok eskiye dayanmasa da çocuk edebiyatının öneminin her geçen gün arttığı söylenebilir.

Teknoloji günümüzde baş döndürücü bir hızla ilerlemektedir. İnsanların yaşayış biçimleri de artık teknolojiye göre şekillenmektedir. Seçki yelpazesinin çeşitlendiği günümüzde, yarınlarımızın yetişkinleri çocuklar için en iyiyi ve en faydalıyı seçmek ve çocukları doğru bir şekilde yönlendirebilmek için çocuk edebiyatına gereksinim duyulmaktadır.

Çağımızda bilgisayar, cep telefonları, tablet bilgisayar *vb*. araçlara çocukların erişimi her geçen gün kolaylaşmakta ve kullanım süresi artmaktadır. Bu araçları kullanma yaşı da gittikçe düşmektedir. Bir diğer taraftan da çocuğun bu görsel uyaranlara yoğun şekilde maruz kalması çocuğun kitapla olan ilişkisini de her geçen gün azaltmaktadır (Atmaca, 2006). Çocuk, kitaplarda karşılaşacağı hayal gücünü zenginleştirecek, duygu ve düşüncelerini geliştirecek resimler yerine teknolojinin hiçbir filtreden geçirmeden rastgele sunduğu resimlerle karşılaşmaktadır. Bunun sonucunda çocuğun bakış açısı kazanma yeteneği zayıflarken hayal gücünü geliştirici resimlerden de yoksun kalmaktadır. Bu teknolojik araçların çocuğun üzerindeki baskısını ve etkisini azaltmanın yanı sıra kaliteli kitaplarla buluşturmak için çocuk edebiyatı, varlığını güçlendirerek sürdürmelidir.

Çocuk edebiyatı, sosyal bilimlerin diğer alanlarında da olduğu gibi birden fazla değişkene sahiptir. Araştırmamızın konusunu oluşturan resim-metin ilişkisi ve illüstrasyon kavramları bu değişkenlerden yalnızca birkaçını oluşturmaktadır. Resim; 1-varlıkların, doğadaki görünüşlerinin kalem, fırça gibi araçlarla kâğıt, bez *vb*. üzerinde yapılan biçimleri. 2-Bunu yapmak için gerekli yöntemleri öğreten sanat (Türkçe Sözlük, TDK, 2013). Basılı veya el yazması parça, metin, bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü, tekst olarak tanımlanmaktadır (Türkçe Sözlük, TDK, 2013). İllüstrasyon; resimleme (Türkçe Sözlük, TDK, 2013) ve sözcük olarak izah edici resim anlamına gelmektedir (Kayabekir, 2010, s. 21).

Çocuk kitapları, çocukların edebî metinlerle tanıştıkları ilk yazılı ve basılı kaynaklardır. Çocuk bu kitaplar aracılığıyla dünyayı tanımaya çalışır ve kendi hayal dünyasını inşa eder. Kitaplarda bulunan resimler çocuklar için görsel uyaranlardır. Bu resimler ne kadar titiz bir çalışmayla çizilmişse çocuğu etkileme derecesi de o kadar artacaktır. İyi kabul edilen kitaplar, okunmaya değer bir içeriğe sahip ve iyi resimlendirilmişlerse güzel resimlere sahiptirler. İyi kabul edilen kitapların ön kapaklarından en son sayfalarına kadar bütün tasarımları, içerikleriyle uyumludur. Bu uyum okuyucuyu kitabı alıp okumaya davet eder (Karatay, 2012, s. 81).

Resimlerin metinle olan uyumu da en önemli konuların başında gelmektedir. Görsel tasarım bakımından çocuk kitaplarında bulunması gereken niteliklere bazı yayınlarda dikkat edilmemektedir. Kitapta verilen görsellerle metnin tam olarak uyuşmadığı durumlarla karşılaşmak mümkündür. Metni anlam bakımından destekleyen resim ile metinde anlatılan durum farklı olabilmektedir (Karatay, 2012, s. 89). Örneğin kitapta işlenen metinde konu olarak çiçek toplamak için kırda gezintiye çıkan bir karakterin maceraları verilmiş ve bu metni açıklamak için kullanılan resim fabrikalardan veya harabe binalardan oluşmuşsa bu metinde resim-metin ilişkisi kurulamamış demektir. Bu durumda metni açıklamak için kullanılan resim kitapta yalnızca bir dolgu malzemesi olarak yer alır. Çocuk resim ile metin arasında bir ilişki kuramadığı zaman zihninde oluşacak bazı sorulara cevap bulamayacaktır. Bununla birlikte zihnine kodlayacağı kavramları yanlış veya eksik olarak aktaracaktır.

Çocuk edebiyatı yazar ve çizerlerine düşen görevler bulunmaktadır. Özellikle çocuğun gözünden dünyaya bakabilmek yazar ve çizeri alanda bir adım öne çıkma adına daha belirgin hâle getirmektedir. Buna bir örnek verilecek olursa Yalvaç Ural'ın kaleme aldığı şu şiir konuyu özetler nitelikte olacaktır:

Her gün
Okula giderken
Annem saçımı
At kuyruğu örüyor

Eğer bir gün
Bir atım olursa
Ben de onun kuyruğunu
Kız saçı öreceğim (Ural, 2018, s.7).

Yazar ve çizer; çocuk gibi düşünebilmeli, çocuk gibi duyumsayabilmeli, çocuğun merak ögesini besleyici yazılar kaleme alıp resimlemeler yapabilmelidir.

Çocuk edebiyatında üzerinde durulması gereken en önemli kavramlardan biri de estetik kavramıdır. Estetik, sanatsal yaratının genel yasalarıyla sanatta ve hayatta güzelliğin

kuramsal bilimi, güzel duyu, bedii, bediiyat. 2- Güzellik duygusu ile ilgili olan. 3- Güzellik duygusuna uygun olan. 4- Güzelliği ve güzelliğin insan belleğindeki ve duygularındaki etkilerini konu alan felsefe kolu, güzel duyu, bedii olarak tanımlanmaktadır (Güncel Türkçe Sözlük, TDK, 2013). Estetik değer ise ortaya konulan bir çizimde sanatın ve hayatın güzelliklerini tam ve eksiksiz bir biçimde sergilemektir. Çocuk estetik ihtiyacını çocuk kitaplarında bulunan resim ve metinlerle karşılamaktadır, bu yüzden ortaya konulan eserlerde estetik değer ögesi ön planda tutulmalıdır.

Çizerin (İllüstratörün) Hayatı

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan eserlerin çizimlerini yapan sanatçı ile ilgili bilgilere kişisel internet sayfasından ulaşılmıştır. Ayrıca sanatçıyla yapılan röportajlardan da alıntılar yapılarak hem sanatçının fikirleri hem de çalışmalarıyla ilgili daha kapsamlı bilgiye ulaşılmaya çalışılmıştır.

1985 yılında İstanbul'da doğan sanatçı ilk ve ortaokul hayatından sonra İstanbul Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümünü bitirdi. Ardından, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Endüstri Ürünler Tasarımı Bölümünden mezun oldu. Yazarla yapılan röportajların birinde kendisinin aslında resim öğretmenliği bölümünü istediği ancak maddi şartlardan ötürü okuyamadığı ve iş garantisi açısından kendisine daha uygun olan Endüstri Ürünler Tasarımı Bölümünü okuduğunu belirtmiştir (http://www.boxinaboxidea.com/tr/post/sedat-girgin-videobox). Birçok yayınevinde 80'i aşkın kitap resimledi. Ancak özellikle Can Çocuk Yayınları için resimlediği kitaplar dikkat çekmektedir, sanatçı bu süreci şöyle anlatıyor: "*Daha sonra çok sayıda çocuk kitabı yapmaya başladım, Can Yayınlarına başladım. O dönem yenilik peşindelermiş, ona tam denk geldim. Sonra çok beğenildi işlerim, biraz farklı bulundu tarzım. Genel çocuk kitabı resimlemeleri dışında, daha farklı bir alternatif olarak iyi buldular*" (http://www.boxinaboxidea.com/tr/post/sedat-girgin-videobox). Dergi ve ajanslarda serbest illüstratör olarak çalıştı. 2007 yılında Suna Dölek ile hazırladıkları Karıncanın Kardeşi isimli kitap Tudem Kitap Yapın yarışmasında üçüncülük ödülü aldı ve Almancaya çevrildi. 2010 yılında katıldığı Art Vespa tasarım yarışmasında birincilik ödülü aldı. 2014 yılında The Guide İstanbul dergisinin kapak çizeri oldu. Resimlediği Tembel Balık Sefa isimli kitap Uluslararası Gençlik Kütüphanesi (Internationale Jugendbibliothek) tarafından White Ravens 2015 Kataloğu'na seçildi. Yaptığı kitap resimlemeleri ile Bratislava İllüstrasyon Bienaline ve İzmir Ege Üniversitesi Çocuk Kitabı Ressamları Müzesine seçildi, işleri sergilendi. Girgin, 2018 yılı Hans Christian Andersen Ödülleri'ne aday gösterildi.

Sanatçı, bugüne kadar yurt içi ve yurt dışında birçok karma sergilere katıldı, atölyeler düzenledi, seminerlere katıldı ve seçici kurul üyelikleri yaptı. İlk kişisel sergisi, Hayretler Sirki'ni 2013, ikinci kişisel sergisi Keçilerle Kaçarken'i 2017 yılında açtı. Girgin, çalışmalarına İstanbul'da devam ediyor.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı Çocuk Edebiyatında Resim-Metin İlişkisi olarak belirlenmiş olup bu bağlamda Sedat Girgin' in resimlediği kitaplardan örnek resim ve metinler sunularak bu resim ve metinlerin Resimli Çocuk Kitabı Değerlendirme Formu'na (RÇKDF) uygunlukları değerlendirilecektir.

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Çocuk edebiyatının en önemli ögelerinden biri "çocuğa estetik zevk kazandırma" olarak bilinir. Çocuğa estetik zevk kazandırılırken kullanılan en önemli araç ve materyal çocuk kitaplarıdır. Çocuk kitapları, çocuğun içinde bulunduğu dönem göz önünde bulundurularak çocuğun dünyasına seslenebilmeli ve çocuktaki estetik zevki geliştirebilmelidir (Sever, 2008).

Çocuk kitapları çocuğun temel beklentilerini karşıladığı ölçüde değerli olmaktadır. Yazılan her çocuk kitabı birçok ölçüt göz önünde bulundurulduğunda tam anlamıyla çocuk kitabı olamamaktadır. Kahramanı çocuk olan her kitap çocuk kitabı değildir.

Bu çalışmada öncelikle çocuk edebiyatında resim-metin ilişkisi üzerinde durarak teorik bilgilerden hareketle Sedat Girgin' in resimlediği kitaplardan örnekler incelenecektir. Çalışmanın hem alan uzmanları için bir derleme kaynak hem de resimli çocuk kitabı yazarları için bir başvuru kaynağı olması hedeflenmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma Sedat Girgin'in resimlediği;

1. *Acayip Bir Hediye*
2. *Aslan Kral Kork*
3. *Görünmez Olan Torino'nun Maceraları*
4. *Gökten Yağan İkizler Aşkına*
5. *Dinozor Kuşları*
6. *Yalancılar Ülkesi*
7. *Kılçık Uçurtma*

8. *İlk Romanım* adlı kitaplar ile sınırlıdır. İllüstratörün resimlediği diğer kitaplar araştırmanın kapsamı dışındadır. Bu çalışma adı verilen eserlerdeki çizimler ile sınırlıdır. Ayrıca bu çalışma RÇKDF'de ele alınan başlıklar ile sınırlıdır.

Varsayımlar

1. Çocuk edebiyatında resim-metin ilşikisinin önemli olduğu varsayılmaktadır.
2. Çocuklar için ortaya konulan kitapların, çocuğun dil gelişimi için önemli bir rol oynadığı varsayılmaktadır.
3. Çocuklar için edebî ürünlerin olmasının çocuğun; dil, düşünce *vb*. özelliklerini geliştirdiği varsayılmaktadır.

Terim ve Tanımları

Edebiyat: Edebiyat, çağlar boyunca insanoğlunun duyduğu, düşündüğü ve yaptığı her şeyi en zengin ve en etkili biçimde ortaya koyan bir sanattır. Eğitim bakımından değeri, insana çok çeşitli duyma, düşünme ve hareket etme örnekleri vermesidir. İnsan ancak böyle geniş bir ortam içinde kendisine uygun olan yolu seçme özgürlüğünü kazanır. Tek bir roman okumak bile, bize insanların karakter yapısı, sosyal durumu, duygu ve düşünce bakımından ne kadar farklı oldukarını göstermeye yeter (Kavcar, 1999, s. 4). Edebiyat dille yapılan sanattır. Dolayısıyla edebiyatta dilin üst düzeyde, güzel ve etkileyici şekilde kullanılması esastır. Okuyucuya zevk vermek ve onda güzellik duygusu uyandırmak edebiyatın başlıca işlevidir (Şimşek, 2007, s. 19-20).

Çocuk: Çocuk, doğduğu andan itibaren kendine has bir karaktere, davranışa, duyguya, zekâya ve görünüme sahip olan , içinde bulunduğu her bir yaşa göre ayrı ayrı fiziksel, ruhsal ve zihinsel özellikler gösteren ve bu özellikleri henüz tam olarak yerli yerine oturmamış olan, bütün bunların yanında yaratıcı özelliği en zengin ve en renkli süreci kapsayan, kendine özgü ilgi ve ihtiyaçları olan ve yine kendine özgü yeteneklerle donatılmış insan yavrusudur (Demirel, 2010, s. 1). Çocuk, doğum ve ergenlik çağı arasındaki dönemi yaşayan küçük insandır. 0-15 yaş grubunu içine alır (Şimşek, 2007, s. 13).

Çocuk Edebiyatı: Çocuk edebiyatı deyimi, çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsar. Masallar, hikâyeler, romanlar, anılar, biyografik eserler, gezi yazıları, şiirler, fen ve doğa olaylarını anlatan yazılar *vb.* hep bu çerçeve içine girebilir. Değişik birtakım yazı türlerinde ortaya konulan bu eserlerin, tıpkı yetişkinler için hazırlanan eserler gibi, güzel ve etkili olmaları da gerekir. Bu nedenledir ki çocuk edebiyatını "usta yazarlar tarafından özellikle çocuklar için yazılmış olan ve üstün sanat nitelikleri taşıyan eserlere verilen genel ad" diye de tanımlayabiliriz (Oğuzkan,

2013, s. 3). Çocuk edebiyatı (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyasını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır (Sever, 2015, s. 17).

Resim: Varlıkların, doğadaki görünüşlerinin kalem, fırça gibi araçlarla kâğıt, bez *vb*. üzerinde yapılan biçimleri (Türkçe Sözlük, TDK,2013). İşaretleme (1), iz, işaret, simge, damga (2), suret (3) (Nişanyan Sözlük, 2018). Çocuk kitaplarındaki resimler, görsel algıyı geliştiren birer uyaran olmanın yanında, çocukların anlama becerilerinin gelişmesinde de önemli payı olan araçalrdır (Sever, 2015, s. 178).

İllüstrasyon: Resimleme (Türkçe Sözlük, TDK,2013). Renklendirme, nakış (1), aydınlatma (2), aydınlatmak, parlatmak (3) (Nişanyan Sözlük, 2018).

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Çocuk Edebiyatı

Günümüzde değişen şartlar ve bu şartların beraberinde getirdiği yenilikler çocuğun toplumda var olan konumunu değiştirmeye başlamıştır. Özellikle gelişmiş ve gelişmekte olan toplumlarda çocuğa yeni bir rol verilmiştir. ‘’Yarının yetişkinleri’’ düşüncesi toplumlarda hâkim olmaya başladıkça çocuğa verilen değer ve önem katlanarak artmıştır. Günü kurtarma düşüncesi bu tarz toplumlarda yerini yarını ve daha sonrasını da kurtarma düşüncesine bırakmıştır. Bilinçli ebeveynler yetiştiren toplumlarda çocuk da o aile içinde bilinçli bir şekilde büyüyüp gelişim göstermektedir.

Gelişimini sağlıklı bir şekilde tamamlayan çocuklar toplumların sağlam yapı taşlarından her birini oluşturmaya başlayacaktır. Ruh sağlığı ve beden sağlığı da çocuğun gelişiminin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Özellikle ruh sağlığı bugünkü toplumlarda yaşamaya çalışan bireylerde hayati bir noktada konumlanmaktadır. Toplumdaki şiddetin, agresifliğin, empati kuramamanın büyük bir bölümü sağlıklı ruhsal yapıya sahip olunamamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Çocuk edebiyatının varlık sebebi de topluma hem ruh sağlığı hem de beden sağlığı yerinde bireyler yetiştirmektir. Aynı zamanda çocuğa edebî bir zevk ve yaşayış biçimi kazandırma noktasında da önemli bir işlev üstlenmektedir.

Kavram olarak bakıldığında çocuk edebiyatı, çocuklar için oluşturulan sanat ürünlerinin ortaya konulduğu alan olarak adlandırılabilir. Çeşitli yazarlar -özellikle toplumun geleceğini düşünen ve çocuğa değer veren- çocuklar için nitelikli yapıtlar ortaya koymak için uğraş göstermektedir. Bir alanda bir birikimin oluşması ve bağımsız bir alan hâline gelebilmesi için yazılı veya sözlü ürünlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda çocuk edebiyatının yazılı kısmını oluşturan çocuk kitapları, bu alan için değerli ürünlerdir. Aynı şekilde sözlü ürünler de çocuğun gelişimi için çok kıymetli ürünler olarak ortaya çıkmaktadır.

Çocuk edebiyatı çocuğu küçümsememeli, çocuğun değerli olduğunu kabul etmeli, ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verebilmelidir. Çocukça yaşamak, çocukça sevmek, çocukça düşünmek; kendini onların yerine koymak, onlar gibi düşünmek, konuşmak düşünüldüğünden daha da zordur. Ancak yazar, çocuğun hayal dünyasına seslenebilmelidir, yetişkinlikleri döneminde çocuk olduğu zamanları unutmayan yazarlar, çocuğun dünyasını daha iyi anlayabilir ve kendini çocuğun yerine koyarak yazabilir (Dursunoğlu, 2015; Kıbrıs, 2000).

Çocuk kitapları öğretici olmamalıdır, eğitici özelliği baskın olmalı ve çocuğa birtakım ögeleri empoze edici nitelikte de olmamalıdır. Çocuğun dünyasına seslenebilecek nitelikte ve kaliteli içerikte olmalıdır. Karakter işlenirken özellikle çelişkili olabilecek durumlardan uzak durulmalıdır. Çocuk kitapları ‘’çocuğa görelik’’ kavramının özelliklerini taşımalıdır. Çocuğa görelik kavramını açmak gerekirse yazar; çocuğun hayal gücüne seslenebilmelidir, çocuğa anlaşılabilir ve rahat okunmayı sağlayan bir dil sunmalıdır, çocuğu sıkmamalı ve ilgilerine hitap etmelidir, özellikle duygu ve düşünce dünyasına katkıda bulunmalıdır, olay örgüsü karmaşık olmayan ve rahat bir biçimde çözümlenebilen kurguları içeren metinler sunmalıdır (Dursunoğlu, 2015; Gönen, Uygun, Erdoğan, & Katrancı, 2012).

Çocuk kitaplarının temelde taşıması gereken bazı özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler şu şekilde sıralanabilir (Sever, 2015, ss. 198-199):

- Kitaplar hem çocuğun kendine özgü doğallığını taşımalı hem de içten bir anlatım dilini içermelidir.
- Yazar, hikâye içerisinde kurguladığı karakter aracılığıyla çocuklarla arkadaşlık kurabilmeli, onlara bir sırdaş bir dost olmayı başarabilmelidir.
- Kitaplar, çocuklara gerçekleştiremeyecekleri sorumlulukları yüklemekten uzak durmalıdır. Çocuğun gelişimini olumsuz etkileyecek içerikler barındırmamalıdır.
- Kitaplar aracılığıyla çocuklara Türkçenin anlatım olanakları ve kuralları sezdirilmelidir. Öğretici tavır takınan kitaplar çocuğu sıkmakta ve kitapla olan ilişkisini zedelemektedir.
- Çocuk edebiyatının temel sorumluluğu; çocuklara, dilin ve resmin imkânlarıyla kurgulanmış yeni yaşantılar sunmak olmalı, sunulan yaşantılardan çıkarsamalar yapma sorumluluğu ise çocuklara bırakılmalıdır. Çocuk bu sayede kendisinin de seçim şansı olduğunun farkına varabilecek ve bağımsız bir birey olma yolunda hızla ilerleyebilecektir.

Çocuk Edebiyatı’nda Çocuğa Görelik

Çocuğa görelik; çocuğun coşkusuna, heyecanına düşüncelerine ve gülmece anlayışına dil ve çizginin anlatım gücüyle ulaşabilmeyi başarabildiği oranda, yazılı ve görsel bir uyaran olarak işlevini yerine getiren yapıtlar için kullanılabilir (Sever, 2015, s. 19). Bir yapıtın, eserin çocuğa ulaşabilmesi dil aracılığla gerçekleşir. Çocuklar merak ve ilgileri doğrultusunda dil iletilerine karşı bir tutum sergilerler. Yapıtların çocuğa göreliği ise şu ilkeleri taşımalıdır:

- Çocuğun doğasının, bakış açısının, ilgi ve gereksinmesinin, dil ve anlam evreninin ve algılama düzeyinin kitaba yansıması gerekir.
- Kitabın içerik, biçimsel ve eğitsel özelliklerinin çocuk gerçekliğine uygun olması gerekir.
- Kitabın yazın olma ilkelerini göz önünde bulundurması gerekir.
- Yazar ve çizer, bu gerçekliğin bilinciyle görsel dilin ve sözcüklerin olanaklarıyla ortak bir anlam evreni oluşturmalıdır.
- Yetişkin bakış açısının ve düşünsel anlayışının çocuk kitaplarına yansımaması gerekir (Çer, 2014, s. 128).

Resimli Kitapların Biçimsel Özellikleri.

Çocuğun kitapla tanışması ve kitabın çocuğun ilgisini çekmesi için kitabın biçimsel özelliklerinin dikkatli bir şekilde belirlenmiş olması gerekmektedir. İyi şekilde biçimlendirilmiş bir kitap çocuk için vazgeçilmez bir arkadaş olacaktır. Okulöncesi dönemde 6 ay-2 yaş, çocukların kitapla tanışma evresi; 2-4 yaş, arkadaşlık evresi; 4-6 yaş da çocuklarda kitap sevgisinin oluşturulduğu evre olarak tanımlanabilir. Bu evrelerdeki çocuklara seslenen metinler, genel olarak resimlerle oluşturulur. Resimler anlatımın başat ögesisidir (Sever, 2018, s. 24). Çocuk edindiği olumlu algılarla, dilsel ve görsel okuma eylemine geçer. Özellikle 0-6 yaş döneminde, çocuğun kitabın görüntüsüne bakarak kitapla etkileşime geçmesi, tasarım özelliklerinin önemini daha çok ortaya koyar (Çer, 2014, s. 129).

Resimli çocuk kitaplarında dikkat edilmesi gerekenler ve üzerinde özellikle yoğunlaşılması gereken başlıklar bulunmaktadır. Bu başlıklar kitaba nitelik kazandırmada oldukça önemlidir. Biçimsel özellikler deyince genellikle kağıt, kapak, ciltleme, harf karakteri ve büyüklüğü, boyut, sayfa düzeni, resim, çizgi ve renk akla gelmektedir (Oğuzkan, 2013, s. 367).

Kitapların Biçimsel Özellikleri	Kağıt
	Kapak
	Ciltleme
	Harf karakteri ve büyüklüğü
	Boyut
	Sayfa Düzeni
	Resim
	Renk

Şekil 1. Kitapların biçimsel özellikleri

Kağıt.

Çocuk kitaplarında kullanılan kâğıdın mat, yani parlak olmayan cinsten bir kâğıt olması, bunun yanında dayanıklı ve kalteli (en az ikinci hamur) olması gerekir. Ülkemizde yayımlanan çoğu çocuk kitaplarının ve dergilerinin resim ve fotoğraflarının silik bir durumda bulunmasının, hele renkli basıldıkları zaman okurlarda hiç iyi bir izlenim bırakmamalarının başlıca sebeplerinden biri, kullanılan kâğıdın kalite bakımından istenilen özellikleri taşımamasıdır (Oğuzkan, 2013, s. 368). Çocuk kitaplarında mat renkli birinci hamur kâğıt ya da gramajı ağır Avrupa kâğıt kullanılmalıdır. Bu, kitabın dayanıklı olması için önemlidir (Şimşek, 2007, s. 27).

Kapak.

Kitapların dayanıklılığını artıran başlıca unsur kapaktır. Sağlam ve çocuğun hoşuna giden çekici bir kapak veya cilt eserin okunma ve uzun süre saklanma şansını çoğaltır. Dikişsiz veya ciltsiz kitaplar çabuk dağılır, yıpranır. Bu da çocukların kitaba karşı ilgisini azaltacağı gibi onların düzenli bir kitaplık kurma alışkanlığı edinmelerini de engelleyebilir (Oğuzkan, 2013, s. 370). Çocuk kitabı için kapak çok önemlidir. Yetişkinler kitabı, kapağının albenisi için değil, yararlı olduğu için tercih ederler. Oysa çocuklar için yazılmış kitap, kapağından başlayarak çocuğu kendine çekmelidir. Kapak resmi, kullanılan renkler, çocuğun renkli dünyasına hitap etmeli, sırt yazısı mutlaka bulunmalıdır. Sağlam, dayanıklı, çabuk

yıpranmaycak, uzun süre saklanabilecek,güzel kompozisyonlu bir kapak, çocuğun ilgisini çeker (Şimşek, 2007, ss. 26-27).

Ciltleme.

Kitaplarda ciltleme sağlamlık ölçütünün yerine getirilmesi için çok önemlidir. Kitabın bir arada kalabilmesi ve dağılmaması için mutlaka dikişli olması gerekmektedir. İyi dikişlenmemiş bir kitap dağılabilir ve bu durum özellikle okulöncesi dönmede bulunan çocuğun kitaba karşı duyduğu ilgiyi azaltabilir (Oğuzkan, 2013, s. 370). Kapaktaki dikkat çekici niteliklerle kitaba yönelen çocuk, görsel ve dilsel okuma eyleminden sonra kitabı sevdiği bir yere koymak ister. Anne ve babalar tarfından bilinçli şekilde yapılacak yönlendirmeler çocuk için değerli ve önemli olacaktır. İşte, sayfaları dağılan, çekince çıkan, yıpranan bir kitap, çocuğun kütüphane edinimine olumsuz katkı sağlayabilir (Çer, 2014).

Harf Karakteri ve Büyüklüğü.

Çocuklar için hazırlanan metinlerde harflerin boyutu özellikle birinci, ikinci ve üçüncü sınıflar için en az 12 punto olmalıdır. Dördüncü ve beşinci sınıflar içinse kitaplarda yer verilen metinlerde 10 punto olarak düzenlebilir (Oğuzkan, 2013, s. 368). Şimşek (2007) ise bu tanımı daha detaylı açıklamaktadır: Çocuk kitaplarında harf büyüklüğü çocuğun düzeyine göre değişir. İlköğretim birinci sınıf için 16, ikinci sınıf için 14, üçüncü sınıf için 12, dört ve beşinci sınıflar için 10 puntoluk harfler kullanılabilir.

Sayfa Düzeni.

Çocuk yayınlarında normal aralıklı veya normalden çok aralıklı satırlara dizilmiş sayfalar tercih edilmelidir. Çocuk kitaplarında genellikle sayfa kenarlarında geniş boşluklar (marjlar) bırakılması uygun olur. İlkokul birinci devre öğrencileri için paragrafların kısa tutulması bir kural olarak benimsenmelidir. Çift sütun olarak düzenlenen sayfalar okuma rahatlığı yönünden daha iyidir. Bir kitap veya dergi sayfasının düzenini o sayfada bulunan resim ve foroğraflar da büyük ölçüde etkiler (Oğuzkan, 2013, .s 368)

Resim.

Çocuğun yazınsal nitelikli metinlerle en erken yaşlarda buluşturulması ve onun gelişim sürecinde düzeyine uygun davranışları edinmesi için onu düşünmeye, sormaya, sorgulamaya iten görsel açıdan zengin kitaplara gereksinimi vardır. Çocuk kitaplarında yer alan resimlemeler kitaplarda yalnızca dekor olarak kullanılmamalıdır, metinde işlenen konu, durum ve düşünceleri açıklığa kavuşturmak ya da tamamlamak için tasarlanmalıdır. Çocuğun kitapta anlatılan hikâye ile resmi bütünleştirip zihninde yeni bir kurgu oluşturmasına izin vermelidir. Resimler çocukların okuma alışkanlığı edinmelerinde de yardımcı olmalıdır.

Çocuğun yaratıcılığını geliştiriken temel okuryazarlığa da ilk basamak olmayı başarmalıdır (Karatay, 2012, s. 83). Resim, sanatçının dünyasında yarattığı içeriği, görünür kılan bir ögedir. Yalnızca, kendi diliyle bir anlam dünyası yarattığı gibi, bir yazarın kurguladığı yaşam durumunu da görsel bir biçime dökebilir. Çocuk kitaplarında resim, kendi başına görsel bir öge olarak önemli bir işlevi yerine getirdiği gibi, metinle birlikte düşünüldüğünde de anlamı tamamlayan, açıklayan, genişleten bazen de metne yeni anlamlar katan estetik bir uyaran olur (Sever, 2015, s. 166).

Renk.

Doygun ya da soluk olabilen, saydamdan opağa (tahta, odun, ağaç, duvar gibi ışık geçirmeyen, arkası görünmeyen, mat olan) kadar çeşitlilik gösterebilen; kitaplarda anlatılmak isteneni, olayları, ortamı ve çeşitli duygu durumlarını okura-izleyene yansıtan ögedir (Sever, 2018, s. 25).

Boyut.

Çocuk kitaplarında boyut denilince öncelikle akla kitabın kullanışlılığı gelmelidir. Kitap kullanışlı olduğu ölçüde çocuğun ilgisini ve dikkatini çekmeyi başaracaktır. Kullanışlı bir kitap cep kitap boyutunda olabileceği gibi dergi boyutunda da olabilir. Hacim, kalınlık bakımından çocuğun rahatça taşıyabileceği ve kütüphanesine yerleştirebileceği boyutta olması tavsiye edilebilir. Eğer çocuğa göre kitap bouyutu nasıl olmalıdır denilirse; genişlik açısından kitabın iki kapağı açıldığında çocuğun kucak boyundan büyük olmamasına, normal aralıklı bir kitaplık rafına sığacak büyüklükte olmasına dikkat edilmelidir (Karatay, 2012, s. 94).

Çocuk Edebiyatı'nda Resimlemenin Yeri

Çocuğun edebî bir türle ilk olarak karşılaşması henüz bebeklik çağında genellikle annesinden dinlediği ninnilerle gerçekleşir. Belli bir duygu ve ezgiyle söylenen ninniler çocuk için rahatlatıcı bir terapi gibidir. Bebeklikten sonra büyümeye başlayan çocuk halk ürünleriyle tanışır. Bu halk ürünleri genellikle masal, destan, fıkra, efsane gibi anlatılardan oluşmaktadır. Dinlediklerinden hareketle çocuk kendi iç dünyasıyla paralel olarak bir imge çeşitliliği ve hayal dünyası geliştirir. Anlatılan bir masalda kendisini kahramanın yerine koyabilir, bir efsanedeki nesne ile özdeşleşebilir bir fıkra anlatıcısı olma hayali kurabilir. Hemen her ülkenin ve her milletin çocuklarına sunduğu bu gelenek genellikle sözlü olarak ilerleyip günümüze kadar gelmiştir.

Sözlü anlatımla ağızdan ağıza dolaşan bu halk ürünleri daha sonraları yazıya geçirilince çocuk için bir edebiyat alanının ortaya çıkması söz konusu olmuştur. Ancak

edebiyatın diğer alanlarından farklı olarak çocuk edebiyatının bağımsız bir alan hâline gelmesi çok geç olmuştur. Hem dünyada hem ülkemizde gelişmesini henüz tamamlamayan bir alan olarak değerlendirilebilir (Arıcı, 2006).

Batı'da çocuk edebiyatının gelişmesi için önemli sayılabilecek gelişmelerden bazıları matbaanın kullanılmaya başlaması, dinî içerikli kitaplar yerine çocuğu hedef ve konu edinen içerik üretimi yoluna gidilmesi, okur-yazar oranı ve okullaşma oranının artması olarak gösterilebilir. Özellikle okur-yazar oranının artması ciddi değişimlere yol açmış, bilinçlenen insanlar kendi varlıklarının farkındalığının yanı sıra çocuğun varlığının da farkına varmaya başlamıştır. (Şimşek, Arslan, & Yakar, 2012).

Bağımsız bir alan olarak çocuk edebiyatının varlığından 16. yüzyıla değin bahsedilemez. 16. yüzyıldan sonra özellikle kilisenin çocuklara okuttuğu tek düze ve kuru metinler çocuklar için sıkıcı bir hâl almış ve yeni arayışlara sebebiyet vermiştir (Kıbrıs, 2000). Bu arayışlar sonucunda ortaya özgün eserler konulmaya başlanmış ve bir gelişim aşamasına geçilmiştir.

Hem çocuk hem de edebiyat kavramının birlikte kullanılması ise ilk önce Batı'dadır. Ancak çocuğa görelik ilkesinin oluşmaya başlaması ve bünyesindeki bilgileri geliştirmesi için birkaç yüzyıla ihtiyaç duyulmuştur (Temizyürek, Şahbaz, & Gürel 2016).

Dünyada tam anlamıyla çocuk edebiyatının başlangıcını 17. yüzyıl olarak kabul etmek mümkündür. Charles Perrault bu başlangıç için bir ölçüt olarak alınabilir, çocukluğunda annesinden dinlediği masalları kaleme alan Perrault bu masalları Geçmiş Günlerin Masalları adıyla bir araya getirmiştir. Çocuklar tarafından ilgiyle karşılanan bu masallar oldukça beğeni toplamıştır (Temizyürek, Şahbaz, & Gürel 2016).

Çocuk edebiyatı alanında Batı'da öncü konumda bulunan ülke İngiltere'dir. Birçok ilkin yaşandığı bu ülke çocuk edebiyatı alanında da ilklere sahiptir. John Newbery, A Little Pretty Pocket Book kitabı biçimsel açıdan çocuklar için hazırlanan ilk kitap olarak kabul edilebilir (Şimşek, Arslan, & Yakar, 2012).

Avrupa'da gelişimin birbirine paralel olması aslında şaşırtıcı değildir, çünkü bu dönemde ve daha sonrasında da Avrupa'nın fikrî olarak fazlasıyla etkilendiği isimlerden; John Locke ve J. J. Rousseau'nun düşünüşleri ve özellikle çocuk hakkındaki fikirleri oldukça önemlidir. Kıtaya yayılan bu fikirler hem dönemin insanlarını hem de yazarları çocuk için çocuğa yönelik içerikte kitaplar veya yazılar yazmaya itmiştir denilebilir (Şimşek, Arslan, & Yakar, 2012).

Her dönem kendi çocuğunu doğurur, bu da her dönemin çocuğunun ihtiyacı olacak olan bilgilerin, olayların güncellenmesi konusunu ortaya çıkarmaktadır. Çocuk edebiyatında da gelişmeler dönem dönem farklılıklar göstermektedir. Ancak bazı dönemlerin beraberinde getirdiği farklı durumlar da mevcuttur. 21. yüzyılda teknolojinin akıl almaz bir şekilde ilerlediği dönemde J. K Rowling tarafından yazılan Harry Potter ilginç bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Harry Potter içerisinde büyücüler, uçan süpürgeler ve daha nice olağanüstü özellikte içerik barındırmaktadır. Bu kitap milyonlarca insan tarafından okunmuştur. Görüleceği üzere dönem insanının beklentilerinin dışında bir iş de çok fazla sayıda okunmayı başarabilmektedir (Baş, 2015; Kıbrıs, 2000; Oğuzkan, 1987; Şimşek, Arslan, & Yakar, 2012; Toz, 2015).

Çocuklar için meydana getirilen resimli kitapların ilki Andrew Long tarafından Mavi Peri Masalları adıyla 1889 yılında yayımlanmıştır (Gülpınar, 2010). Bu kitap bir kırılma noktasını oluşturmaktadır. Bir talep yaratacak olan bu çalışmadan sonra birçok yazar çocuklar için yazdıkları kitapları resimlendirmek istemiş ve bu yönde hareket etmişlerdir. Çünkü resimlerin çocuğun ilgisini çekmesinin yanı sıra çocuğun hayal gücünü de geliştirdiği görülmüştür.

Çocuk Edebiyatın'da Resimli Kitapların Türkiye'deki Yeri

Türk edebiyatında çocuk, Türklerin İslamiyet'i kabulünden önceki dönemde yazılan destanlarda kendisine yer bulmuştur. Bu dönemde ortaya konulan eserlerden biri olan Dede Korkut Hikâyeleri'nde ise çocuğun kendini ispat edinceye kadar adsız bırakıldığı ancak değersiz olmadığı görülür (Arıcı, 2016). Türk kültüründe çocuk her zaman özel bir yerde konumlandırılmış ve toplumun bir ferdi olarak kabul edilmiştir. Ancak çocuğun tam anlamıyla olmasa da edebî bir esere konu olması için epey zaman geçmesi gerekmiştir.

Türkiye'de çocuk edebiyatı alanında kabul edilebilecek eserlerden biri 17. yüzyılda şair Nabi tarafından yazılan Hayriyye isimli kitaptır. Ancak bu kitapta Nabi, oğlu Hayri'ye öğütlerde bulunmaktadır, yani bu kitap tam anlamıyla bir çocuk kitabı değildir. Ancak konusunu çocuğun oluşturması açısından önemlidir.

Türkiye'de çocuğun ilgi ve ihtiyaçları gözetilerek yazılan ilk kitapları görmek için Tanzimat Dönemi'ne gitmek gerekmektedir. Bu dönemde hem ülke sınırları içinde hem de ülke sınırlarının dışında yaşanan gelişmeler edebiyatı da ciddi anlamda etkilemiştir. Özellikle sosyal yaşamda gözlemlenen değişiklikler beraberinde ciddi yenilikleri de getirmiştir. İşte tam da bu noktada çocuk ve çocuğun ihtiyacı olan edebî eser üretme gerçeğiyle karşı karşıya kalınmıştır.

Tanzimat Dönemi'nde alfabe öğretimini kolaylaştırmak ve çocuklara eğlendirici bir şekilde öğretmek için Kayserili Doktor Rüştü 1859'da Nuhbetü'l Etfal isimli ilk Türkçe alfabe kitabını kaleme almıştır. Yine bu dönemde Recaizade Mahmut Ekrem, Muallim Naci, Ahmet Mithat Efendi gibi dönemin ünlü isimleri çevirdikleri metinlerle alana katkı sağlamışlardır (Arıcı, 2016).

Tanzimat Dönemi'nde yurt dışına gönderilen aydınlar ülkeye döndüklerinde ciddi bir birikimle çocuk edebiyatı bakımından önemli ortaya çeviri eserler ortaya koymaya başlamışlardır. Bu dönem çeviri ağırlıklı bir dönem özelliği gösterir. Böylece taklitten özgünlüğe doğru işleyecek bir süreç başlamış olacaktır. Recaizade Mahmut Ekrem, Şinasi ve dönemin önde gelen diğer isimleri çocuklar için edebî eserleri çevirmeye başlayarak alan için bir birikimin oluşmasına ön ayak olmuşlardır. Tanzimat Dönemi'nde çocuklara yönelik ilk telif eserler de yayınlanmaya başlamıştır. Ahmet Mithat Efendi Hâce-i Evvel ve Kıssadan Hisse, Recaizade Mahmut Ekrem Tefekkür, Muallim Naci ise Ömer'in Çocukluğu adlı eseri kaleme alır (Kıbrıs, 2000; Şimşek, Arslan, & Yakar, 2012).

Sonraki dönemlerde çocuk edebiyatındaki hareketlilik dikkat çekmektedir. Özellikle Satı Bey'in çağrısı ile başlayan bu hareketlilik yazarlar tarafından olumlu geri dönüşlerle sonuçlanmıştır. İbrahim Alâeddin Gövsa Çocuk Şiirleri adlı kitabıyla bu çağrıya karşılık vermiştir (Şimşek, Arslan, & Yakar, 2012).

Ülkemizde çocuk edebiyatında resimli kitapların ortaya konulması da Batı'yla paraleldir. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde Batı ülkelerine gönderilen aydınların etkisiyle farklı bir dönem başlayacaktır. Çocuklar için ortaya konulan dergiler bu işin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. 1900'lerden sonra yayınlanan birçok dergi çocuklar için oluşturulmuş resimlemeler içermektedir.

Resimlemeler özellikle okulöncesi çağda çocukların zihinsel gelişimini desteklemektedir. Çocuk, resimlemeler aracılığıyla metinde anlatılanları daha kolay kavrayarak yorumlar yapabilmektedir. 4-6 ve 7-9 yaş grubunda bulunan çocuklar için kitapta resimlemelere daha fazla yer verilmelidir. Çocuğun görme duyusu aracılığıyla yorumlama yeteneğini hızla geliştirmeye yardımcı olması açısından resimlemeler önemli bir işlev üstlenmektedir. Sanatçının, sanatsal bir kaygıyla ortaya koyduğu çizgiler çocuğun düşünce dünyasındaki farklılığı artırıcı özellikleri bulunmaktadır (Sever, 2015).

Çocuğa sunulacak karikatürler de çocuğun gelişimi için önemlidir. İlk yaşlarda açıklamaları daha basit olan karikatürlerin sunulması ve bu karikatürlerin kolay anlaşılabilmesi çocuk için yorumlama yeteneğini geliştirmesi açısından önemlidir. Yaş

seviyesi ilerledikçe daha karmaşık ve yorumlamaya izin verici nitelikte çizilen karikatürler çocuğun gelişimini desteklemektedir (Sever, 2015).

Türkiye'de son yıllarda çocuklar için resimlenen kitaplarda estetik özellik ön planda bulundurulmaktadır. Nitelikli eserlerin ortaya konulması çocuklar için sevindiricidir. Resimlenen kitaplarda çizer, yazarla bir iş birliği içinde bulunarak çizimlerini yapmalıdır. Bu iş birliği çocuğun sanatsal yaratısını güçlendirmesi açısından önemlidir. Resimlemeler öyküleri süsleyici özelliklerinin yanı sıra dili geliştirici özellikler de taşımalıdır. Çocuk bu sayede oluşturacağı düşünce evrenini geliştirecek ve hayal dünyasında yeni yaratılara yer açabilecektir (Sever, 2015).

Çocuğun Gelişim Süreci ve Dil Gelişimi

Çocuklar için hazırlanan resimler sanatsal bir kaygıyla oluşturulmalıdır. Yaratımın ilk aşamasından son aşamasına kadar resimler metnin içeriğini destekler nitelikte olmalıdır. Resimler metinleri açıklayabilmeli, tamamlayabilmeli, yorumlamaya izin vermelidir. Bu açıdan bakıldığında resimler çocuğun gelişimine katkıda bulunmalıdır. Çocukların gelişimine katkı sağlayacak resimlerin aşağıdaki özellikleri taşıması gereklidir.

- Çocuk, çevresinde gördüğü nesne ve varlıkları görsel imgeleriyle belleğine yerleştirir. Resimler, yazısız kitaplardan başlayarak çocukların belleklerinde nesne ve varlıkların imgelerini oluşturmalı ve kavramsal gelişimini desteklemelidir.
- Kitaplardaki resimlerle yaşanılan iletişim süreci, çocukların duyu algılarını geliştirir. İşitme, bakma, görme, imgeleme yetilerini geliştirmelerine olanak sağlar; soyut kavramları algılamalarını ve zihinlerine yerleştirmelerini kolaylaştırır.
- Sözcükler bazen tek başlarına duygu aktarımını yapamazlar, bu yüzden resim burada önemli bir işlev üstlenir. Çocuğun görme duyusuna seslenen resimler alımlama sürecini kolaylaştırır.
- Kitap okuma sürecinde çocuğun birden fazla duyusuna seslenmeyi sağlar bu sayede öğrenme hem daha eğlenceli hem de daha kalıcı olmaktadır. Çocuklara duyularla düşünme fırsatı veren resimler özellikle somut işlem döneminde bulunan çocukların gelişimi için oldukça önemlidir.
- Düş, düşlem ve düşünme gücünü geliştirme alıştırmaları için ortam hazırlar. Resimlerin düşündürdüklerinden hareketle, çocukların, duygu ve düşüncelerini açıklama isteğini devindirir.

- Çocuklara sanatsal bir dilin de var olabileceğini sezdiren resimlemeler, çocuğun ilerleyen yaşantısında düşünce dünyasında sanatsal bir kaygı gütmesine temel oluşturacaktır. Çocuğun kendi yorumu ve santçının yorumu harmanlanarak zihinde yeni şemalar oluşturulmasına yardımcı olur.
- Resimlemeler çeşitli etkinlikler yapılarak çocuğun dinleme ve konuşma yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Çocuklara resimde gösterilenlerle ilgili yazma çalışmaları da yaptırılabilir (Sever, 2015, ss. 189-190).

Piaget dil ve düşüncenin birbirleriyle yakından ilişkili olduğunu ve ikisinin ayrı ayrı düşünülemeyeceğini belirtir. İnsana ait bir olgu olan dil insan zihninin yansıması olarak düşünebilir. İnsanı diğer canlılardan ayıran en temel özelliklerden bir tanesi olan dil canlı bir varlık ve gizli antlaşmalar sistemi olarak da tanımlanabilir (Ergin, 2000; Küçükkaragöz, 2011).

Sosyal bir varlık olan insan çevresiyle etkileşime girebilmek için çeşitli yöntemlerden faydalanır, bunlardan en önemlisi dildir. Dil insanın çevresiyle etkileşime girebilmesi ve iletişim kurabilmesi için biyolojik olarak insanda bulunan bir organ olarak belirir. İnsanın dil kullanımı doğrudan zihniyle ilgilidir. İnsan zihni depoladığı sesleri, kelimeleri, cümleleri belli bir düzen içinde sıralayarak anlamlı bir konuşmanın ortaya çıkmasına aracı olur. İnsan için ilk yetişme çağı ve çocukluk dönemi oldukça önemlidir. Çünkü çocuk, çevreden taklit yoluyla öğrendiği kelimeleri fizyolojik gelişimine paralel olarak kullanır. Başlarda anlamsız sesler çıkaran çocuklar zamanla gelişimlerine göre konuşmalarını anlaşılır hâle sokarlar (Küçükkaragöz, 2011).

Çocukta dil gelişimini üç farklı kurama göre almak gerekmektedir. Bunlar; Davranışçı Kuram, Sosyal Öğrenme Kuramı, Psiko-linguistik Kuram. Davranışçı Kuram çocuğun dili, büyüklerin pekiştirmeleriyle öğrendiğini öne sürmektedir. Sosyal Öğrenme kuramında ise çocuk yetişkinleri taklit eder ve yetişkinler de bu davranışı pekiştir. Psiko-linguistik Kurama göre ise dili öğrenme nörolojik bir süreçtir, normal olarak doğan her çocuk dil öğrenebilir (Şahin, 2015).

Çocuktaki dil ve düşünce gelişimine bütünsel olarak bakabilmek için Ek-1. daha açıklayıcı olacaktır.

Verilen tabloda çocuğun dil ve düşünce dönemleri ile ilgili olarak her dönemi tanımlayıcı ve kapsayıcı bilgiler bulunmaktadır. Bu bilgiler çocuk kitapları yazarları için oldukça dikkat çekici ve kayda değer olmalıdır. Çünkü öncelik çocuğun beklentisi ve ne

istediğidir. Çocuk tanınmadan, gelişim dönemi özellikleri bilinmeden ortaya konulacak bir çalışma hem pedagojik olarak hem de akademik ve edebî olarak bir kıymet arz etmeyebilir. Bu yüzden yazarların ve çizerlerin bu özellikleri bilmesinde fayda vardır.

Özellikle 5-7 yaş döneminden itibaren kitaplardaki resim sayısı ve resimlerin resimlenme özellikleri oldukça önemlidir. Çünkü bu dönemden itibaren çocuk, resimlerin ve objelerin gerçeği temsil ettiğini bilir. Bu noktada çocuğun hayal dünyasını beslemek ve onun ufkunu genişletecek çizimler ortaya koymak önemlidir.

Yaş Seviyelerine Göre Okutulacak Kitaplar ve Özellikleri ile Çocuk ve Kitap İlişkisi

Kitap okuma konusunda çocuklar eskiye nazaran daha şanslı bir dönemde bulunmaktadır. Meşrutiyetten sonra çocukların kitap okumasına ve okudukları kitaplardan yeni hayatlar tanımasına fırsat verecek atılımlar olmuştur. Ancak her ne kadar bu atılım gerçekleştirilmek istense de çeşitli sebeplerden ötürü başarıya ulaşılmış denilemez. Matbaa ve baskının çok sınırlı olduğu bu dönemlerde genellikle çocuklar hep aynı kitabı defalarca okumak zorunda kalmıştır. Bu durum çocuğun kitabı özümsemesi açısından faydalı olsa da yeni keşifler yapmasına ve bakış açılarını geliştirmesine engel teşkil etmektedir (Oğuzkan, 2013).

Yalnızca ders kitaplarının okutulması bir zaman sonra çocuğu sıkacaktır. Çocuk merak ve ilgileri dâhilinde yönlendirilmelidir. Çocukların sadece ders kitabı okumaya zorlanmaları çocuğun kâşif tarafını zedeleyecektir ve ondaki merak duygusunun zamanla sönmesine sebep olacaktır. Çocuk okumayı hem zevk amaçlı hem bilgi edinme amaçlı hem de hayatı tanımak için yapmalıdır (Oğuzkan, 2013).

Günümüzde gelişen teknoloji ve yaygınlaşan basım-yayım ile artık çocuklar daha fazla kitaba ulaşabilmektedir. 1979 yılının Dünya Çocuk yılı olarak kabul edilmesiyle birlikte çocuk kitapları sayısında ciddi bir artış yaşanmıştır. Ancak kitaplarının sayısının artması tek başına yeterli bir gelişme değildir. Çocuk kitaplarında özellikle nitelik önemli bir konumdadır.

Hem öğretmenlerin hem de anne ve babaların çocuğa okutulacak kitap konusunda hassas davranması gerekmektedir. Çünkü her çocuğun içinde bulunduğu yaş grubuna göre okuması gereken kitaplar bulunmaktadır. Bu çalışmada kitaplar sınıflandırılırken özellikle yaş ve sınıf seviyesi göz önünde bulundurulmuştur.

Çocuklar her dönemde farklı ilgi ve ihtiyaçlara gereksinim duymaktadır. Bu ilgi ve ihtiyaçların doğru şekilde karşılanması için bilinçli bireylere ihtiyaç vardır. Örneğin; macera çağında bulunan bir çocuğa şiir ağırlıklı bir kitap okutulduğunda bu durum çocuğun ilgisini

çekmeyi başaramayan bir girişim olarak kalacaktır. Çünkü çocuk macera döneminde hareketli ve sürekli aktif bir bedene sahiptir keza fikirleri de buna paralel olarak gelişmektedir. Okuduğu kitapta kendini karakterle özdeşleştirme isteği içinde bulunacak olan çocuk maceradan ziyade ağır ve durağan bir hikâye ile karşılaştığında okumaya karşı bir isteksizlik duyacak ve belki de o kitabı bir daha eline almayacaktır. Ancak bunun önüne geçebilmek için çocuğun içinde bulunduğu dönem ve o döneme uygun kitap okutulmalıdır. Bu durum çocuğun hem kitaba karşı sevgi beslemesine hem de okumaya karşı olumlu bir tutum geliştirmesine katkı sağlayacaktır.

Çocuk, okul öncesi dönemdeyken genellikle nesneleri tanıma ve daha çok nesneleri oyuncak gibi kullanma eğilimindedir, kitap da çocuk için bu dönemde bir oyuncak gibidir. Ancak çocuk bir oyuncak gibi gorse de kitapla tanışması ve kitabı sahiplenmesi önemlidir. Özellikle hikâye ve masal dinlemek bu dönem çocukları için oldukça zevklidir. Çocuk dinlediği masal ve hikâyelerde kendine ait bir hayal dünyası geliştirmektedir. Dil gelişiminin de çok hızlı olduğu bu dönemde çocuğun genişleyen hayal dünyası ona ilerleyen yaşlarında oldukça geniş bir ufuk açacaktır (Stebler, 2012).

Okul öncesi dönem için kritik eşik çocuğun kitapla tanıştırılması ve buluşturulmasıdır. Aile bireylerinin de kitapla olan ilişkisi çocuk için önemlidir. Taklit ve tekrarların yanı sıra gözlemleyerek öğrenen çocuk çevresinden gördüklerini davranış hâline getirmek için uğraş vermektedir, çocuğun bu davranışları pekiştirilerek kitapla kurduğu bağ kalıcı bir davranış durumuna gelecektir.

İlkokul döneminde ise çocuk okuma için ön şartları sağlama adına adımlar atacak yavaş yavaş oluşturacağı okuma alışkanlığı kazanacaktır. Bu dönemde net bir şekilde ilgi duyabileceği bir türden söz edilemez. Soyut düşünme yeteneği gelişecek olan çocuk ilkokul dönemlerinin sonuna doğru kendisine ait bir beğeni dizini oluşturmaya başlayacaktır.

Lise döneminde çocuğun artık yerleşmeye başlayan okuma kültürüne ait ögelerin sayısı artacak ve kendi tarzını oluşturmuş olacaktır. Çevrenin önemli bir etken olduğu bu dönemde beğenilme isteğiyle birlikte doğru yönlendirmeler sayesinde bu dönemin sonuna doğru okuma kültürü çocuk için netleşmiş olacaktır.

Resimli Çocuk Kitaplarının Resimleme Özellikleri

Çocuk edebiyatı açısından önemli hususlardan biri ortaya konulan edebî çalışmaların çocuk edebiyatı kültürüne bir şeyler katabilme becerisidir. Yazarlar ortaya koydukları eserleri öylesine yazıyormuş gibi bir tavırla savunamazlar, yapılan çalışmanın bir gerekliliği ve niteliği olmalıdır. Her çocuk edebiyatı kitabının çocuk edebiyatı kültürüne hizmet etmesi bu

alan için önemlidir. Çocuklar için ortaya konulan resimli kitaplar çocukların edebiyatla ilk buluştukları yer olarak dikkat çekmektedir, bu yüzden bu eserler her çocuğun dünyasında kendine ait özel bir yerde konumlanacaktır (Tuğrul & Feyman, 2006, s. 387).

Resimlemeler çocuğun zihinsel gelişimine yardımcı olabildiği ölçüde değerli olacaktır. Kitaplarda kullanılan resimler yalnızca dolgu ve dekor amacıyla bulunmamalıdır. Bu sorun birçok kitapta mevcuttur. Çocuk kitapları resimlendirilirken özellikle çocuğun gelişim dönemlerinin çok iyi bilinmesi gerekmektedir. Çizerler çocuğun seviyesine uygun resimler çizebildikleri ölçüde bu alana katkı sağlayabilirler.

Kitapların resimlendirilmesinde resim-metin uyumu önemli bir boyutu oluşturmaktadır. Çocuk resme göre yorum yapıp içerik hakkında tahminde bulunabilmelidir. Hayal dünyasını geliştirici resimlere ilgi duyacak olan çocuk için içinde bulunduğu döneme ait özgün çizimler geliştirilmelidir. Özellikle okulöncesi dönemde çocuk için resimlemeler oldukça önemlidir. Henüz okuma bilmeyen çocuk tamamen resimlere yoğunlaşacaktır. Resimlemeler içerisinde kesinlikle siyasi iletiler, bilinçaltına nüfuz edecek ögeler ve gelişimini olumsuz etkileyecek çizgiler barındırmamalıdır. Bu noktada çizere büyük bir sorumluluk doğmaktadır. Bu çalışmada özellikle üzerinde durulan noktalardan bir tanesi de resimlemelerin bu tür içeriklerden oluşup oluşmadığını incelemektir (Karatay, 2015).

Çocuklar için resimlenmiş iyi bir kitabın çalışmamızın inceleme formunu oluşturan aşağıdaki maddelere uygunluğu son derece önemlidir.

- Resimlemeler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamalıdır.
- Kitap kapağındaki resimlemeler, kitabın ismiyle uyumlu olmalıdır.
- Resimlemeler, ait oldukları metinlerin içeriğiyle uyumlu olmalıdır.
- Resimlemeler ve metinler aynı sayfada veya yan yana olacak şekilde verilmelidir.
- Ön kapaktaki resimler kitabın arka kapağındaki özeti veya içeriği ile uyumlu olmalıdır.
- Resimlemeler, ait oldukları metinlerin ana fikrini/ana duygusunu desteklemelidir.
- Resimlemeler farklı çağrışımlar uyandırıp çocukların yaratıcılığını, duygu ve düşünce dünyalarını geliştirmelidir.
- Resimlerin ve metinlerin yerleştirilmesinde zemin-fon ilişkisi gözetilmelidir.
- Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekici olmalıdır.
- Kitabın kapağındaki resimler parlak, canlı ve ilgi çekici nitelikte olmalıdır.
- Resimlemelerin estetik değeri olmalı, çocukların sanatsal gelişim özelliklerine göre resimleme teknikleri kullanılmalıdır.

- Resimlemeler ve metinler kitabın kapağında belirtilen yaş düzeyine uygun olmalıdır.
- Yazı karakterleri gözü yormayacak büyüklükte ve baskısı kaliteli olmalıdır.
- Resimlemeler, çocuktaki merak duygusunu pekiştirici özellikte olmalıdır.
- Resimlemeler bilinçaltına olumsuz iletiler gönderecek nitelikler taşımamalıdır.
- Resimlemelerde metinde anlatılan konunun dışına çıkılarak dikkat dağıtıcı ögelere yer verilmemelidir.
- Resimlemeler, cinsellik ve şiddet içeren ögeler barındırmamalıdır.
- Resimlemeler ve metinler herhangi bir ideolojiye ait ögeler barındırmamalıdır.

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, yapılan çalışma ile ilgili dört adet tez ve makaleye yer verilmiştir.

1- Yapılan çalışmada yazarlar Türkiye'de ve Almanya'da ilkokul seviyesinde okutulan Hayat Bilgisi dersinin kitaplarını resim-metin ilişkisi bağlamında ele almışlardır. Çalışmada alt problemler olarak verilen 1. Resim-metin kullanma düzeyi nasıldır? 2. Resim-metin iletilerinin uyumu nasıldır? 3. Resim ve sayfa tasarımları nasıldır? Gibi sorulara cevaplar aranmıştır. Bu çalışmanın odaklandığı nokta ders kitabıdır ancak *Sedat Girgin'in Resimlediği Kitaplardan Hareketle Çocuk Edebiyatında Resim-Metin İlişkisinin İncelenmesi* adlı çalışmamız ders kitaplarına değil çocuklar için yazılmış hikâye ve romanlara yöneliktir. Bir başka farklılık ise *Türkiye ve Almanya'daki Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Resim-Metin İlişkileri ve Kullanımları Bakımından Karşılaştırılması* adlı çalışmada ölçme aracı olarak rubrik kullanılmıştır, bizim çalışmamızda ise değerlendirme formu kullanılmıştır. Her iki çalışmada da odak noktası resim-metin uyumudur bu da çalışmaların ortak yönünü ortaya koymaktadır. Ayrıca kullanılan doküman incelemesi yöntemi de her iki çalışmada ortaktır. Bu çalışmanın sonucunda ise Almanya'daki ders kitabında resmin metinden daha önemli olduğu ve resme metinden daha fazla yer verildiği belirtilmiştir (Tural *vd*., 2017).

2- Kayabekir doktora tezinde Türkçe ders kitabında yer alan illüstrasyonları metinlere uygunluk açısından incelemiştir. 8. sınıf Türkçe ders kitabının incelendiği bu çalışmada araştırmanın üç adet sorusu bulunmaktadır, bunlar: 1. Türkçe ders kitabında yer alan resimlemeler, (renk ve biçim ögelerinin kullanımına ilişkin) bilişsel ilkeler açısından, metne uygun mudur? 2. Türkçe ders kitabında yer alan resimlemeler, (renk ve biçim ögelerinin kullanımına ilişkin) yapısal ilkeler açısından, metne uygun mudur? 3. Türkçe ders kitabında yer alan resimlemeler (renk ve biçim ögelerinin kullanımına ilişkin) bilişsel ve yapısal ilkeler açısından birbiriyle ilişkili midir? şeklindedir. Yapmış olduğumuz çalışmadan farkı Kayabekir'in çalışmasına konu olan öge ders kitabıdır. Öte yandan resim-metin uyumunun

incelenmesi ve çalışmada model olarak tarama yönteminin kullanılması her iki çalışmanın ortak noktasıdır. Çalışmanın sonucunda ders kitabında bulunan resimlerin araştırmanın konusu bakımından uygunluğunun düşük olduğu belirlenmiştir (Kayabekir, 2010).

3- Çalışmamızla temelde ilişkili ancak farklı olarak değerlerin çalışıldığı bu çalışmada karşımıza iki adet araştırma sorusu çıkmaktadır. Bu sorular 1. Okul öncesi çocuklarına yönelik yayımlanan resimli hikâye kitaplarındaki temel değerler nelerdir? 2. Okul öncesi çocuklarına yönelik yayımlanan resimli hikâye kitaplarındaki temel değerlerin oranları nedir? şeklindedir. Her iki çalışmanın ortak noktası olarak hikâye kitaplarındaki resimlerin incelenmesi olduğu söylenebilir. Farklılıklar ise bizim çalışmamızda odaklandığımız konu resim-metin uyumu iken Dirican ve Dağlıoğlu'nun çalışmasında ise hikâye kitaplarında bulunan resimlerin değer aktarımıdır. Çalışmanın sonuç kısmında resimlerin değer aktarımında önemli bir rol üstlendiği belirtilmiş ancak yeterli olmadığı vurgulanmıştır (Dirican & Dağlıoğlu, 2014).

4- Çalışmanın amacı Türkiye'de okul öncesi döneme yönelik resimli çocuk kitaplarının, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan Millî Eğitim Bakanlığı 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı`ndaki 36-72 aylık çocukların eğitimleri için belirlenen amaç ve kazanımlar açısından incelenmesi olarak belirtilmiştir. Çalışma temelde okul öncesi dönemle sınırlandırılmış ve daha üst seviyelere değinilmemiştir bu da bizim çalışmamızdan farklılığını oluşturmaktadır. Bizim çalışmamızda okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise döneminde kullanılan resimli çocuk kitapları konu edilmiştir. Ayrıca çalışma okul öncesi öğretim programında bulunan amaç ve kazanımlar ışığında ortaya konulmuştur. Çalışmada yöntem kısmında model ve yöntem açıkça belirtilmemiştir ancak çalışma genel olarak incelendiğinde yöntem ve model karşımıza tarama ve doküman inceleme olarak çıkmaktadır, bu da her iki çalışmanın ortak noktasını oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda incelenen resimlerin amaç ve kazanımları karşılama oranının çok düşük olduğu belirtilmiş ve bu oranın artırılması gerektiğine vurgu yapılmıştır (Veziroğlu & Gönen, 2012).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Bir kimsenin tanık olduğu bir olayı anlatırken gereksiz ayrıntılara girmeden onu amaca uygun olarak özetleyecek formüller simgeler bulma çabasına model denir (Karasar, 1984). Çalışmada nitel araştırmaya uygun olarak doküman inceleme kullanılmıştır. Araştırmanın konusunu oluşturan resimlemeler ve metinler verilen yöntem ışığında, geliştirilen *Resimli Çocuk Kitabı Değerlendirme Formu'na (RÇKDF)* göre incelenmiştir.

Araştırmanın Kapsamı/Grubu

Araştırmanın kapsamı belirlenirken çeşitli ölçütler göz önünde bulundurulmuştur. Bu ölçütlerden biri araştırmanın konusunu oluşturan kitapların hangi yaş seviyesine göre ayrıldığıdır. Çalışmada kullanılan kitaplar seçilirken dört yaş grubu belirlenmiş olup kitaplar buna göre seçilmiştir. Bu yaş grupları sırasıyla 4-6, 7-9, 10-12, 13-15 şeklindedir. Bir diğer ölçüt ise yine yaş seviyesi göz önünde bulundurularak sınıf seviyesinin belirlenmesidir. Ancak sınıf farklılığı net şekilde belli olmadığı için öncelikli ölçüt yaş grubu olarak belirlenmiştir. Sınıf seviyesi sırasıyla 1-2-3-4-5-6-7-8 şeklindedir. Kitaplar seçilirken her yaş grubunu temsil edecek şekilde iki kitap, toplamda dört yaş grubunda sekiz kitap ve her kitapta kapak resmi ile arka kapak resmi dâhil 12 resim, toplamda ise 96 adet resim incelenmiştir. İncelenen kitaplar; 4-6 yaş grubunda *Acayip Hediye, Aslan Kral Kork, 7-9 yaş grubunda Gökten Yağan İkizler Aşkına, Görünmez Olan Torino'nun Maceraları, 10-12 yaş grubunda Dinozor Kuşları, Yalancılar Ülkesi, 13-15 yaş grubunda İlk Romanım, Kılçık Uçurtma* olarak belirlenmiştir. Yaş ve sınıf seviyesinin belirlenmesi noktasında kitaplar okunmuş ve resimlemeler incelenmiştir daha sonra uzman görüşleri alınmıştır. Alınan görüş ve tavsiyeler sonucunda Can Yayınları'nın Can Çocuk (http://www.cancocuk.com) isimli internet sitesinde bulunan gruplandırmayla paralel olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda hem uzmanların görüşünden hem de internet sitesinden faydalanılmıştır.

Veri Toplama Teknikleri/Araçları

Verilerin toplanmasında alanda yapılmış çalışmalardan kaynak taraması ve incelemesi yöntemleriyle teorik bilgiler elde edilmiştir. Doküman incelemesi yöntemi aracılığıyla da seçilen kitaplar incelenmiştir. "Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Şimşek ve Yıldırım, 2018, s.

217).” Toplanan veriler *Resimli Çocuk Kitapları Değerlendirme Formu*’nda bulunan maddelere göre Türkçe Eğitimi alanında uzman üç değerlendirici tarafından incelenmiş ve her bir madde için değerlendirmelerde bulunulmuştur. Form geliştirilirken öncelikle incelenecek olan çalışma grubu göz önünde bulundurulmuştur. Formda bulunan maddeler çeşitli çalışmalardan derlenmiş ve uzman görüşleri alınarak kullanımının uygun olduğuna karar verilmiştir. *Resimli Çocuk Kitapları Değerlendirme Formu* Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.*Resimli Çocuk Kitapları Değerlendirme Formu*

	EVET	**KISMEN EVET**	**KISMEN HAYIR**	**HAYIR**
1. Resimlemeler, çocuğun metni tahmin etmesini sağlamakta mıdır?				
2. Kitap kapağındaki resimlemeler, kitabın ismiyle uyumlu mudur?				
3. Resimlemeler, ait oldukları metinlerin anlamını tamamlamakta mıdır?				
4. Resimlemeler ve metinler aynı sayfada veya yan yana olacak şekilde verilmiş midir?				
5. Ön kapaktaki resimler kitabın arka kapağındaki özeti veya içeriği ile uyumlu mudur?				
6. Resimlemeler, ait oldukları metinlerin ana fikrini/ana duygusunu desteklemekte midir?				
7. Resimlemeler, metne, görsel dilin anlatım gücüyle yeni yorumlar katmasına katkı sağlamakta mıdır?				
8. Resimlerin ve metinlerin yerleştirilmesinde zemin fon ilişkisi gözetilmiş midir?				
9. Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekici midir?				
10. Kitabın kapağındaki resimler parlak, canlı ve ilgi çekici nitelikte midir?				
11. Resimlemeler, çocuğun düş ve düşünce serüvenine çıkmasına, eğlenmesine katkı sağlamakta mıdır?				
12. Resimlemeler ve metinler kitabın kapağında belirtilen yaş düzeyine uygun mudur?				
13. Yazı karakterleri gözü yormayacak büyüklükte ve baskısı kaliteli midir?				
14. Resimlemeler, çocuktaki merak duygusunu pekiştirici özellikte midir?				
15. Resimlemeler, metnin, çocuğun belleğinde canlandırılmasına katkı sağlıyor mudur?				
16. Resimlemelerde metinde anlatılan konunun dışına çıkılarak dikkat dağıtıcı ögelere yer verilmiş midir?				
17. Resimlemeler, cinsellik ve şiddet içeren ögeler barındırmakta mıdır?				
18. Resimlemeler ve metinler herhangi bir ideolojiye ait ögeler barındırmakta mıdır?				

(Sever, 2018, ss. 156-167).

Süreç/Uygulama

Yapılan araştırmalar sonucunda resim-metin ilişkisi konusunda çalışmaların çok büyük kısmının ders kitaplarına yönelik olduğu sonucuna varılmıştır. Ders kitaplarıyla ilgili yapılan çalışma sayısının fazlalığı sebebiyle farklı bir yönelim içine girilmiştir. Ders kapsamında edinilen Sedat Sever’in Çocuk ve Edebiyat kitabı konunun olgunlaşmasındaki

önemli aşamalardan birini oluşturmuştur. Kitapta incelenen resimler ve illüstrasyonlar incelenip aşama aşama Sedat Girgin'e ulaşılmıştır. Yaklaşık bir haftalık inceleme aşamasından sonra ilk aşamada Sedat Girgin'in resimlediği kitaplardan olan Aslan Kral Kork kitabı edinilip tez danışmanıyla birlikte incelenmiştir. Ortak bir görüş sonucu Sedat Girgin'in resimlediği kitapların resim-metin açısından incelenmesine karar verilmiştir.

Çalışma konusu hakkında karar verildikten sonra çizerin kişisel internet sitesinden kitaplar incelenmiş olup çalışmada hangi kitapların kullanılabileceği tartışılmıştır. Kitaplara karar verildikten sonra kitapların temini süreci başlamıştır. Temin edilen kitaplardan iki tanesinin değiştirilmesine karar verilmiş ve iki yeni kitap seçilip çalışmada kullanılacak olan kitaplar; *Acayip Bir Hediye, Aslan Kral Kork, Görünmez Olan Torino'nun Maceraları, Gökten Yağan İkizler Aşkına, Dinozor Kuşları, Yalancılar Ülkesi, Kılçık Uçurtma*, *İlk Romanım* olarak belirlenmiştir.

Yüksek lisans ders döneminin ilk günlerinden itibaren alanla ilgili literatür çalışması yapılmış ve bu kapsamda çocuk edebiyatıyla ilgili kaynak kitaplar edinilmiştir. Çalışmanın konusu belirlendikten sonra çalışma özelinde kaynak taraması yapılmıştır. İlgili yüksek lisans ve doktora tezlerinin yanı sıra, makaleler, bildiriler ve çeşitli kaynak eserler taranıp çalışmayla ilgili olanlar derlenmiştir. Tüm süreç boyunca yapılan çalışmalardan ilham alınmış olup özellikle ilgili çalışmalar alanyazın kısmında verilmiştir.

Teorik bilgiler kısmı için tez yazım kılavuzuna uygun şekilde başlıklar belirlenip çalışmalar bu kapsamda yürütülmüştür. Yaklaşık altı aylık bir süreçte torik kısım yazılarak tezin omurgası oluşturulmuştur. Sonraki aşamalarda sürekli eklemeler ve çıkarmalar da yapılmıştır.

Oluşturulan teorik bilgilerden hareketle hazırlanmış olan form ışığında illüstratörün çizimlerini yapmış olduğu kitaplar incelenmeye başlanmıştır. İncelenen kitaplarda uzman görüşleri de alınarak çeşitli düzeltmeler ve değişiklikler yapılmıştır.

En nihayetinde üç yıllık bir süreçte Sedat Girgin'in Resimlediği Kitaplardan Örneklerle Çocuk Edebiyatında Resim-Metin İlişkisinin İncelenmesi isimli çalışma son şekli verilip gerekli düzenlemeler ve düzeltmeler yapılarak sonlandırılmıştır.

Veri Analizi

Yapılan bu araştırmada veri analizi; verilerin toplanma, betimlenme, analiz, yorumlanma ve sentezlenmesi sırası gözetilerek yapılmıştır. Toplanan veriler değerlendiriciler arası güvenirliği sağlamak üzere her bir madde bağlamında üç değerlendiricinin vermiş olduğu puanların ortalaması alınarak yapılmıştır. Ortaya çıkan sonuca göre formda eşleştirme

yapılmıştır. Bu eşleştirme “evet” için “4”, “kısmen evet” için “3”, “kısmen hayır” için “2”, “hayır” için “1” şeklindedir. RÇKDF’de toplam 18 madde bulunmaktadır, her bir madde için en düşük puan 1 en yüksek puan 4 olarak belirlenmiştir. Bir maddenin toplamda alabileceği en düşük puan 18 en yüksek puan ise 72’dir. Buna göre 18-31 puan aralığı “1” dolayısıyla “hayır”, 32-45 puan aralığı “2” dolayısıyla “kısmen hayır”, 46-59 puan aralığı “3” dolayısıyla “evet”, 60 ve üzeri puan için “evet” olarak belirlenmiştir. Ayrıca RÇKDF’de bulunan madde; 15,16,17 ve 18’ e verilen “hayır” yanıtları madde içerikleri göz önünde bulundurularak olumlu olarak değerlendirilmiştir.

Değerlendiricilerin çalışmada bulunan kitaplara verdikleri puanlar ve karşılıkları şu şekilde ortaya çıkmıştır:

Birinci değerlendiricinin RÇKDF’ye göre yaptığı puanlama tablo 2’de gösterilmiştir:

Tablo 2. *RÇDKF’ye Göre Birinci Değerlendiricinin Puan Tablosu*

	Evet	Kısmen Evet	Kısmen Hayır	Hayır	Toplam
Acayip Bir Hediye	56	4	4	8	72
Aslan Kral Kork	64	4	0	4	72
Gökten Yağan İkizler Aşkına	48	12	0	12	72
Görünmez Olan Torino’nun Maceraları	64	4	0	4	72
Dinozor Kuşları	52	12	0	8	72
Yalancılar Ülkesi	60	0	4	8	72
İlk Romanım	40	8	4	20	72
Kılçık Uçurtma	68	4	0	0	72

İkinci değerlendiricinin RÇKDF’ye göre yaptığı puanlama tablo 3’te gösterilmiştir:

Tablo 3. *RÇDKF'ye Göre İkinci Değerlendiricinin Puan Tablosu*

	Evet	Kısmen Evet	Kısmen Hayır	Hayır	Toplam
Acayip Bir Hediye	56	8	4	4	72
Aslan Kral Kork	56	4	8	4	72
Gökten Yağan İkizler Aşkına	48	8	4	12	72
Görünmez Olan Torino'nun Maceraları	64	4	4	0	72
Dinozor Kuşları	40	12	8	12	72
Yalancılar Ülkesi	52	4	8	8	72
İlk Romanım	40	8	8	16	72
Kılçık Uçurtma	60	8	4	0	72

Üçüncü değerlendiricinin RÇKDF'ye göre yaptığı puanlama tablo 4'te gösterilmiştir:

Tablo 4. *RÇDKF'ye Göre Üçüncü Değerlendiricinin Puan Tablosu*

	Evet	Kısmen Evet	Kısmen Hayır	Hayır	Toplam
Acayip Bir Hediye	64	4	4	0	72
Aslan Kral Kork	68	4	0	0	72
Gökten Yağan İkizler Aşkına	56	8	4	4	72
Görünmez Olan Torino'nun Maceraları	64	0	4	4	72
Dinozor Kuşları	56	8	0	8	72
Yalancılar Ülkesi	64	0	4	4	72
İlk Romanım	44	8	4	16	72
Kılçık Uçurtma	64	4	4	0	72

Değerlendircilerin her kitap için yaptıkları puanlamaların ortalamaları ise tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. *RÇDKF'ye Göre Üç Değerlendiricinin Puan Ortalaması*

	Evet	Kısmen Evet	Kısmen Hayır	Hayır	Toplam
Acayip Bir Hediye	58,66	5,33	4	4	72
Aslan Kral Kork	62,66	4	2,66	2,66	72
Gökten Yağan İkizler Aşkına	50,66	9,33	2,66	9,33	72
Görünmez Olan Torino'nun Maceraları	64	2,66	2,66	2,66	72
Dinozor Kuşları	49,33	10,66	2,66	9,33	72
Yalancılar Ülkesi	58,66	1,33	5,33	6,66	72
İlk Romanım	41,33	8	5,33	17,33	72
Kılçık Uçurtma	64	5,33	2,66	0	72

(Toplam bölümünde küsuratlı sonuçlar tam sayıya yuvarlanmıştır)

Araştırmacı Rolü

Araştırmacı araştırmada öncelikle form geliştirme sürecinde tarafsızlığını korumak amacıyla maddeleri farklı kaynaklardan derlemiştir. Derlenen maddeler bilim etiği gereğince çeşitli alan uzmanlarının görüşüne sunulmuştur. Alan uzmanlarından alınan olumlu geri dönüşler sonucunda forma son şekli verilmiştir. Tez danışmanının da onayıyla Resimli Çocuk Kitabı Değerlendirme Formu'nun çalışma için kullanılabileceğine karar verilmiştir.

Araştırmacı formun uygulanmasının öncesinden sonuna kadar tarafsızlığını koruyabilmek için her aşama değerlendirmelerini alan uzmanlarıyla paylaşmıştır, alınan dönütler ışığında bazı değerlendirmelerde değişiklikler ve düzeltmeler yapılmış bazıları da olduğu gibi alınmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Çalışmada kullanılan Resimli Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Formu kaynak taraması yöntemi ve araştırmacının eklediği maddelerle oluşturulmuştur. Daha önce yapılan benzer akademik çalışmalar da dikkate alınarak form toplamda 18 maddeden oluşacak şekilde ortaya konulmuştur. Seçilen her madde farklı uzman görüşleri alınarak hem çocuk edebiyatı alanında çalışan öğretim üyelerinin görüşleri hem de illüstrasyon konusunda çalışmalar yapmış uzmanlardan görüşler alınıp derlenmiştir. Formda kullanılan maddelerinin yapılmış ve uygulanmış çalışmalardan alınması da ayrıca çalışmayı geçerli ve güvenli kılmıştır.

Çalışmada kullanılan kitaplar dışında illüstratör Sedat Girgin'in resimlemiş olduğu dört farklı kitap formun uygunluğunu kontrol etmek açısından incelenmiştir. Elde edilen sonuçlardan sonra çalışmada kullanılacak kitaplar hazırlanan form kapsamında değerlendirme işlemine tabi tutulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Bu bölümde çalışmada kullanılan kitaplarla ilgili bulgulara yer verilmiştir. Bulgular verilirken tümdengelim yöntemi izlenerek öncelikle sekiz kitabın forma uygunlukları maddelerin sırasına göre her maddede ayrı ayrı incelenmiştir. Bu yöntemle bulgulara genel bir şekilde göz atılmış olup daha sonra her kitapla ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Tezde incelenen kitaplardan hareketle betimsel analiz yapılarak ulaşılan veriler kitaplara göre sıralanmıştır. Kitaplarda bulunan resimlerle ilgili olarak açıklanma ihtiyacı bulunan bulgular ve bu bulguların ait olduğu şekiller ilgili kitabın başlığı altında verilecektir. Diğer şekillere ise ekler kısmından ulaşılabilir.

Acayip Bir Hediye İsimli Kitaptan Resim-Metin İlişkisi Bağlamında Elde Edilen Bulgular

Acayip Bir Hediye isimli kitapla ilgili olarak RÇKDF'de bulunan 2, 3, 5 ve 7. maddeler ilgili şekillerle birlikte ayrıntılı bir şekilde incelenmiş olup ulaşılan bulgular şu şekildedir:

Şekil 2. Acayip bir hediye (kapak resmi)

2. Madde: Kitap kapağındaki resimlemeler, kitabın ismiyle uyumlu mudur? sorusuna verilen yanıt ‘’kısmen hayır’’ şeklindedir. Şekilde de görüleceği üzere bir kız çocuğunun kucağında oyuncak bir tavşan bulunmaktadır. Kitap okunduktan sonra hediyenin oyuncak tavşan olduğu anlaşılacaktır ancak söz konusu maddeye göre oyuncak tavşanın

hediye olup olmadığı belli değildir. Eğer oyuncak tavşan beraberinde bir hediye kutusu veya süslenerek verilmiş olsaydı okuyucunun oyuncak tavşanın hediye olduğu fikrine ulaşması daha kolay olacaktı. Fakat şekilde böyle bir detay bulunmadığından kitap kapağının isimle tam olarak uyumlu olduğu söylenemez.

Şekil 3. Acayip bir hediye (resim 1)

3. Madde: Resimlemeler, ait oldukları metinlerin içeriğiyle uyumlu mudur? değerlendiricinin bu soruya verdiği yanıt ‘’kısmen evet’’ şeklindedir. Şekilde görüleceği üzere bahsedilen oda kısmen düzensiz ve toplanmamış olarak verilmiştir. Bununla birlikte aşırı bir düzensizlik göze çarpmamaktır, yatak örtüsü temiz ve düzenli bir şekilde verilmiştir. Oysa metinde düzenli odaya ait detaylarla ilgili olarak daha fazla ayrıntı bulunmaktadır. Örneğin şirin baba ve şirine oyuncakları ile kapının üzerinde bulunan zürafa resmi ile ilgili metinde bilgi verilmişken resimde bunlara yer verilmemiştir. Şekilde verilen nesnelerden de neredeyse hiç bahsedilmemiştir. Resim hemen yanındaki metne ait olmasına rağmen muhtevayı tam olarak yansıtmamaktadır. Bu durumda resimle metnin birbirini tamamladığı söylenemez.

Şekil 4. Acayip bir hediye (kapak resmi)

Şekil 5. Acayip bir hediye (arka kapak resmi)

5. Madde: Ön kapaktaki resimler kitabın arka kapağındaki özeti veya içeriği ile uyumlu mudur? Bu soruya RÇKDF'ye göre ‘’hayır’’ yanıtı verilmiştir. Her iki şekil incelendiğinde kapakta kucağında oyuncak tavşan bulunduran bir kız çocuğuna yer verilmiştir. Arka kapak resminde kitapta bulunan üç hikâyenin ismine yer verilmiştir ancak kitabın ismini taşıdığı hikâye ile ilgili olarak neredeyse hiç bilgi yoktur ve okuyucunun arka kapak resminden hareketle kitabın içeriğine dair bir bilgiye ulaşmasına izin verilmemiştir.

7. Madde: Resimlemeler farklı çağrışımlar uyandırıp çocukların yaratıcılığını, duygu ve düşünce dünyalarını geliştirecek nitelikte midir? İncelenen resimlerden hareketle bu soru için ‘’hayır’’ yanıtı verilmiştir. Resimler gerçeğe çok yakın şekillerde

çizilmiş olup çocuğa ufuk açıcı nitelikte içerik sunamamaktadır. Bu maddeyle ilgili olarak diğer resimlere ekler kısmından ulaşılabilir.

Acayip Bir Hediye isimli kitapla ilgili olarak RÇKDF'den hareketle genel bir sonucun verildiği tablo ise şu şekildedir:

Tablo 6. *Acayip Bir Hediye Resim-Metin Uyumu*

	Uyumlu		Uyumlu Değil		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Acayip Bir Hediye	12	66,66	6	33,34	18	100

Aslan Kral Kork İsimli Kitaptan Resim-Metin İlişkisi Bağlamında Elde Edilen Bulgular

Çalışmanın ikinci kitabını oluşturan Aslan Kral Kork incelendiğinde RÇKDF'ye göre 2 ve 7 numaralı maddeler açıklanmaya ihtiyaç duymaktadır.

2. Madde: Kitap kapağındaki resimlemeler, kitabın ismiyle uyumlu mudur? Sorusuna verilen yanıt ''kısmen evet'' şeklindedir. Kitabın ismindeki 'Kork' kelimesi, öğrenciler tarafından emir kipi olarak algılanabileceğinden, kitap kapağı resmi ile kitabın ismi arasında kısmen uyumsuzluk bulunmaktadır. Kitabın kapağı incelendiğinde kükreyen ve kafasında taç bulunduran bir aslan resmedilmiştir. Korku duygusundan hareketle aslanın korkmaktan çok saldırı durumunda olduğu ve ön ayaklarının ileriye doğru atıldığı net bir biçimde görülmektedir. Bundan hareketle ağzını açarak avının üzerine atlamak üzere olduğu söylenebilir. Bu bakımdan şekilde de görüleceği üzere kitabın kapağında bulunan resim kitabın ismiyle uyumluluk göstermemektedir. Aynı sonuç Acayip Bir Hediye kitabında da görülmektedir.

Şekil 6. Aslan kral kork (kapak resmi)

7. Madde: Resimlemeler farklı çağrışımlar uyandırıp çocukların yaratıcılığını, duygu ve düşünce dünyalarını geliştirecek nitelikte midir? Sorusuna ‘’hayır’’ cevabı verilmiştir. Ekte verilen resimler incelendiğinde resimlerin gerçeğe uygun çizgiler taşıdığı ve ilave bir yorumlamaya çok fazla izin vermediği görülmektedir. Çocukların hayal dünyasını geliştirecek nitelikte resimleri gerçekten bağını koparmadan yorumlamaya daha açık özellik göstermesi beklenmektedir. Bu açıdan bakıldığında bir uyumsuzluk söz konusudur. Acayip Bir Hediye isimli kitapta da aynı sonuca ulaşılmıştır.

Kitapla ilgili olarak incelenen resimlerin RÇKDF’den hareketle genel bir sonucu Tablo 21’de gösterilmiştir.

Tablo 7. *Aslan Kral Kork Resim-Metin Uyumu*

	Uyumlu		Uyumlu Değil		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Aslan Kral Kork	16	88,88	2	11,12	18	100

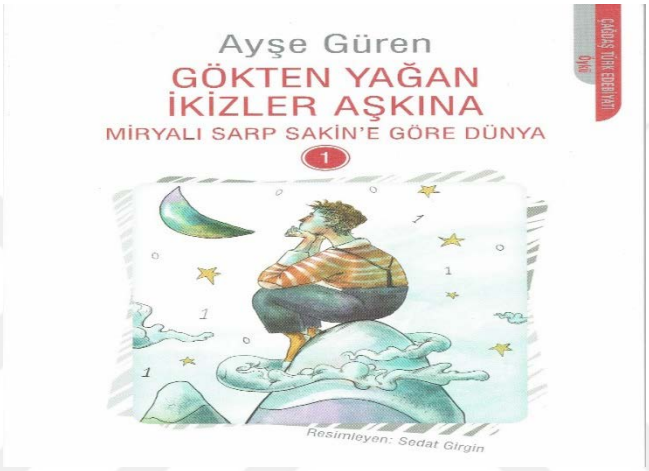
Gökten Yağan İkizler Aşkına İsimli Kitaptan Resim-Metin İlişkisi Bağlamında Elde Edilen Bulgular

Çalışmanın üçüncü kitabını oluşturan bu kitapla ilgili olarak RÇKDF’ye uyumluluk göstermeyen 1,2,3,5 ve 16. maddelerle ilgili ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

1. Madde: Resimlemeler, çocuğun metni tahmin etmesini sağlamakta mıdır? Kitaptan alınarak incelenen resimlemelerde genel olarak resim-metin ilişkisi kurulmamıştır.

EK-26'da görüleceği üzere resimde iki ayrı daire içinde insanlar çizilmiş, insanın anne karnındaki hâline vurgu yapan bu resimlemeler metnin içeriğine dair herhangi bir bilgi içermemekte olup çocuğun metni tahmin etmesine imkân vermemektedir. Metinde ise öğretmen ve öğrenci arasındaki bir durumdan bahsedilmektedir. Metnin tahmin edilebilmesi için resimlerin içerik olarak metni tamamlayıcı olması gerekmektedir.

2. Madde Kitap kapağındaki resimlemeler, kitabın ismiyle uyumlu mudur? Sorusuna ''hayır'' cevabı verilmiştir. Şekil 6'da da görüleceği üzere yüksek bir tepenin zirvesinde bulutların üstünde oturan düşünceli bir adam resmedilmiştir. Kitabın ismi ile resimde bulunan ögeler bu bakımdan örtüşmemektedir.

Şekil 7. Gökten yağan ikizler aşkına (kapak resmi)

3. Madde: Resimlemeler, ait oldukları metinlerin içeriğiyle uyumlu mudur? Sorusuna verilen yanıt ''kısmen evet'' olarak belirlenmiştir. Şekil 7'de ağacın dalında oturmuş bir çocuk ve yanında kuşlara yer verilmiştir. Ayrıca kuşların üzerinde verilen çizgilerden hareketle çocuğa bir şeyler söyledikleri anlaşılıyor. Oysa metinde böyle bir ayrıntıya yer verilmemiştir. Bu açıdan resimle metin arasında bir ilişki kurulamamıştır.

desem mi?" dedi Serpil Teyze. Daha doğrusu, önündeki defterden okudu.

Bence Ege harika yazmıştı. Ters Beşler bayılmıştı bu kompozisyona. Hele, "Bilmem ki ben de gük desem mi?" demesi ne kadar da anlamlıydı. Ama nasıl anlatacaktık ki bunları?

"Seyyan Hanım," dedi Sedat Amca.

"Seyhan Hanım, Türkçe öğretmeniniz," diye düzeltti Serpil Teyze.

32

"Seyhan Hanım, kendisiyle dalga geçtiğinizi düşünüyor!" diye devam etti Sedat Amca.

"Ters Beşler öğretmenlerini sevmeyebilirler ama dalga geçmezler, hayır, yapmazlar! Ters Beşler herkesi ciddiye alır bir kere," dedi Ege.

"Bu da bir şey! Aman neyse ki!" dedi annem.

Sonra babam, *"Bahar bizim sınıfta bir kızın adı olabilirdi. Ama öyle bir kız yok. Belki başka sınıftadır, gidip Bahar'ı bulmak gerek.* Sen de böyle bitirmişsin kompozisyonu," dedi.

"Daha da kötüsü, 'B, ba, bah, baha, bahar, arılarrrr' diye başlamışsın..." dedi annem.

"Değişik bir giriş yapmak istedim, güzel bir başlangıç işte!"

"Nasıl bir başlangıç?"

"En baştan başlıyorum, baharın b'sinden..."

"Sen en baştan başla Sarp, hiç acele etme. Ama Seyhan Hanım da bu arada boş durmayıp size bir sürpriz hazırlamış. Notlarını düşürenlerin ortalamasından on puan azaltacak, yükseltenlerin ortalamasına on puan ekleyecekmiş. Yani ortalamanız elli değil, kırk çocuklar! Eğer son yazılınızdan ve ödevinizden iyi notlar almazsanız, karnenize Türkçe zayıf gelecek!"

İşte, gene yenilmiştik!

Ne kadar iyi çarpışırsak çarpışalım, büyükler bizi yeniyordu.

33

Şekil 8. Gökten yağan ikizler aşkına (resim 4)

5. Madde: Ön kapaktaki resimler kitabın arka kapağındaki özeti veya içeriği ile uyumlu mudur? Sorusuna değerlendirici ‘’hayır’’ yanıtı vermiştir. Kitabın arka kapağında verilen bilgiler kitabın ismi olan Gökten Yağan İkizler aşkına ile uyuşmamaktadır. Kitabın ön kapağında etrafı bulutlarla çevrili bir dağın tepesinde düşüncelere dalmış bir kişi resmedilmiştir. Kitabın arka kapağında verilen özette ise Mirya adlı bir yerden bahsedilmiş ve aileleri Dünyalı ancak kendileri Miryalı olan beş arkadaşın başından geçen tuhaf durumlara değinilmiştir. Bu durum kitap kapağı ile arka kapakta verilen bilgilerin birbiriyle uyuşmadığını göstermektedir.

Şekil 9. Gökten yağan ikizler aşkına (kapak resmi)

Şekil 10. Gökten yağan ikizler aşkına (arka kapak resmi)

16. Madde: Resimlemelerde metinde anlatılan konunun dışına çıkılarak dikkat dağıtıcı ögelere yer verilmiş midir? Bu soruya değerlendirici ‘’evet’’ yanıtını vermiştir. Metinde büyük bir gürgen ağacı ve onun altında yer alan banktan bahsedilmiştir ancak gürgen verilmemiştir. Bulutların üzerinde bir bank ve dökülen yapraklar resmedilmiş ayrıca Neptün’den bahsedilmiş fakat resimde ay gösterilmiştir. Buradan hareketle resmi yorumlayacak olan çocuğun hem yanlış bir bilgiye sahip olması hem de dikkatinin dağılması kaçınılmazdır.

Zil sesinin peşi sıra çıkan gürültüye bayılıyordum. Profesör Neptün'ün koca topuzlu saçına serçeler üşüşmüş gibi oluyordu. Neptün'ün çok sevdiği bir incir ağacı vardı. İncirden cıvıldayarak çıkıp dört kıvrımlı bir topuza doğru uçan onlarca serçeyi gözümde canlandırınca güldüm.

Ege, sanki aklımdan geçenleri okuyordu. "Of Sarp! Ne güzel," diyordu, "sen hayal et, dağıt ortalığı, biz toplayalım! Nasıl toparlayacağız bu ikizleri?"

Ege karmaşık sorunları kolayca çözerdi. Bense basit şeyleri içinden çıkılmaz hâle getirirdim. Herhalde o yüzden iyi anlaşıyorduk. Ben durmadan sorun çıkarıyordum, o da çözüyordu.

Çalışkan papağanlar gerçek bilginlerin görünmesini engellemeseydi, dostum Ege'nin gerçek bir bilgin olduğunu herkes anlardı. Başımıza ne geliyorsa pis Aylin ve dört arkadaşı yüzünden geliyordu. Evet, pis Aylin ve dört arkadaşı yüzünden!

Sarkis, Dicle, Suzi, Ege ve ben bahçeye çıktık. Ege, "Bu sefer zor, işimiz çok zor Sarp!" dedi merdivenden inerken. Büyük gürgenin altındaki banka oturduk.

Bu gürgen ve altındaki iki bank Ters Beşler'indi. Başkaları da oturuyordu tabii. Ama bizimdi. Gürgenin ve bu bankların Mirya'dan geldiğinden şüpheleniyorduk. Her seferinde buraya gelmemizi, burayı sevmemizi buna bağlıyorduk. Bankların yapıldığı

42

Şekil 11. Gökten yağan ikizler aşkına (resim 7)

Gökten Yağan İkizler Aşkına adlı kitapla ilgili olarak RÇKDF’den hareketle genel bir sonuç Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 8. *Gökten Yağan İkizler Aşkına Resim-Metin Uyumu*

	Uyumlu		Uyumlu Değil		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Gökten Yağan İkizler Aşkına	12	66,66	6	33,34	18	100

Görünmez Olan Torino'nun Maceraları İsimli Kitaptan Resim-Metin İlişkisi Bağlamında Elde Edilen Bulgular

Kitapta bulunan resimlemeler RÇKDF'ye göre incelendiğinde 7 ve 9. Maddelerin açıklanması gerekmektedir.

7. Madde: Resimlemeler farklı çağrışımlar uyandırıp çocukların yaratıcılığını, duygu ve düşünce dünyalarını geliştirecek nitelikte midir? Sorusunun yanıtı ''hayır'' olarak belirtilmiştir. Kitapta bulunan resimler incelenmiş ve bu resimlerin çocukta yaratıcı düşünmenin gelişimine katkı sağlamadığı görülmüştür. Aslan Kral Kork kitabı için de aynı sonuca ulaşılmıştır. İlgili resimlere ekler kısmından ulaşılabilir.

9. Madde: Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekici midir? Sorusuna değerlendirici ''kısmen evet'' cevabını vermiştir. Kitapta incelenen resimler belirgin olarak mavi dışında bir renk kullanılmadan çizilmiştir. Çizimlerin bu şekilde verilmesi resimlemelerin çocuğun ilgisini çekmekten uzak olduğunu göstermektedir. Resimlemeler metinle birbirlerini tamamlama konusunda eksiktir. İlgili resimlemelere ekler kısmından ulaşılabilir.

Kitapla ilgili olarak genel sonuçlar RÇKDF'den hareketle Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 9. *Görünmez Olan Torino'nun Maceraları Resim-Metin Uyumu*

	Uyumlu		Uyumlu Değil		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Görünmez Olan Torino'nun Maceraları	16	88,88	2	11,12	18	100

Dinozor Kuşları İsimli Kitaptan Resim-Metin İlişkisi Bağlamında Elde Edilen Bulgular

RÇKDF'ye göre Dinozor Kuşları adlı kitaptan 1 ve 5. maddelerin açıklanmasına ihtiyaç duyulmuştur.

1. Resimlemeler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamakta mıdır? Sorusuna ‘’kısmen evet’’ yanıtı verilmiştir.

Kitaptaki, “Zaman Baloncuk Yaptığında” öyküsündeki şekil 11 beraberinde verilen metinlerle uyuşmazlık göstermektedir.

Şekil 12. Dinozor kuşları (resim 1)

Resimde açık bir kapıdan çıkmak üzere olan iki kişi, koltukta uyuyan birisi, havada uçuşan su, çay ve kahve dolu bardaklar, yerde kumanda ve çorap resmedilmiştir. Ancak metinde Beyhan adlı karakterin babasıyla girdiği diyaloglara yer verilmiştir. Bu diyaloglar resimlemeyi açıklayıcı nitelikte değildir. Bu durum çocuğun metni tahmin etmesini zorlaştırmaktadır.

5. Madde: Ön kapaktaki resimler kitabın arka kapağındaki özeti veya içeriği ile uyumlu mudur? Sorusuna değerlendirici ‘’hayır’’ yanıtını vermiştir.

Şekil 13. Dinozor kuşları (kapak resmi)

Şekil 14. Dinozor kuşları (arka kapak resmi)

Kitabın kapağında bulunan dinozorlara kanat çizilerek kuş benzetmesi yapılmıştır. Ancak kitabın arka kapağında bulunan özet kısımda kitabın ismiyle ve ön kapağında bulunan resimlerle ilgili olarak bilgi verilmemiştir. Arka kapakta kitapta bulunan diğer hikâyelerle ilgili birer cümlelik bilgilere yer verilmiştir. Bu maddeyle ilgili Acayip Bir Hediye ve Gökten Yağan İkizler Aşkına adlı kitaplarda da aynı sonuca ulaşılmıştır.

Dinozor Kuşları adlı kitapla ilgili olarak genel bir sonuç RÇKDF'den hareketle Tablo 6'da gösterilmiştir.

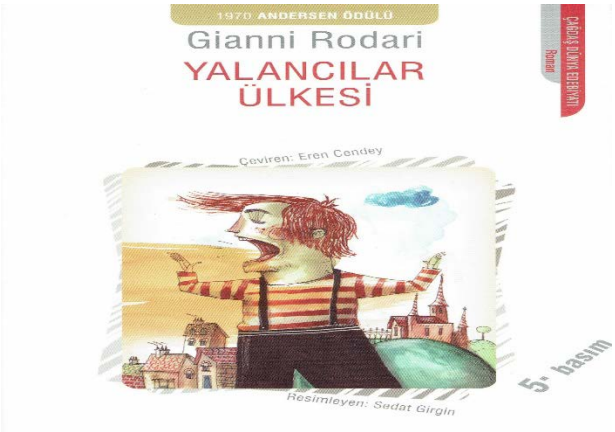
Tablo 10. *Dinozor Kuşları Resim-Metin Uyumu*

	Uyumlu		Uyumlu Değil		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Dinozor Kuşlar	13	72,22	5	27,78	18	100

***Yalancılar Ülkesi* İsimli Kitaptan Resim-Metin İlişkisi Bağlamında Elde Edilen Bulgular**

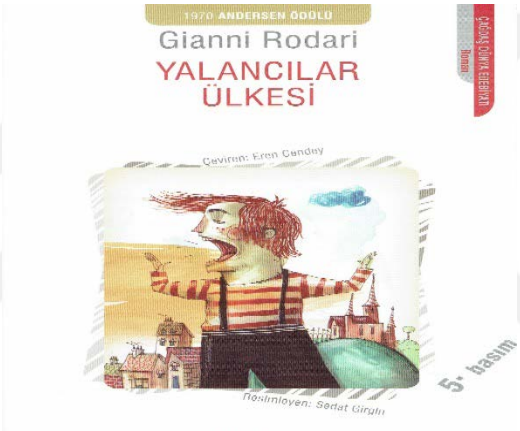
Yalancılar Ülkesi isimli kitap RÇKDF'ye göre incelendiğinde 2, 5 ve 7 numaralı maddelerin açıklanmaya ihtiyacı vardır.

2. Madde: Kitap kapağındaki resimlemeler, kitabın ismiyle uyumlu mudur? Sorusuna değerlendirici ''kısmen hayır'' yanıtını vermiştir. Kitabın kapağı incelendiğinde bağıran bir kişinin olduğu görülmektedir. Ancak yalan söyleme ile ilgili olarak herhangi bir detaya yer verilmemiştir. Bu durum da kitabın kapağındaki resimlemelerin kitabın ismiyle uyumlu olmadığı sonucunu doğurmaktadır. Kitap birden fazla hikâyeden oluşmaktadır bu durum genel bir kapak resmi çizimini zorlaştırmaktadır. Bu maddeyle ilgili Acayip Bir Hediye, Aslan Kral Kork, Gökten Yağan İkizler Aşkına isimli kitaplarda da aynı sonuca ulaşılmıştır.

Şekil 15. Yalancılar ülkesi (kapak resmi)

5. Madde: Ön kapaktaki resimler kitabın arka kapağındaki özeti veya içeriği ile uyumlu mudur? Sorusuna ‘’hayır’’ yanıtı verilmiştir.

Şekil 16. Yalancılar ülkesi (kapak resmi)

Şekil 17. Yalancılar ülkesi (arka kapak resmi)

Kitabın ön kapak resminin arka kapakta bulunan özetle uyumluluk göstermediği görülmektedir. Kitabın ön kapağında ağzı açık şekilde bağıran bir kişi bulunmaktayken kitabın arka kapağında özet olarak havlayan köpekler ve miyavlayan kedilerden bahsedilmektedir. Bu durum kapak resmiyle arka kapakta verilen özet arasında ilgisiz bir durum oluşturmaktadır. Yine bir önceki maddede bahsedilen kitabın birden fazla hikâye barındırmasının bu duruma sebep olduğu düşünülmektedir. Bu maddeyle ilgili Acayip Bir Hediye, Gökten Yağan İkizler Aşkına ve Dinozor Kuşları adlı kitaplarda da aynı sonuca ulaşılmıştır.

7. Madde: Resimlemeler farklı çağrışımlar uyandırıp çocukların yaratıcılığını, duygu ve düşünce dünyalarını geliştirecek nitelikte midir? Sorusuna ‘’hayır’’ yanıtı verilmiştir. Kitapta incelenen resimlemelerin çocukların yaratıcılığını, duygu ve düşüncelerini geliştirici nitelikte olmadığı sonucuna varılmıştır. Çizimler genellikle fotoğraf gerçekliğine yakın bir şekilde resmedilmiştir. Bu durumun çocuğun yaratıcılığının gelişmesi önünde bir engel olduğu düşünülmektedir. Bu maddeyle ilgili Acayip Bir Hediye, Aslan Kral Kork ve Görünmez Olan Torino’nun Maceraları isimli kitaplarda da aynı sonuca ulaşılmıştır.

Yalancılar Ülkesi ile ilgili olarak genel bir sonuç RÇKDF’den hareketle Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 11. *Yalancılar Ülkesi Resim-Metin Uyumu*

	Uyumlu		Uyumlu Değil		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Yalancılar Ülkesi	15	83,33	3	16,67	18	100

***İlk Romanım* İsimli Kitaptan Resim-Metin İlişkisi Bağlamında Elde Edilen Bulgular**

RÇKDF’ye göre İlk Romanım isimli kitabın madde 1, 2, 3, 4, 7, 9 ve 14 uygun olmadığı tespit edilmiştir.

1. Madde: Resimlemeler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamakta mıdır? Sorusuna değerlendirici ‘’kısmen hayır’’ yanıtını vermiştir. Resimlemeler çok düz ve sade şekilde resmedilmiş olup metnin içeriğine ait ögeler barındırmamaktadır. Her hikâyenin başında verilen resimlemeler sadece hikâyelerin başlıklarıyla ilgili bilgiler içermektedir. Şekil 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 ve 25’te bu durum gözlenmektedir. Bu maddeyle ilgili Gökten Yağan İkizler Aşkına ve Dinozor Kuşları isimli kitaplarda da aynı sonuca ulaşılmıştır.

2. Madde: Kitap kapağındaki resimlemeler, kitabın ismiyle uyumlu mudur? Sorusunun yanıtı ‘’hayır’’ olarak verilmiştir. Kitabın kapağında elinde kitap veya defter tutan ve yanında martılar olan bir kız çocuğuna yer verilmiştir. Resimlemeler incelendiğinde

kitabın ismiyle tam olarak bir uyumun olmadığı görülmektedir. Acayip Bir Hediye, Aslan Kral Kork, Gökten Yağan İkizler Aşkına, Yalancılar Ülkesi adlı kitaplarda da aynı sonuca ulaşılmıştır.

Şekil 18. İlk romanım (kapak resmi)

3. Madde: Resimlemeler, ait oldukları metinlerin içeriğiyle uyumlu mudur? Sorununa ‘’kısmen hayır’’ yanıtı verilmiştir. Kitap içerisindeki görseller; “Evimize Nerden Geldi Bu Bebek? Şekil 20”, “Küçük Mavi Bisikletim Şekil 21, “Mohini’yle Kara Kedi Çetesi Şekil 22”, “Her Yer Kitap Şekil 23”, “Küçüksu Mısır Filan Şekil 24’’ örneklerinde görüleceği üzere, yalnızca öykü başlıklarını çağrıştırmaktadır. Bu sebeple, resim-metin ilişkisinden bütünüyle söz etmek mümkün değildir. Acayip Bir Hediye, Gökten Yağan İkizler Aşkına ve Dinozor Kuşları isimli kitaplarda da aynı sonuca ulaşılmıştır.

Şekil 19. İlk romanım (resim 2)

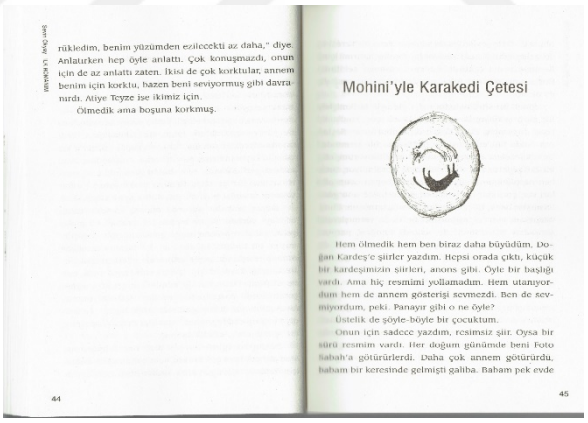
Resimde kundakta bir bebek resmedilmiştir. Hikâyenin ismi ise Evimize Nereden Geldi Bu Bebek?’tir. Resim hemen altında verilen metinle uyumluluk göstermemektedir. Bu

durumun sebebinin resimlemenin renksiz bir şekilde yapılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Örneğin metinde ‘’sarışın bir kardeşin oldu‘’ şeklinde bir cümle geçmektedir ancak resimlemede renk olmadığı için çocuğun sarışın olup olmadığı anlaşılamamaktadır.

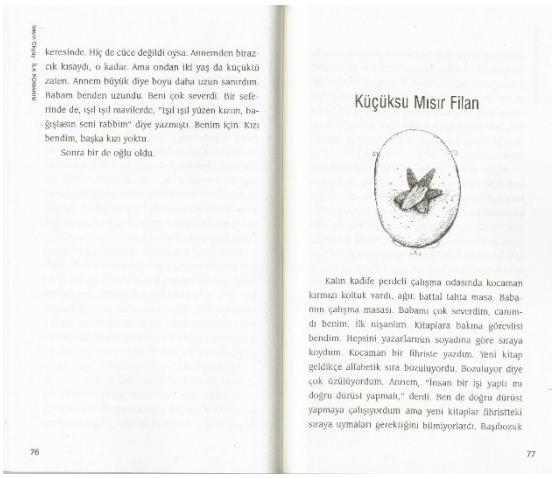
Şekil 20. İlk romanım (resim 3)

Bu resimlemeyle ilgili olarak şunlar söylenebilir: Hikâyenin ismi Küçük Mavi Bisikletim’dir. Ancak resimlemeye bakıldığı zaman herhangi bir renk kullanımına rastlanılmamaktadır. Resimleme sadece hikâyenin ismini açıklayıcı şekilde verilmiştir. Oysa metinde erken yatmak istemeyen, süt içmek istemeyen bir karakterden bahsedilmiştir. Bu durumun resmin ait olduğu metni açıklamadığı düşünülmektedir.

Şekil 21. İlk romanım (resim 4)

Mohini’yle Kara Kedi Çetesi adlı bu hikâyede de resimleme yalnızca başlığı açıklamaktadır. Resimlemede iki tane kedi bulunmaktadır. Bu kedilerden biri siyah olarak resmedilmiş diğeriyse renklendirilmemiştir. Bu durumun metinde yer alan içerikle uyuşmadığı görülmektedir. Metinde Doğan Kardeş’e şiirler yazdığını söyleyen, dergiye resmini yollamaya korkan veya utanan ve sadece resimsiz şiir yazan bir karakterden bahsedilmiştir. Bu durumda resimlemenin ait olduğu metnin içeriğini yansıtmadığı fikrini ortaya çıkarmaktadır.

keresinde. Hiç de cüce değildi oysa. Annemden biraz cık kısaydı, o kadar. Ama ondan iki yaş da küçüktü zaten. Annem büyük diye boyu daha uzun sanırdım. Babam benden uzundu. Beni çok severdi. Bir sefe rinde de, ışıl ışıl mavilerde, "Işıl ışıl yüzen kızım, bakakışlasın seni rabbim" diye yazmıştı. Benim için. Kızı bendim, başka kızı yoktu.

Sonra bir de oğlu oldu.

76

Küçüksu Mısır Filan

Kalın kadife perdeli çalışma odasında kocaman kırmızı koltuk vardı, ağır, battal tahta masa. Babamın çalışma masası. Babamı çok severdim, canımdı benim. İlk nişanım. Kitaplara bakma görevlisi bendim. Hepsini yazarlarının soyadına göre sıraya koydum. Kocaman bir fihriste yazdım. Yeni kitap geldikçe alfabetik sıra bozuluyordu. Bozuluyor diye çok üzülüyordum. Annem, "İnsan bir işi yaptı mı doğru dürüst yapmalı," derdi. Ben de doğru dürüst yapmaya çalışıyordum ama yeni kitaplar fihristeki sıraya uymaları gerekliğini bilmiyorlardı. Başıbozuk

77

Şekil 22. İlk romanım (resim 7)

Küçüksu Mısır Filan adlı hikâyede resimleme daha önceki resimler gibi sadece başlığı açıklamaktadır. Bu resimlemede üç adet mısıra yer verilmiştir. Ancak metinde babasının getirdiği yeni kitapları fihriste göre düzenleyen bir çocuktan bahsedilmektedir. Bu yüzden resimleme ait olduğu metnin içeriğiyle uyuşmamaktadır.

4. Madde: Resimlemeler ve metinler aynı sayfada veya yan yana olacak şekilde verilmiş midir? Sorusuna değerlendirici ‘’hayır’’ yanıtı vermiştir. Resimlemeler genellikle hikâyelerin başlıklarını açıklayıcı özelliktedir. Ancak hikâyelerin devam eden kısımlarında az da olsa bu resimlemelere değinilmiştir. İncelediğimiz maddede önemli olan resimlerin anlatılan hikâyelerle yan yana verilip verilmediğidir. Resimlemeler incelendiğinde bu maddeye uygunluk göstermedikleri tespit edilmiştir. Benzer sonuçlara diğer kitaplarda rastlanmamıştır.

7. Madde: Resimlemeler farklı çağrışımlar uyandırıp çocukların yaratıcılığını, duygu ve düşünce dünyalarını geliştirecek nitelikte midir? Sorusuna ‘’hayır’’ yanıtı verilmiştir. Resimlemeler renksiz ve çok sade bir şekilde çizilmiş olup çocuğun yaratıcılığını, duygu ve düşünce dünyasını geliştirici nitelikte olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Örneğin Şekil 18’de bebek, 19’da bisiklet, 20’de kediler, 22’de mısırlar fotografik gerçeğe uygun bir şekilde çizilmiştir. Çocuğun resimlemelere bakıp yaratıcılığını geliştirebileceği, duygu ve düşünce dünyasına katkıda bulunabileceği herhangi bir ögeye yer verilmemiştir. Acayip Bir Hediye, Aslan Kral Kork, Görünme Olan Torino’nun Maceraları ve Yalancılar Ülkesi isimli kitaplarda da aynı sonuca ulaşılmıştır.

9. Madde: Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekici midir? Sorusuna ‘’hayır’’ yanıtı verilmiştir. Kitapta bulunan resimlemelerin tamamı renksiz bir

şekilde verilmiş olup bu durum resimlemelerin çocuğun ilgisini çekmekte yetersiz kaldığını göstermektedir. Görünmez Olan Torino'nun Maceraları isimli kitapta da aynı sonuca ulaşılmıştır.

14. Madde: Resimlemeler, çocuktaki merak duygusunu pekiştirici özellikte midir? Sorusuna değerlendirici ''hayır'' yanıtını vermiştir. Kitapta bulunan resimlemelerin çocuğun merak duygusunu geliştirmede yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Çünkü resimlemeler gerçekçi bir şekilde çizilmiş ve metinde çocuğun merak ögesini tetikleyecek bir yoruma izin verilmediği değerlendirilmiştir.

İlk Romanım isimli kitapla ilgili olarak genel bir sonuç RÇKDF'den hareketle Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 12. *İlk Romanım Resim-Metin Uyumu*

	Uyumlu		Uyumlu Değil		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
İlk Romanım	11	61,11	7	38,89	18	100

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma ve Sonuç

Bu bölümünde çalışmada elde edilen sonuçlar verilmiş olup alanyazınla ilişkilendirilerek tartışılmıştır. Çalışmada incelenen kitapların forma uygunlukları 18 madde üzerinden değerlendirilmiştir ve sırasıyla % olarak ifade edilişi şu şekildedir: Acayip Bir Hediye %66,66 oranında uyumlu, Aslan Kral Kork %88,88 oranında uyumlu, Gökten Yağan İkizler Aşkına %66,66 oranında uyumlu, Görünmez Olan Torino'nun Maceraları %88,88 oranında uyumlu, Dinozor Kuşları %72,22 oranında uyumlu, Yalancılar Ülkesi %83,33 oranında uyumlu, İlk Romanım %61,11 oranında uyumlu, Kılçık Uçurtma %100 oranında uyumlu olarak belirlenmiştir.

1. Bulgular sonucunda incelenen kitaplarda bulunan resimlerin resim-metin uyumu ve Resimli Çocuk Kitapları Değerlendirme Formu'na uygunluklarının %78,46 olduğu tespit edilmiştir. Baş & Yıldız (2015) yaptıkları çalışmada incelenen ders kitabında orta düzey bir uyumluluk olduğunu belirtmişlerdir. Ancak bu çalışmada incelenen kitaplarda yüksek düzeyde bir uyumluluk ilişkisi tespit edilmiştir. Bu durumun sebebini, ilgili çalışmada Baş & Yıldız (2015), yazar ve çizerin birlikte hareket etmemelerine ve illüstratörün tecrübesizliğine ya da konu alanı hakkındaki bilgilerinin yeterli olmadığı sonucuna bağlamışlardır. Bu çalışmada ise yüksek düzeyde uyumluluğun ortaya çıkması hem yayınevinin özenli bir çalışma yürütmesi hem illüstratörün yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olmasına bağlanabilir.
2. Acayip Bir Hediye isimli kitapta; "Resimlemeler, ait oldukları metinlerin içeriğiyle uyumlu mudur?" Maddesine göre görsellerin metinlerin muhtevasını bütünüyle yansıtmamakta olduğu sonucuna varılmıştır. Benzeri bir sonuca Cımbız (2017)'ın çalışmasında da ulaşıldığı tespit edilmiştir.
3. Aslan Kral Kork isimli kitap için; "Kitap kapağındaki resimlemeler, kitabın ismiyle uyumlu mudur?" Maddesinde kitabın ismindeki 'Kork' kelimesi, öğrenciler tarafından emir kipi olarak algılanabileceğinden, kitap kapağı resmi ile kitabın ismi arasında kısmen uyumsuzluk bulunduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Atmaca (2006), yaptığı çalışma sonucunda resim ve metin uyumunun sağlanabilmesi için çizimlerin uzmanlar tarafından yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Benzeri bir sonuca Uzuner, Aktaş & Şentürk (2010)'ün çalışmasında da ulaşılmıştır.
4. Gökten Yağan İkizler Aşkına adlı kitapta; "Resimlemeler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamakta mıdır?", "Resimlemeler, ait oldukları metinlerin ana fikrini/ana

duygusunu desteklemekte midir?", "Resimlemeler, ait oldukları metinlerin içeriğiyle uyumlu mudur?" gibi soruların beklentinin altında sonuçlar verdiği görülmüştür. Çocuk için önemli olan ögeler resim ve metinlerde bulunan içeriklerdir. Bu içerikler ne kadar titiz işlenmişse kitap da o derece değerli olmaktadır. Bu maddelerle ilgili ulaşılan sonuçlar Atmaca (2006)'nın çalışmasında ulaştığı sonuçlarla paralellik göstermiştir.

5. Görünmez Olan Torino'nun Maceraları isimli kitapta; "Resimlerde kullanılan renkler canlı, net ve dikkat çekici midir?" sorusu için; kitap içerisindeki görsellerde siyah, gri ve mavi tonların ağırlıkta olması dikkat çekicilik ögesini zayıflatmaktadır sonucuna ulaşıldı. Benzer sonuçlara Cımbız (2017)'ın ilgili çalışmasında da ulaşılmıştır. Bu durum çocuk kitaplarında renk kullanımının ne kadar önemli olduğunu vurgulaması açısından önemlidir. Çocuğun ilgisini çekebilecek kitaplarda genellikle sıcak renklerin tercih edilmesi beklenir. Ayrıca kullanılan renklerin çocuğun gözünü yormayacak şekilde olması önemlidir.
6. Dinozor Kuşları kitabının; "Resimlemeler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamakta mıdır?", "Resimlemeler, ait oldukları metinlerin içeriğiyle uyumlu mudur?", "Resimlemeler, ait oldukları metinlerin ana fikrini/ana duygusunu desteklemekte midir?" Soruları için genel olarak az da olsa uyumsuzluk gösterdiği sonucuna ulaşıldı. Bu kitapta ulaşılan sonuçlara benzer olarak Yıldız (2010)'ın tezinde de ulaşılmıştır. Bu durumda özellikle yazar ve illüstratör arasındaki iletişimin önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca illüstratörün çizimleri yaparken metinlerin içeriğini dikkatli şekilde incelemesi gerektiği düşünülmektedir.
7. Yalancılar Ülkesi isimli kitapta; "Kitap kapağındaki resimlemeler, kitabın ismiyle uyumlu mudur?" Sorusu için yalan söyleme eyleminin görselleştirilmesi zor olduğundan, kitap kapağı resmi ile kitabın ismi olan "Yalancılar Ülkesi" arasında doğrudan bir bağ kurabilmek mümkün değildir. Bununla birlikte, kitap kapağında bağırarak konuşan bir kişinin resimlenmiş olması, yalan söyleme eylemi ile kitabın ismi arasında kısmen bağ kurulabilmesine imkân vermektedir.
8. İlk Romanım isimli kitapta; "Resimlemeler, öğrencilerin metni tahmin etmesini sağlamakta mıdır?", "Resimlemeler, ait oldukları metinlerin içeriğiyle uyumlu mudur?", "Resimlemeler, ait oldukları metinlerin ana fikrini/ana duygusunu desteklemekte midir?" Soruları için kitap içerisindeki görsellerin öykülerde (Evimize Nerden Geldi Bu Bebek?, Küçük Mavi Bisikletim, Mohini'yle Kara Kedi Çetesi , Her Yer Kitap, Küçüksu Mısır Filan) yalnızca öykü başlıklarını çağrıştırdığı görülmektedir. Bu sebeple, resim-metin ilişkisinden bütünüyle söz etmenin mümkün olmadığı sonucuna ulaşıldı. Ayrıca kitabın 195 sayfadan oluşmasına rağmen resim sayısının yalnızca 17 olması da kitabın çocuğun

ilgisini çekmekte yetersiz kaldığı düşünülmektedir. Gönen, Uygun, Erdoğan & Katrancı (2012)'nın çalışmalarında da benzer bir sonuca ulaştıkları görülmektedir.

9. Kılçık Uçurtma adlı kitabın forma tamamen uygun olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.
10. Genel olarak değerlendirildiğinde çalışmada incelenen kitapların forma uygunluk düzeyi %78,46 olarak belirlenmiştir. Bu oranda uyumluluk olması çocuk kitapları açısından önemli bir sonuçtur. Baş & Yıldız (2015)'ın çalışmasında uyumluluk düzeyinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılığın sebebinin incelenen kitapların özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sonuç olarak bulgulardan elde edilen veriler ışığında çalışmada incelenen kitapların çocukların gelişimlerini desteklediği, hayal dünyalarını genişlettiği ve estetik bir zevk kazandırabileceği ortaya çıkmıştır.

Öneriler

Bu bölümde çalışmada incelenen kitaplardan elde edilen bulgular sonucunda önerilerde bulunulmuştur.

1. Kitaplar resimlenirken kitabın hitap ettiği yaş grubunun özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Resimler buna göre hazırlanmalıdır.
2. Kitapların kapak resimleri içerikle uyumlu olmalıdır ve kitapların kapak resimleriyle arka kapakta bulunan özet içeriği birbirini tamamlayıcı nitelikte olmalıdır. Özet kısımları kitabın tamamını yansıtmalıdır.
3. Yapılan resimlemeler çocuğun hayal dünyasını geliştirici özellikler taşımalıdır. Resimlemeler ilgi çekici olmalıdır.
4. Resimlemeler yapılırken estetik boyuta olabildiğince dikkat edilmeli, resimlemeler üzerinde daha titiz çalışmalar yapılmalıdır.
5. Resimlemeler ait oldukları metinlerle içerik ve ana fikir bakımından birbirini tamamlayıcı özellikte olmalıdır, böylece çocuğa verilmek istenen bilgi veya mesaj daha net bir biçimde iletilmiş olacak ve çocuğun dikkatinin dağılmasının da önüne geçilecektir.
6. Resimlemelerde kullanılan renkler canlı, parlak ve ilgi çekici olmalıdır, özellikle ilk iki yaş grubu (4-6, 7-9 yaşlar) için resimlemeler önemli olduğu için daha fazla resme yer verilmelidir.
7. Resimlemelerde çocuğun dikkatini dağıtacak ögelere yer verilmemelidir.
8. Resimlemeler, çocuğun metnin içeriğini tahmin etmesine imkân vermelidir.

9. Öğretmenler ve ebeveynler çocuklar için kitap seçerken bu çalışmada kitapların incelendiği RÇKDF'yi dikkate almalılardır. Kitap seçimlerini bu forma göre yapmalarının faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Arıcı, A. F. (2016). *Çocuk edebiyatı ve kültürü* (1. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Atmaca, A., E. (2006). İlköğretim ders kitaplarında görsel tasarım ve resimleme. *Millî Eğitim, 3*(171), 318-328. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi adresinden edinilmiştir.

Baş, B. & Yıldız, F. İ. (2014). İlkokul Türkçe ders kitaplarının resim-metin ilişkisi açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11*(28), 139-151. http://sbed.mku.edu.tr adresinden edinilmiştir.

Baş, B. & Yıldız, F.İ. (2015). Türkçe 1. sınıf ders kitabının resim-metin ilişkisi açısından değerlendirilmesi. *International Online Journal of Educational Sciences, 7*(1), 230-241. http://www.iojes.net/Anasayfa.Aspx adresinden edinilmiştir.

Baş, B. (2015). *Türkçe öğretimi açısından çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.

Batur, Z. (2010). Ana dili öğretiminde Gösterge Biliminin yeri: Ana dili ders kitaplarındaki sözel metinlerle görsel metinleri bütünselliğinin analizi, *Turkish Studies, 5*(4), 174-200. doi.10.7827/TurkishStudies.1713

Cımbız, A. T. (2017). *Ortaokul 5. Sınıf Türkçe ders kitabındaki resimlerin metinlerle uyumu* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 464585)

Çer, E. (2014). *Edebiyatta çocuk gerçekliği ve çocuğa görelik ilkelerinin incelenmesi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 381782)

Demirel, Ş. (2010). Edebî metinlerle çocuk edebiyatı. Şener Demirel (Ed.), *Çocuk, çocuğun gelişim özellikleri, ihtiyaçları ve ilgi alanları* (1. baskı ss. 1-44). Ankara: Pegem Akademi.

Dinç, M. (2015). *1980 sonrası çocuk edebiyatı literatüründe illüstrasyon uygulamaları ve çocuğun yaratıcılığını tetikleyici deneysel bir çalışma*, (Yüksek lisans tezi) Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 425129)

Dirican, R. & Dağlıoğlu, H. E. (2014). 3-6 yaş grubu çocuklarına yönelik yayımlanan resimli hikaye kitaplarının bazı temel değerler açısından incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education, 3*(2), 44-69. http://dergipark.gov.tr/cije/issue/29841 adresinden edinilmiştir.

Döl, A. (1999). *0-6 yaş çocuk kitapları resimlemeleri*. (Yüksek lisans tezi) Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 87478)

Dursunoğlu, H. (2015). Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı. Ömer Yılar & Lokman Turan (Ed.), *Çocuk- edebiyat ve çocuk edebiyatı* (5. baskı s. 31-36). Ankara: Pegem Akademi.

Ergin, M. (2000). *Türk dil bilgisi* (1. Baskı). İstanbul: Bayrak

Girgin, S. (2018-04-24). Sedat Girgin'in resimlediği kitaplar. http://www.sedatgirgin.com/books-exhibitions adresinden edinilmiştir.

Gönen, M. & Veziroğlu, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının M. E. B. Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki kazanımlara uygunluğunun incelenmesi. *Eğitim ve Bilim, 37*(163), 226-238. http://egitimvebilim.ted.org.tr adresinden edinilmiştir.

Gönen, M., Karakuş, H., Uysal, H., Kehci, A., Ulutaş, & Z., Kahve, Ö. (2016). Resimli çocuk kitaplarının içerik ve resimleme özelliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31*(4), 724-735. doi: 10.16986/HUJE.2015014224

Gönen, M., Katrancı, M., Uygun, M. & Uçuş, Ş. (2011). İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının , içerik , resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim, 36*(160), 250-265. http://egitimvebilim.ted.org.tr adresinden edinilmiştir.

Gönen, M., Uludağ, G., Tanrıbuyurdu, E. F. & Tüfekçi, E. (2014). 0-3 yaş çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının özelliklerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29*(1), 126-139. http://efdergi.hacettepe.edu.tr

Gönen, M., Uygun, M., Erdoğan, Ö. & Katrancı, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri açısından incelenmesi. *Millî Eğitim, 3*(196), 258-272. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi adresinden edinilmiştir.

Gülpınar, F. (2010). *Görsel kavramlar ,illüstrasyon ve çocuk kitapları*, (Yüksek lisans tazi) Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 264243)

Işıtan, A. (2014). Caillou çizgi film karakteri ile ilgili Türkçe resimli öykü kitaplarının biçimsel ve içerik özelliklerinin incelenmesi. *Elementary Education Online, 13*(1), 191-204, http://ilkogretim adresinden edinilmiştir.

Kara, C. (2012). Çocuk kitabı seçiminde resimlemelerle ilgili olarak ebeveynin dikkat etmesi gereken başlıca unsurlar. *Journal of Life Sciences, 1*(1), 225-232. http://dergipark.gov.tr/buyasambid/issue/29824/320874 adresinden edinilmiştir.

Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi* (28. baskı) Ankara: Taş Kitapçılık.

Karatay, H. (2012). Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı. T. Şimşek (ed.), *Çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler* içinde (2. baskı, ss. 81-129). Ankara: Grafiker.

Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim* (3. baskı) Ankara: Engin.

Kayabekir, T. (2010). *İlköğretim 8. sınıf Türkçe ders kitabı tasarımında yer alan illüstrasyonların metne uygunluk açısından değerlendirilmesi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 278183)

Kıbrıs, İ. (2000). *Uygulamalı çocuk edebiyatı* (1. baskı). Ankara: Eylül.

Köksal, M. T. (2015). *Karma yöntem araştırmaları tasarımı ve yürütülmesi* (Dede, Y. & Demir, B. S., *Çev*.). Ankara: Anı. (Çalışmanın orijinali 2006'da yayımlanmıştır.)

Kul, N. (2014). *Evrensel bakış açısıyla ülkemizde 1930-2010 yılları arasında basılan resimli çocuk kitapları*. (Yüksek lisans tezi) Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 364949)

Küçükkaragöz. H. (2011) Eğitim psikolojisi gelişim-öğrenme-öğretim. Binnur Yeşilyaprak (Ed.), *Bilişsel gelişim ve dil gelişimi* (3. baskı ss 46-62) Ankara: Pegem Akademi

Mardi, H., Ö. (2006). *Çocuk kitapları resimlemede karakter yaratma*. (Yüksek lisans tezi) Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 189790)

Nişanyan Sözlük. (10.09.2018) http://www.nisanyansozluk.com/?k=il%C3%BCstrasyon&lnk=1. adresinden edinilmiştir.

Oğuzkan, A. F. (1979). *Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle çocuk edebiyatı* (2. baskı) Ankara: Kadıoğlu Matbaası.

Oğuzkan, A.F. (2013). *Çocuk edebiyatı* (10. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık

Sever, S. (2008). *Çocuk ve Edebiyat* (7. baskı) İzmir: Tudem.

Sever, S. (2015). *Çocuk ve edebiyat* (8. baskı) Ankara: Tudem.

Sever, S. (2018). *Sanatsal Uyaranlarla Dil Öğretimi* (1. baskı) Ankara: Tudem.

Stebler, M., Z. (2012). Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı. T. Şimşek (Ed.), *Yaş gruplarına göre çocuk kitapları* içinde (2. baskı ss. 131-144). Ankara: Grafiker.

Şahin, A. (2015). Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı. Ömer Y., Lokman T. (Ed.), *Çocuk-edebiyat ve çocuk edebiyatı* içinde (5. baskı s. 31). Ankara: Pegem Akademi.

Şahin, G. (2014). Okulöncesi dönem çocuk kitaplarında görsel bir uyaran olarak resim. *Turkish Studies, 9*(3), 1309-1324. http://turkishstudies.net adresinden edinilmiştir.

Şimşek, H. & Yıldırım, A. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Ankara: Seçkin.

Şimşek, T. (2007). *Çocuk edebiyatı* (4. baskı). Suna: Gümüşhane.

Şimşek, T. (2012). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı* (2. baskı). Ankara: Grafiker.

Şimşek, T., Arslan, M. A. & Yakar, Y. M. (2012). Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı. Tacettin Şimşek (Ed.), *Çocuk edebiyatı tarihi* içinde (2. baskı ss. 45-70). Ankara: Grafiker.

Temizyürek, F., Şahbaz, N.K. & Gürel, Z. (2016) *Çocuk edebiyatı* (1. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Toz, H. (2015). Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı. Ö. Yılar & L. Turan (Ed.), *Çocuk edebiyatı tarihi* içinde (5. baskı ss. 227-236). Ankara: Pegem Akademi.

Tuğrul, B., Feyman, N. (2006). Okul öncesi çocukları için hazırlanmış resimli öykü kitaplarında kullanılan temalar. Sever S. (Ed.) *II. ulusal çocuk ve gençlik edebiyatı sempozyumu içinde* (ss. 387-392). Ankara: Ankara Üniversitesi.

Tural, A., Şahan, G., Işık, A.D., Özdemir, S., Uysal, H. & Yılmaz, O. (2017). Türkiye ve Almanya'daki hayat bilgisi ders kitaplarının resim-metin ilişkileri ve kullanımları bakımından karşılaştırılması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6*(2), 770-782. doi: 10.14686/buefad.320432

Turan, F., Ulutaş, İ. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki resimli öykü kitaplarının özellikleri ile öğretmenlerin bu kitapları kullanma durumlarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Araştırmaları Dergisi, 2*(1), 21-45. http://dergipark.gov.tr/huner/issue/24605/260465 adresinden edinilmiştir.

Türkçe Sözlük. (2013). *Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük* (11. Baskı). Ankara.

Ural, Y. (2018). Kulağımdaki küçük çan. Marsık: İstanbul.

Uyar, R.Ö. & Genç, M.M.Y. (2016) Resimli çocuk kitaplarının fene yönelik kavram, konu ve temalar açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9*(46), 600-607. http://sosyalarastirmalar.com adresinden edinilmiştir.

Uzuner, S., Aktaş, E. & Albayrak, L. (2010). Türkçe 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarının görseller (illüstrasyonlar) açısından değerlendirilmesi, *Türklük Bilimi Araştırmaları* (27), 721-733. http://dergipark.gov.tr/tubar/issue/16968/177257 adresinden edinilmiştir.

Yıldız, F.İ. (2015). *İlkokul 2. sınıf Türkçe ders kitabının resim-metin ilişkisi açısından değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 426128)

Yıldız. C., Yazıcı, D. N. & Durmuşoğlu, M. C. (2015). 2010-2015 yılları arasında yayımlanmış resimli çocuk kitaplarının resimleme özelliklerinin incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, 1*(1), 43-55. http://ijeces.hku.edu.tr adresinden edinilmiştir.

EKLER

EK-1. Zihinsel Gelişim (Düşünce ve Dil)

0-3 YAŞ	3-4 YAŞ	5-7 YAŞ	8-10 YAŞ	11-13 YAŞ
Düşünce	**Düşünce**	**Düşünce**	**Düşünce**	**Düşünce**
Bebekte zihinsel düşünme veya anlama yoktur. Çevresini duyu ve hareket eylemleriyle düzenler ve bilir.	Hayal ve gerçeği ayırt etmekte zorlanır.	Hayal ve gerçek dünyasını daha net bir şekilde ayırt eder.	Uzun süreli ilişkileri vardır. Planlar yapar ve konuyla ilgilenirler.	Somut düşünceden soyut düşünceye geçerler. Ayırt edici ve seçici soyut kelimeler kullanırlar.
Çevresi ile aktif etkileşimi vardır ve çeşitli deneyler yaparak gelişir.	Dikkat süreci kısadır, kolayca dikkati dağılır, konudan konuya geçer.	7 yaşında dikkat süresi önemli ölçüde gelişir, dikkatini başka yöne çevirebilir.	Benzerlikleri görürler. Çünkü iki obje gözlemlenebilen özellikleri veya soyut özellikleri paylaşıyordur.	Eleştirel yönde düşünmeye başlar. Bağımsızlığına düşkündür.
Bebek 0-4. Aylar arasında, görme alanında olan nesneleri gözleriyle takip etmeye başlar.	Objelere isim vermeye başlar. Benzer objeleri ve benzer fonksiyonları olan objeleri gruplandırmaya, kategorilere sokmaya başlar.	Olgular genellikle fonksiyoneldir. Beraber işlev gören veya aynı amaca hizmet eden iki objeyi benzer görür. Örneğin kaşık ve çatal benzer objelerdir. Çünkü ikisiyle de yemek yenir.	Pratik çözümler bekleyen ortamlarda mantıklı düşünceler ileri sürebilirler.	Problem çözerken mantıksal yollar kullanır, parçadan tüme varış yöntemi en çok kullanılan yöntemdir.
8-12. aylar arasında tanıdık yüzleri ve yabancıları ayırt etmeye başlar. Dış dünyadan çok kendi bedenini merak eder ve bedeniyle ilgilenir.	Nicelik algılaması gelişmemesine rağmen sayıları kullanır. Çabuk yargılar, fakat hatalı yargılama yapabilir.	Objeleri niceliğine ve ölçü boyutlarına göre sıralar.	Sebep-sonuç arasındaki ilişkiyi anlamaya başlarlar.	Problem çözerken alternatifleri de göz önünde bulundurur.
Bir yaşına kadar aşama aşama nesne sürekliliğini kazanır ve artık bir nesneyi görmediği zaman da onun var olduğunu bilir.	İki alternatif arasında karar verebilir.	Hafızası somut olgular (numara, harf gibi) açısından oldukça iyidir. İkiden fazla fikri, kısa süre içinde hatırlayabilir.	Para kavramı gelişmiştir ve para üstü almayı, para bozdurmayı doğru bir şekilde yapar.	
Nesneleri istediği amaçlara ulaşmak için araç olarak kullanmayı denemeye başlar.	İki fikirden daha fazlasını içermiyorsa, yönergeleri takip edebilir.	Görüntü ve seslerle ilgili yaptığı sınıflandırma, daha kolay hatırlamasını sağlar. Bilgiler, anlamlı bir bütün hâlinde verildiğinde çocuk tarafından daha kolay hatırlanır.	Zaman kavramı gelişmiştir. İleriye dönük planlar yapabilir.	
1-2 yaş arasında renkleri tanıma, ayırt etme ve ortak özellikleri fark etmeye başlar.	Hatırlama gücü sınırlıdır. Çünkü gördüğü objeleri ve duyduğu sesleri sınıflandırmakta güçlük çeker.	Yargılama yapabilmesi ve karar verebilmesi için uzun süreye ihtiyaç duyar.		
2-3 yaş arasında ufak	Duygusal açıdan			

eşyalardan oyuncaklar yapmaya başlar.	önemli olan olayları daha kolay hatırlar.			
Dil	**Dil**	**Dil**	**Dil**	**Dil**
Yeni doğanın ilk çıkardığı sesler	Dil kullanımında yaşıtlarından farklı olabilir, eğer kabul görüyorsa daha akıcı konuşabilir.	Sözcükler ve resimlerin gerçek objeleri temsil ettiğini öğrenir.	Okuma ve dil yetenekleri diğer çocuklardan farklı olabilir.	Etkin bir şekilde yazma ve konuşma yeteneğine sahiptir.
Bebek 2. Aydan sonra agulama denilen (‘ooo’, ‘aaah’ gibi sesler) birtakım sesler çıkarmaya başlar, 4. Aydan sonra çevrelerinde duydukları sesleri çıkarmaya çalışır.	Kelime dağarcığı hızla artar, konuşmaktan hoşlanır, kendi ismini söyleyebilir.	Bugün ve geçmiş olaylarla ilgili hikâyelere ilgi gösterir.	Fikir alışverişi yapar; konuşmak ve tartışmaktan hoşlanır.	Dil yeteneği fazla gelişmemişse, akademik başarısı ve kişilerarası iletişimi gelişmeyebilir.
4-8. arasında hecelemeye, yani bir ünlü ile bir ünsüzü birleştirmeye (‘ba’, ‘ma’, ‘de’ gibi sesler), 8. aydan itibaren ise hece tekrarları (‘baba’, ‘mama’,) yapmaya başlar.	Daha uzun ve güzel cümleler kurmaya başlar; 4-6 sözcükten oluşan cümleler kurabilir.	Kelime haznesindeki soyut kelimelerin sayısı daha fazladır. Örneğin, aktiviteleri ve objeleri temsil eden kelimeleri bilir.	Soyut kelimeleri daha fazla kullanmaya başlar.	Grup içerisinde duyguların tartışılması, kendini daha iyi anlamasına yardımcı olur.
8-12 aylar arasında ilk anlamlı kelimelerini (neşen ile kelime arasında bağlantı kurarak) söylerlerler.	Duygularını açıklamak için sözcükleri kullanmaya başlar.	Anlama kabiliyeti, konuşma kabiliyetine nazaran daha gelişmiştir.	Argo kelimeler kullanmaya başlar.	
Bir yaşından itibaren tek tek kelimelerle konuşmaya başlar, basit yönergelere uyabilir. Fakat bir yaş civarında bebek enerjisini yürümeye verdiği için dil gelişimi, bebek yürüyene kadar yavaş gider.	Sesler ve kelimeler sık sık tekrar edilir.	Kelimeleri sert bir şekilde ifade edebilir.		
Bir buçuk yaşından itibaren iki kelimelik cümleler kurmaya, basit cümlelerle isteklerini söylemeye başlar.		Yetişkinler, iletişimi önleyen ve hatırlamayı gerektiren konularda onların dili kullanma zorluklarının farkındadırlar.		
2-3 yaş arasında sorular sorar ve basit sorulara cevap verir. Konuşması anlaşılır olmaya başlar. Sorulunca ismini		Benzerlikleri ve zıtlıkları kelimelerle ifade edebilirler.		

söyler.

(Şahin, 2015)

Doğan Günüz ACAYİP BİR HEDİYE

Düzenli odamda bunlardan başka, kocaman bir kitaplığım var. Her gece ben uyumadan önce annecinom mutlaka bana bir hikâye okuyor. En çok *Unutma Oyunu* kitabını seviyorum. Çünkü bu kitapta benimle adaş bir çocuğun hikâyeleri var. Bu odamda kaldığımda yatağımı hep kendim topluyorum. Oyuncaklarımı da oyunum bittiğinde yerlerine kaldırıyorum. Evet, burada da bir kutu dolusu çizgi filmim var ama her istediğim zaman izleyemiyorum. Annecinom sadece belli günlerde ve sadece yarım saatçik izlememe izin veriyor. Uyku zamanım gelince dişlerimi mutlaka fırçalayıp yatağıma yatıyorum. Ben düzenli odamı da çok seviyorum.

Bunların dışında bir tanecik uyku arkadaşım var: Tavşanım. Hangi odama gidersem gideyim o da mutlaka benimle geliyor. Çünkü ona sarılmadan uyuyamıyorum. Ayrıca o benim en yakın arkadaşım; beni dinliyor, benimle konuşuyor, dertleşiyor. Tavşanımın bir tek kusuru var: Oda değiştirmeyi hiç ama hiç sevmiyor. Ne zaman bir odamdan diğerine gitmek için hazırlığa başlasam, "En iyisi

14

EK-2. Acayip Bir Hediye (Resim 2)

insanın tek odasının olması," diyor. "Sen ise bir dağınık odandasın, bir düzenli odanda. Gece hangi yatakta yatacağımızı bilmemek inan beni çok yoruyor," diye yakınıyor. Ona göre ikisinden birini seçmem gerekiyormuş. Ya dağınık olanda ya da düzenlisinde yaşamalıymışız. Böyle bir düzenli, bir dağınık oda olmazmış. Annem, hatta bazen babam da

16

tavşanım gibi konuşuyor. Ama onlar sadece düzenli odamda oturmamı istiyorlar. Oysa ben iki odamı da seviyorum. Birinde kalınca hemen diğerini özlemeye başlıyorum.

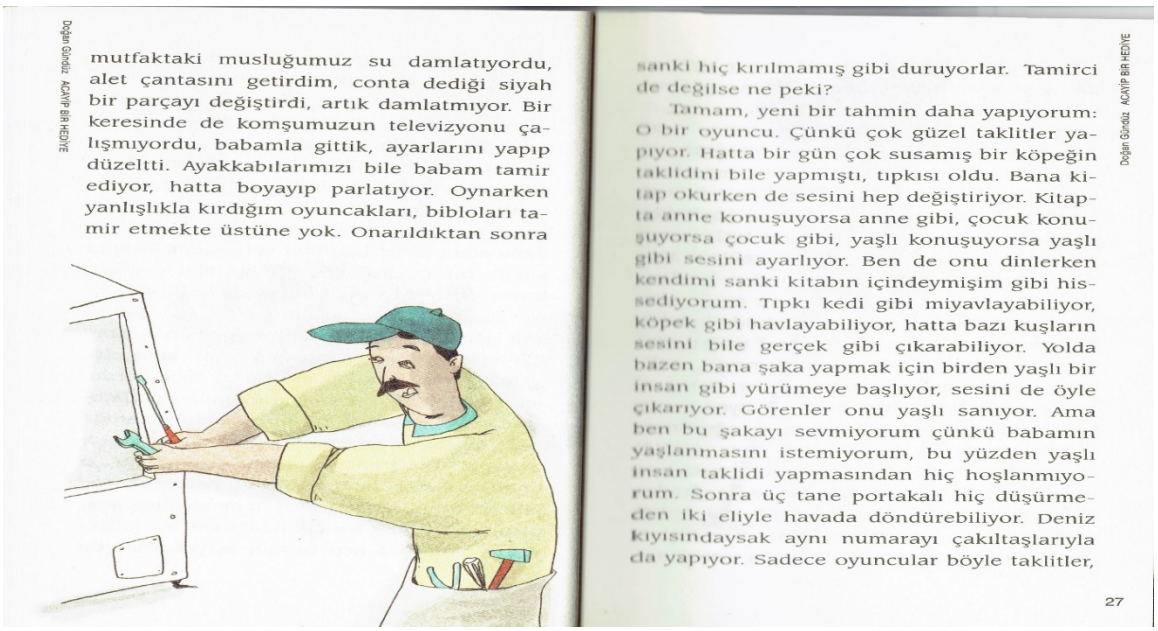
Ben çok şanslıyım çünkü benim odamda tam iki tane odam var.

Pekiii, senin odanda neler var?

Doğan Günüz ACAYİP BİR HEDİYE

17

EK-3. Acayip Bir Hediye (Resim 3)

mutfaktaki musluğumuz su damlatıyordu, alet çantasını getirdim, conta dediği siyah bir parçayı değiştirdi, artık damlatmıyor. Bir keresinde de komşumuzun televizyonu çalışmıyordu, babamla gittik, ayarlarını yapıp düzeltti. Ayakkabılarımızı bile babam tamir ediyor, hatta boyayıp parlatıyor. Oynarken yanlışlıkla kırdığım oyuncakları, bibloları tamir etmekte üstüne yok. Onarıldıktan sonra

Doğan Gündüz ACAYİP BİR HEDİYE

sanki hiç kırılmamış gibi duruyorlar. Tamirci de değilse ne peki?

Tamam, yeni bir tahmin daha yapıyorum: O bir oyuncu. Çünkü çok güzel taklitler yapıyor. Hatta bir gün çok susamış bir köpeğin taklidini bile yapmıştı, tıpkısı oldu. Bana kitap okurken de sesini hep değiştiriyor. Kitapta anne konuşuyorsa anne gibi, çocuk konuşuyorsa çocuk gibi, yaşlı konuşuyorsa yaşlı gibi sesini ayarlıyor. Ben de onu dinlerken kendimi sanki kitabın içindeymişim gibi hissediyorum. Tıpkı kedi gibi miyavlayabiliyor, köpek gibi havlayabiliyor, hatta bazı kuşların sesini bile gerçek gibi çıkarabiliyor. Yolda bazen bana şaka yapmak için birden yaşlı bir insan gibi yürümeye başlıyor, sesini de öyle çıkarıyor. Görenler onu yaşlı sanıyor. Ama ben bu şakayı sevmiyorum çünkü babamın yaşlanmasını istemiyorum, bu yüzden yaşlı insan taklidi yapmasından hiç hoşlanmıyorum. Sonra üç tane portakalı hiç düşürmeden iki eliyle havada döndürebiliyor. Deniz kıyısındaysak aynı numarayı çakıltaşlarıyla da yapıyor. Sadece oyuncular böyle taklitler,

Doğan Gündüz ACAYİP BİR HEDİYE

27

EK-4. Acayip Bir Hediye (Resim 4)

gösteriler yapabilir, değil mi? Hayır, tiyatroda oynamıyor, televizyona da çıkmıyor. Evet, sanırım haklısın, oyuncu da değil.

Tabii ya, benim babam fotoğrafçı, nasıl oldu da aklıma gelmedi. Çünkü fotoğraf makinesini hep yanında taşıyor. Ne zaman kendisini heyecanlandıran bir şey görse hemen fotoğrafını çekiyor. Arkadaşlarına söylerken duydum: Fotoğraf onun için bir tutkuymuş. Benim de sık sık fotoğraflarımı çekiyor ama ben fotoğraflarımın çekilmesinden hoşlanmıyorum. Tripod dediği üç tane ayağı olan bir şey var. Boyu kısa ama açtığında benden bile uzun oluyor. Bazen fotoğraf makinesini onun üzerine takıyor. "Kıpırdamayın, geliyorum," diyerek yanımıza koşuyor. Fotoğraf makinesinin ışığı yanıp yanıp sönüyor, sonra makine kendi kendine bizim fotoğrafımızı çekiyor. Bazen babamı yıllar önce çektiği fotoğraflara bakarken görüyorum. Hatta ben daha dünyada yokken siyah beyaz fotoğraflar bile çekmiş. Bir de özel kutularda dia dediği renkli küçük fotoğraflar saklıyor. Ben diaları daha çok seviyorum. Çünkü ışığa tuttuğum-

Doğan Gündüz ACAYİP BİR HEDİYE

28

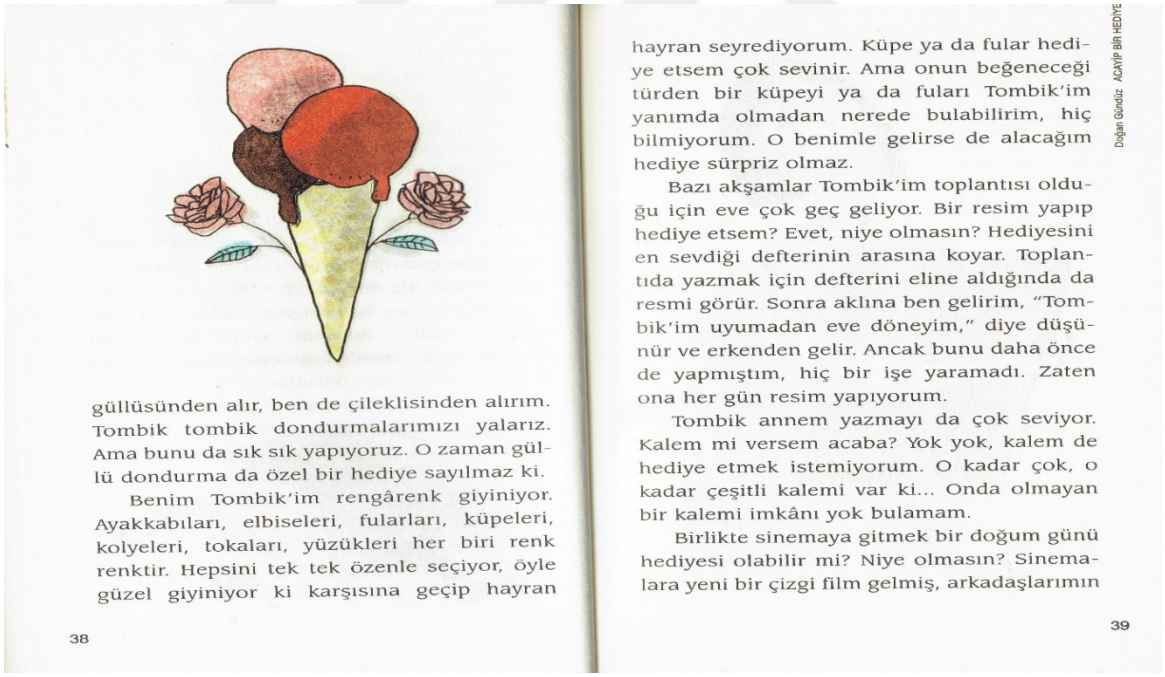
EK-5. Acayip Bir Hediye (Resim 5)

Astronot olabilir mi? Bir gece dolunay vardı. Birlikte sırtüstü yatıp Ay'ı ve yıldızları seyretmiştik. O zaman anlatmıştı. Çocukken de bizim yaptığımız gibi her gece gökyüzünü seyredermiş. Büyüyünce hep astronot olmak istermiş. Çünkü en büyük hayali Ay'ın üzerinde zıplamak, bir de yıldızlara dokunmakmış. Ay'da yerçekimi çok az ya, bir zıplıyormuşsun, çok ama çok yükseklere çıkıp yavaşça yeniden Ay'a iniyormuşsun. Ben bunu bir filmde de görmüştüm. Ne güzel! Tıpkı trambolinde zıplamak gibi. Astronot olabileceğini nasıl da en başta düşünemedim? Boş yere mi seviniyorum? O halde astronot da değil.

33

EK-6. Acayip Bir Hediye (Resim 6)

güllüsünden alır, ben de çileklisinden alırım. Tombik tombik dondurmalarımızı yalarız. Ama bunu da sık sık yapıyoruz. O zaman güllü dondurma da özel bir hediye sayılmaz ki.

Benim Tombik'im rengârenk giyiniyor. Ayakkabıları, elbiseleri, fularları, küpeleri, kolyeleri, tokaları, yüzükleri her biri renk renktir. Hepsini tek tek özenle seçiyor, öyle güzel giyiniyor ki karşısına geçip hayran

38

hayran seyrediyorum. Küpe ya da fular hediye etsem çok sevinir. Ama onun beğeneceği türden bir küpeyi ya da fuları Tombik'im yanımda olmadan nerede bulabilirim, hiç bilmiyorum. O benimle gelirse de alacağım hediye sürpriz olmaz.

Bazı akşamlar Tombik'im toplantısı olduğu için eve çok geç geliyor. Bir resim yapıp hediye etsem? Evet, niye olmasın? Hediyesini en sevdiği defterinin arasına koyar. Toplantıda yazmak için defterini eline aldığında da resmi görür. Sonra aklına ben gelirim, "Tombik'im uyumadan eve döneyim," diye düşünür ve erkenden gelir. Ancak bunu daha önce de yapmıştım, hiç bir işe yaramadı. Zaten ona her gün resim yapıyorum.

Tombik annem yazmayı da çok seviyor. Kalem mi versem acaba? Yok yok, kalem de hediye etmek istemiyorum. O kadar çok, o kadar çeşitli kalemi var ki... Onda olmayan bir kalemi imkânı yok bulamam.

Birlikte sinemaya gitmek bir doğum günü hediyesi olabilir mi? Niye olmasın? Sinemalara yeni bir çizgi film gelmiş, arkadaşlarımın

Doğan Gündüz ACAYİP BİR HEDİYE

39

EK-7. Acayip Bir Hediye (Resim 7)

çoğu izledi. Ben de izlemek için sabırsızlanıyorum. Ne güzel, ikimiz birlikte seyrederiz. Ama Tombik'im bu tür filmlerden sıkılır. Üstelik bu onun doğum günü, benimki değil.

Çiçek toplayıp versem sevineceğine üzülür. Çiçeği koparan sadece çiçeği değil ona konan arıyı, kelebeği, böceği de hayattan

EK-8. Acayip Bir Hediye (Resim 8)

koparırmış. Üstelik çiçekler küserse bir daha hiç açmazmış. Bana böyle söylüyor. Çiçek hiç olmaz.

Bir arkadaşıma sordum. O annesine doğum gününde mutfak önlüğü hediye etmiş, annesi de çok sevinmiş. Ama benim Tombik'im güzel yemekleri çok sevse de hiç yemek yapmaz ki. Ben artık mutfak önlüğünü doğum gününde babama alırım, eminim o çok sevinir.

Oyuncak bir tavşan alsam? Tombik de geceleri benim gibi tavşanıyla yatar. Ama ya onun tavşanı benim tavşanıma erkenden, "Hadi uyku vakti geldi, doğru yatağına," demeye başlarsa? Minik tavşanımın uykusu kaçar. O uyuyamazsa ben de uyuyamam. Vazgeçtim, tavşan almasam daha iyi.

Eyvah, sonunda kutlama vakti geldi. Ne yapacağım? Ne kadar düşünsem de Tombik annemi sevindirecek özel bir doğum günü hediyesi bulup alamadım. Hep birlikte bahçede toplandık. Masanın üzerinde annemin çok sevdiği çikolatalı nefis bir pasta var. Onu ben seçtim ama bu da bir doğum günü hediyesi sayılmaz.

Annem, "Gel bakalım Tombik, mumları birlikte üfleyelim," diyerek beni yanına çağırdı. Yaşasın, mumlara üflemek en sevdiğim şey! Sona kalan inatçı mumu da ben söndürdüm. Herkes alkışladı. "İyi ki doğdun," deyip anneme sıkıca sarıldım. Sonra, "Biliyor musun Tombik," dedim üzülerek. "Neyi?" diye merakla sordu, gözleri parlıyordu. Tombik'in gözleri bana bakarken hep parlar. Tam, "Çok

EK-9. Acayip Bir Hediye (Resim 9)

aradım, çok düşündüm ama senin için özel bir hediye bulamadım," diyecektim ki havada süzülen leylekleri fark ettim. Milyonlarca leylek gökyüzünde döne döne dans ediyordu. "Anne bak!" dedim sevinçle. Annem başını yukarı kaldırdı:

"Ne kadar harika görünüyorlar." Çığlığı bastım:

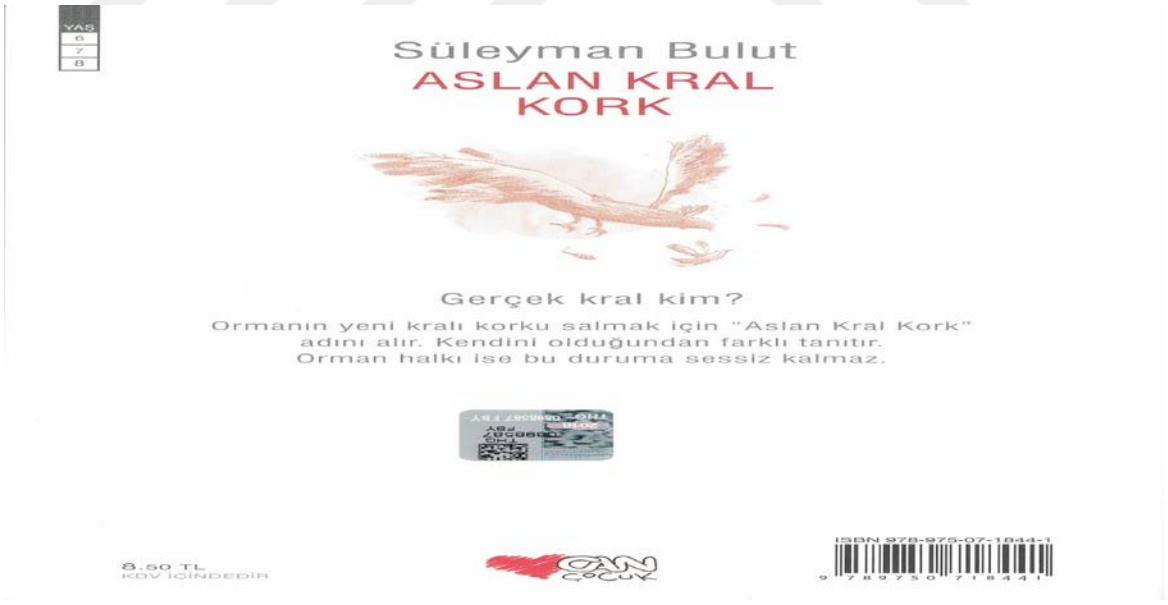
"Bu benim sana doğum günü hediyem!"

44

Gökyüzündeki leylekleri seyreden misafirlerden biri şaşırarak, "Ne acayip bir hediye," dedi. Annem ise, "Bugüne dek aldığım en güzel, en içten, en özel hediye," diyerek yanağımdan her zamanki gibi sımsıkı öptü. Ama bu kez hiç canım yanmadı.

Doğan Gündüz ACAYİP BİR HEDİYE

EK-10. Acayip Bir Hediye (Resim 10)

EK-11. Aslan Kral Kork (Arka Kapak Resmi)

EK-12. Aslan Kral Kork (Resim 1)

EK-13. Aslan Kral Kork (Resim 2)

Görmeyen, Bilmeyen,
Duymayan Kalmasın!

Bundan önceki krallara da başarıyla hizmet etmiş olan kral yazıcısı ağaçkakan, elinde bir demet yeşil yaprakla kanat çırpıp geldi.

Onun geldiğini görünce Kral Kork:

"Yaz," diye kükredi, "yeni kralımız eski krallara benzemez, ondan korkulur... Çünkü KIRK GÖZÜ vardır. Nerede, ne yaparsanız gözünden kaçmaz, ona göre!"

Tak, tik, tok...

Tık, tik, tak...

Uzun ince gagasıyla yaprak üzerinde hızlı vuruşlar yapabilen ağaçkakan, Kral'ın buyruğunu aynen yazdı.

"Yaz!" diye devam etti Kral Kork, "Yeni kralımız eski krallara benzemez, ondan kor-

13

EK-14. Aslan Kral Kork (Resim 3)

EK-15. Aslan Kral Kork (Resim 4)

EK-16. Aslan Kral Kork (Resim 5)

Süleyman Bulut ASLAN KRAL KORK

Kral ve adamları uzaklaşınca rahat bir nefes aldı. Dikkatli davranarak başını bir belaya sokmadan bu tehlikeyi atlattığı için sevinmeye başlamıştı ki birden arkadaşları geldi aklına.

Ya onlar, ormanda dolaşan bu kralın yalancı kral olduğunu fark etmezlerse? Ya selama duracak olurlarsa karşısında? Başlarına neler neler gelirdi, kim bilir? Hiçbiri, gerçek kralın öfkesinden kurtulamazdı.

Birden kararını verip otların arasından fırladığı gibi en kestirme yoldan, ırmak başına doğru koşmaya başladı. Pek çok arkadaşını orada bulacağını biliyordu. Su içmek için uğrarlardı, en azından.

Soluk soluğa ırmak başına ulaştığında düşündüğü gibi arkadaşlarının çoğunu orada buldu. Kimisi dinleniyor, kimisi su içiyor, kimisi oyun oynuyordu. Akkulak'ı böyle telaşlı görünce meraklandı hepsi.

Kırmızı karıncalar Akkulak'ın çevresini sardı hemen. Sivrisinekler tepesinde uçuşmaya başladı. Arılar vızıldadı, kurt kesik kesik uludu, yabandomuzu homurdandı, karga

24

kanadını açıp gakladı, kirpi oklarını dikleştirdi, kunduz kuyruğunu salladı...

Dört bir yandan soru yağmaya başladı Akkulak'a:

"Ne oldu Akkulak?"

"Seni kim korkuttu Akkulak?"

"Kimden kaçıyorsun Akkulak?"

"Neden konuşmuyorsun Akkulak?"

"Dilin mi tutuldu Akkulak?"

Süleyman Bulut ASLAN KRAL KORK

EK-17. Aslan Kral Kork (Resim 6)

EK-18. Aslan Kral Kork (Resim 7)

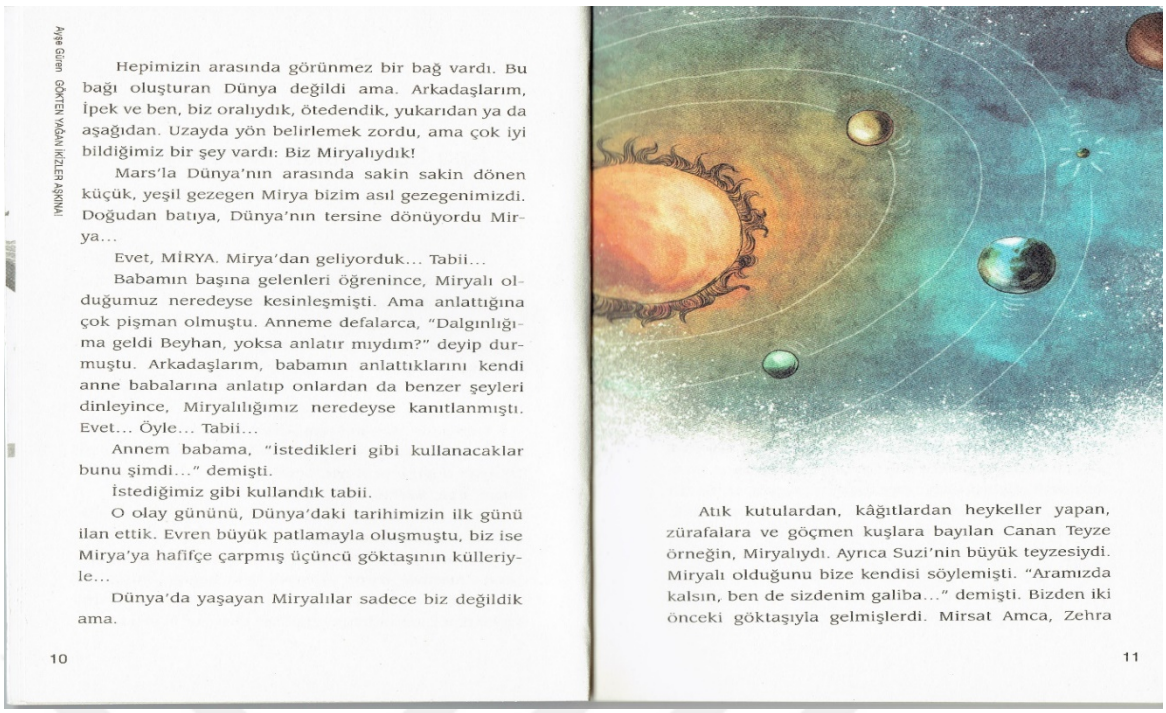
EK-19. Aslan Kral Kork (Resim 8)

EK-20. Aslan Kral Kork (Resim 9)

EK-21. Aslan Kral Kork (Resim 10)

Ayşe Güven GÖKTEN YAĞAN İKİZLER AŞKINA!

Hepimizin arasında görünmez bir bağ vardı. Bu bağı oluşturan Dünya değildi ama. Arkadaşlarım, İpek ve ben, biz oralıydık, ötedendik, yukarıdan ya da aşağıdan. Uzayda yön belirlemek zordu, ama çok iyi bildiğimiz bir şey vardı: Biz Miryalıydık!

Mars'la Dünya'nın arasında sakin sakin dönen küçük, yeşil gezegen Mirya bizim asıl gezegenimizdi. Doğudan batıya, Dünya'nın tersine dönüyordu Mirya...

Evet, MİRYA. Mirya'dan geliyorduk... Tabii...

Babamın başına gelenleri öğrenince, Miryalı olduğumuz neredeyse kesinleşmişti. Ama anlattığına çok pişman olmuştu. Anneme defalarca, "Dalgınlığıma geldi Beyhan, yoksa anlatır mıydım?" deyip durmuştu. Arkadaşlarım, babamın anlattıklarını kendi anne babalarına anlatıp onlardan da benzer şeyleri dinleyince, Miryalılığımız neredeyse kanıtlanmıştı. Evet... Öyle... Tabii...

Annem babama, "İstedikleri gibi kullanacaklar bunu şimdi..." demişti.

İstediğimiz gibi kullandık tabii.

O olay gününü, Dünya'daki tarihimizin ilk günü ilan ettik. Evren büyük patlamayla oluşmuştu, biz ise Mirya'ya hafifçe çarpmış üçüncü göktaşının külleriyle...

Dünya'da yaşayan Miryalılar sadece biz değildik ama.

10

Atık kutulardan, kâğıtlardan heykeller yapan, zürafalara ve göçmen kuşlara bayılan Canan Teyze örneğin, Miryalıydı. Ayrıca Suzi'nin büyük teyzesiydi. Miryalı olduğunu bize kendisi söylemişti. "Aramızda kalsın, ben de sizdenim galiba..." demişti. Bizden iki önceki göktaşıyla gelmişlerdi. Mirsat Amca, Zehra

11

EK-22. Gökten Yağan İkizler Aşkına (Resim 1)

bizim gezegenimiz küçük Mirya'ya çarpmıştı. Pek çarpma denemezdi buna, çünkü Mirya'nın çekim gücü güneyde zayıftı. Göktaşı, Mirya'ya doğru hafifçe çekilmiş, gezegenin yüzeyinde ağır hareketlerle zıplayarak, dönerek ilerlemişti. İlerlerken, gezegenin toprağına iyice bulanmıştı. Bu toprak öyle hoş kokulu, öyle yumuşak bir topraktı ki, göktaşı Mirya'dan ayrılmak istememiş, bütün ağırlığını gezegene vermişti. Toprak göktaşını sarıp sarmalamış, taşın her yanında tuhaf hareketlenmeler başlamıştı. Taş gıdıklandığını ya da üzerinde sürüngenler dolaştığını hissetmişti. Sanki gezegenin toprağıyla birleşince, göktaşının üzerinde minicik canlılar oluşmuştu. Belki de biz, tam olarak orada, o anda oluşmuştuk... Bu konuda çok da net değildik, şüphelerimiz vardı. Göktaşının dolaştığı bölge, gezegendeki nadir boş alanlardandı. Yemyeşil Mirya uygarlığında, çekimin güçlü olduğu, canlıların yaşadığı yerler biraz daha kuzeydeydi.

Küllerini babamın üstüne bırakan göktaşına, Mirya şunları söylemişti:

"Bu yıl senin sayende Dünya'ya bir sürü çocuk gelecek! Çoğu, Miryalı olduğunu anlamayacak bile. Dünyalı gibi yaşayıp gidecekler. Ama diğerleri, onlar hep farklı olacaklar..."

Göktaşı, Mirya'dan Dünya'ya hayat taşıyacağı için mutlu olduğunu belirtmişti. Gezegenin üzerinde

Ayşe Güven GÖKTEN YAĞAN İKİZLER AŞKINA!

19

EK-23. Gökten Yağan İkizler Aşkına (Resim 2)

Ayşe Güven GÖKTEN YAĞAN İKİZLER AŞKINA!

Büyüksünüz çünkü. Bu mahkeme yapılamaz. Eşit şartlarda değiliz bir kere!"

İşte Ege, bilgin Ege konuşmuş, herkes susmuştu. Dostluğumuzun gücüydü bu! Bu kez de Ege bana işaret verdi...

Aslında filmlerde şöyle diyorlardı: "Avukatınız gelene kadar susma hakkınızı kullanabilirsiniz!" Bense yanlışlıkla, "Avukatlarımız gelene kadar pusma hakkımızı kullanmak istiyoruz," dedim.

"Ah bir pussanız ne güzel olur!" dedi babam da. "Avukatlarınızın hepsinin işi varmış çünkü. Onları da ailelerini de davet ettik ama gelemediler. Zaten onların durumu sizinki kadar kötü de değil. Bugün iki Miryalı yalnızsınız, başınızın çaresine bakacaksınız artık," deyip, diğerleriyle birlikte alaycı alaycı gülümsedi. Miryalılığımızla dalga geçilmesinden hiç ama hiç hoşlanmıyorduk. Bunu çok sık yapıyorlardı.

"Nereden bilelim gerçekten çağırdığınızı? Ya çağırmadıysanız..." dedim öfkeyle.

Annem, kötü bir şey söylediğimde yaptığı gibi kaşlarını çatıp, "Sarp! Dikkat, lütfen!" diyerek sözümü kesti.

Onları yalancılıkla suçlayarak biraz ileri gitmiştim ama özür dilemedim. Bu tatsızlığı başlatan onlardı. "Tamam! Anladım," dedim sessizce, o kadar.

"Konuşabilsek artık!" dedi babam.

Demek mahkeme böyle sürecekti. Ters Beşler'in

26

diğer elemanları mahkeme salonunda olmayacaklardı. Dostum Ege yanı başımdaydı ama... Anne babalarımızın bu haliyle baş edebilecek miydik? Veli toplantısından çıkmış Dünyalı anne babaların ne yapacağı belli olmazdı. Tehlikeli olabilirlerdi. Korkuyorduk açıkçası. Ama savaşmaktan başka çaremiz de yoktu.

Sedat Amca'nın gür sesi dalga olup yükseliyor, yükseliyor, boyumuzu aşıyordu. "Çocuklar, şimdi, bakın..." dedi ikinci kez. Dağ gibiydi dalgalar, dağ gibi!

Ege'ye, "Baban üç kelime daha söylerse boğuluruz biz," dedim.

Ayşe Güven GÖKTEN YAĞAN İKİZLER AŞKINA!

EK-24. Gökten Yağan İkizler Aşkına (Resim 3)

Ayşe Güven GÖKTEN YAĞAN İKİZLER AŞKINA!

Seyhan Hanım'ın aklına puan eklemek, puan çıkarmak nereden gelmişti? Bundan sonra Seyhan Hanım ne diyorsa yapmak zorundaydık. B'ler, ba'lar, gak'lar, guk'lar kanat takıp özgür ülkelere uçacaklardı.

Biz perişanken, şakacı farelerin dostu Sinan ile Nazlı ellerinde bir sürü resimle odaya girdiler. Resimleri bizimkilerin kucağına bıraktılar.

"Ne güzel bir aslan bu Nazlıcım, kendisi eflatun, yelesi yeşil... Bu sarı şey de ne... Muz Canavarı mı Sinan... Beş Başlı Sarı Dinozor Çiçeği canım... Anlamadınız mı yoksa... Bu dev serçenin boynuzları mı var, yoksa o bir denizkızı mı Sinan... Pijama giymiş balinaya bakın, ay ne sevimli..."

"Kardeşlere bunca özgürlük, bize mahkeme salonu! Bu kadarı fazla!" dedim Ege'ye. Ama ne yapacağımı, ne diyeceğimi de bilmiyordum. Ege beni tutmaya çalıştı ama başaramadı.

"İtiraz ediyorum!" dedim.

"Gene neye?" dedi babam.

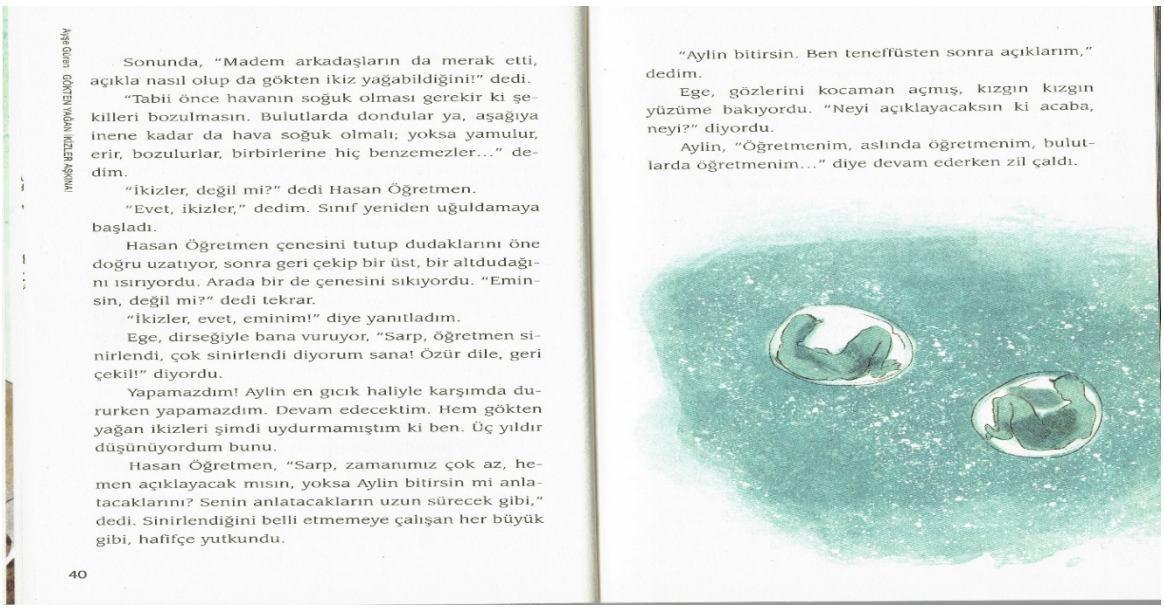
Üç dört saniye aklıma hiçbir şey gelmedi. Ama sonra, "Pijama giymiş balinaya!" dedim. Derin bir nefes alıp, Ege'ye "acil dayanışma" işareti yaptım.

Ege, "Ben de!" dedi. "Ben de itiraz ediyorum!" Duraksadı. Sonra, toparlayıp bir nefeste söyledi. "Islak pijamalarla yatılmaz bir kere! Deniz yatağında bile!" dedi.

Herkes sustu. Nazlı, "Islak pijama diyorlar, balina

34

EK-25. Gökten Yağan İkizler Aşkına (Resim 5)

Ayşe Gürer GÖKTEN YAĞAN İKİZLER AŞKINA!

Sonunda, "Madem arkadaşların da merak etti, açıkla nasıl olup da gökten ikiz yağabildiğini!" dedi.

"Tabii önce havanın soğuk olması gerekir ki şekilleri bozulmasın. Bulutlarda dondular ya, aşağıya inene kadar da hava soğuk olmalı; yoksa yamulur, erir, bozulurlar, birbirlerine hiç benzemezler..." dedim.

"İkizler, değil mi?" dedi Hasan Öğretmen.

"Evet, ikizler," dedim. Sınıf yeniden uğuldamaya başladı.

Hasan Öğretmen çenesini tutup dudaklarını öne doğru uzatıyor, sonra geri çekip bir üst, bir altdudağını ısırıyordu. Arada bir de çenesini sıkıyordu. "Eminsin, değil mi?" dedi tekrar.

"İkizler, evet, eminim!" diye yanıtladım.

Ege, dirseğiyle bana vuruyor, "Sarp, öğretmen sinirlendi, çok sinirlendi diyorum sana! Özür dile, geri çekil!" diyordu.

Yapamazdım! Aylin en gıcık haliyle karşımda dururken yapamazdım. Devam edecektim. Hem gökten yağan ikizleri şimdi uydurmamıştım ki ben. Üç yıldır düşünüyordum bunu.

Hasan Öğretmen, "Sarp, zamanımız çok az, hemen açıklayacak mısın, yoksa Aylin bitirsin mi anlatacaklarını? Senin anlatacakların uzun sürecek gibi," dedi. Sinirlendiğini belli etmemeye çalışan her büyük gibi, hafifçe yutkundu.

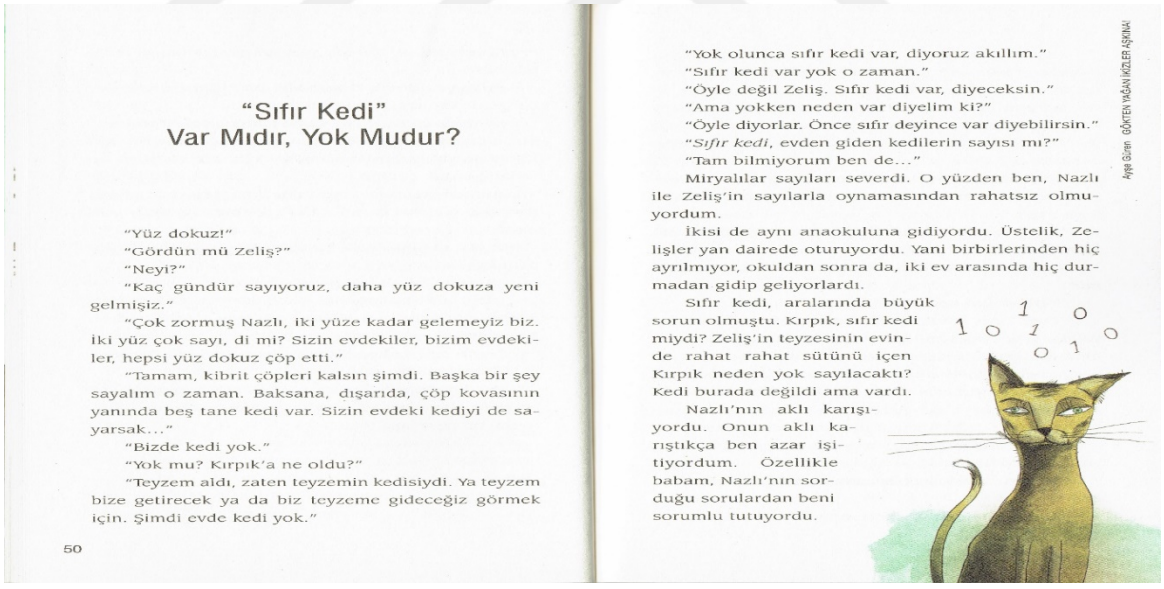
40

"Aylin bitirsin. Ben teneffüsten sonra açıklarım," dedim.

Ege, gözlerini kocaman açmış, kızgın kızgın yüzüme bakıyordu. "Neyi açıklayacaksın ki acaba, neyi?" diyordu.

Aylin, "Öğretmenim, aslında öğretmenim, bulutlarda öğretmenim..." diye devam ederken zil çaldı.

EK-26. Gökten Yağan İkizler Aşkına (Resim 6)

"Sıfır Kedi" Var Mıdır, Yok Mudur?

"Yüz dokuz!"

"Gördün mü Zeliş?"

"Neyi?"

"Kaç gündür sayıyoruz, daha yüz dokuza yeni gelmişiz."

"Çok zormuş Nazlı, iki yüze kadar gelemeyiz biz. İki yüz çok sayı, di mi? Sizin evdekiler, bizim evdekiler, hepsi yüz dokuz çöp etti."

"Tamam, kibrit çöpleri kalsın şimdi. Başka bir şey sayalım o zaman. Baksana, dışarıda, çöp kovasının yanında beş tane kedi var. Sizin evdeki kediyi de sayarsak..."

"Bizde kedi yok."

"Yok mu? Kırpık'a ne oldu?"

"Teyzem aldı, zaten teyzemin kedisiydi. Ya teyzem bize getirecek ya da biz teyzeme gideceğiz görmek için. Şimdi evde kedi yok."

50

Ayşe Gürer GÖKTEN YAĞAN İKİZLER AŞKINA!

"Yok olunca sıfır kedi var, diyoruz akıllım."

"Sıfır kedi var yok o zaman."

"Öyle değil Zeliş. Sıfır kedi var, diyeceksin."

"Ama yokken neden var diyelim ki?"

"Öyle diyorlar. Önce sıfır deyince var diyebilirsin."

"*Sıfır kedi*, evden giden kedilerin sayısı mı?"

"Tam bilmiyorum ben de..."

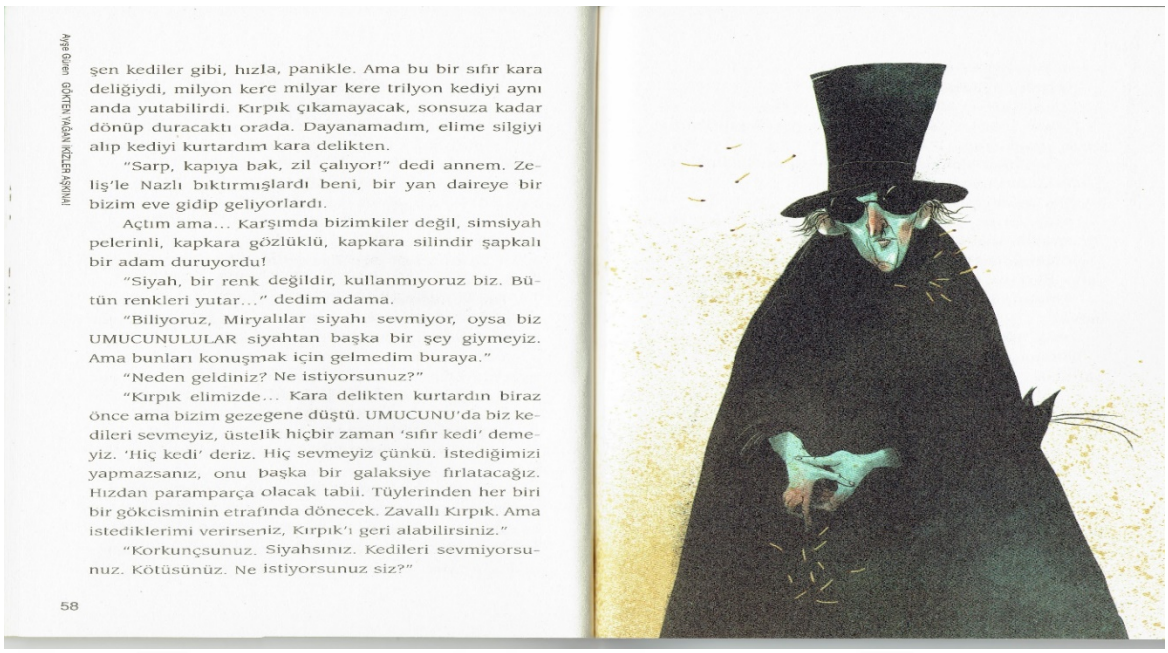
Miryalılar sayıları severdi. O yüzden ben, Nazlı ile Zeliş'in sayılarla oynamasından rahatsız olmuyordum.

İkisi de aynı anaokuluna gidiyordu. Üstelik, Zelişler yan dairede oturuyordu. Yani birbirlerinden hiç ayrılmıyor, okuldan sonra da, iki ev arasında hiç durmadan gidip geliyorlardı.

Sıfır kedi, aralarında büyük sorun olmuştu. Kırpık, sıfır kedi miydi? Zeliş'in teyzesinin evinde rahat rahat sütünü içen Kırpık neden yok sayılacaktı? Kedi burada değildi ama vardı.

Nazlı'nın aklı karışıyordu. Onun aklı karıştıkça ben azar işitiyordum. Özellikle babam, Nazlı'nın sorduğu sorulardan beni sorumlu tutuyordu.

EK-27. Gökten Yağan İkizler Aşkına (Resim 8)

Ayşe Güren GÖKTEN YAĞAN İKİZLER AŞKINA!

şen kediler gibi, hızla, panikle. Ama bu bir sıfır kara deliğiydi, milyon kere milyar kere trilyon kediyi aynı anda yutabilirdi. Kırpık çıkamayacak, sonsuza kadar dönüp duracaktı orada. Dayanamadım, elime silgiyi alıp kediyi kurtardım kara delikten.

"Sarp, kapıya bak, zil çalıyor!" dedi annem. Zeliş'le Nazlı bıktırmışlardı beni, bir yan daireye bir bizim eve gidip geliyorlardı.

Açtım ama... Karşımda bizimkiler değil, simsiyah pelerinli, kapkara gözlüklü, kapkara silindir şapkalı bir adam duruyordu!

"Siyah, bir renk değildir, kullanmıyoruz biz. Bütün renkleri yutar..." dedim adama.

"Biliyoruz, Miryalılar siyahı sevmiyor, oysa biz UMUCUNULULAR siyahtan başka bir şey giymeyiz. Ama bunları konuşmak için gelmedim buraya."

"Neden geldiniz? Ne istiyorsunuz?"

"Kırpık elimizde... Kara delikten kurtardın biraz önce ama bizim gezegene düştü. UMUCUNU'da biz kedileri sevmeyiz, üstelik hiçbir zaman 'sıfır kedi' demeyiz. 'Hiç kedi' deriz. Hiç sevmeyiz çünkü. İstediğimizi yapmazsanız, onu başka bir galaksiye fırlatacağız. Hızdan paramparça olacak tabii. Tüylerinden her biri bir gökcisminin etrafında dönecek. Zavallı Kırpık. Ama istediklerimi verirseniz, Kırpık'ı geri alabilirsiniz."

"Korkunçsunuz. Siyahsınız. Kedileri sevmiyorsunuz. Kötüsünüz. Ne istiyorsunuz siz?"

58

EK-28. Gökten Yağan İkizler Aşkına (Resim 9)

Ayşe Güren GÖKTEN YAĞAN İKİZLER AŞKINA!

tükeniyordu. Sesi çatallaşıyor, kısılmaya başlıyordu. Yeni cümle okları bir adım bile yol alamadan, pıt diye ayağının dibine düşüyorlardı.

Annem Metin Amca'ya, "En iyisi size bir kahve yapıp getireyim, çok yoruldunuz..." dedi.

"Sağ olasınız Beyhan. Kahve ne iyi gelir şimdi," dedi Metin Amca da.

Annem kahveyi yaptı ama getiremedi. Kahvenin yerine bir merdiven getirdi. Bu arada Metin Amca yorgunluktan neredeyse tükenmişti.

Bize Ayşe Derya'yı gösterip, "Bakın gene ne yapıyor?" diye mırıldandığında, Ayşe Derya kitaplıkta yukarı doğru yol alıyordu.

Ayşe kitaplık rafı ile kitapların arasına sıkışmıştı ama hiç korkmuyordu. "Sarp, Nazlı, gelsenize! Burası çok güzel!" diye bağırıyordu.

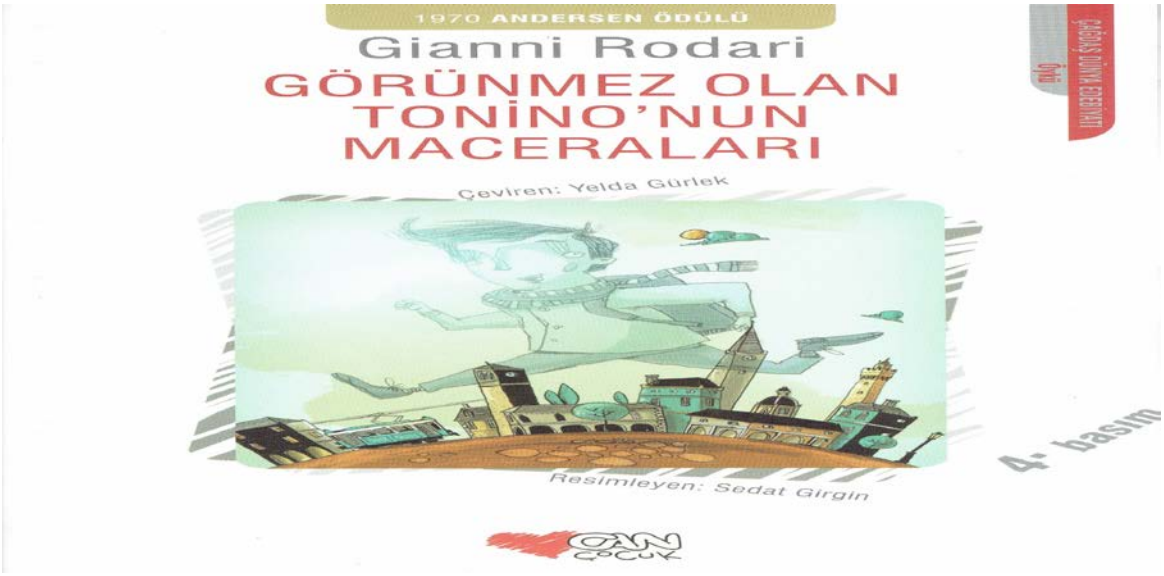
Annem merdivenle Ayşe Derya'nın yanına tırmandı. "Hadi benim güzel kızım, hadi çık oradan," diyordu. "Bak, ben bu kitapları kaldırıyorum, yoksa başın sıkışacak. Hadi, yavaş yavaş kucağıma gel."

Annemle burun buruna gelen Ayşe Derya, "Beyhan Teyze, öpiyim!" deyip annemi burnundan öpüyor, sonra, "Dokununca şıngırdıyor bunlar," diyerek eliyle avizeyi gösteriyordu.

Ayşe'nin avizeye atlayacağını düşünen annem, onu tutmaya, sakinleştirmeye çalışıyordu.

64

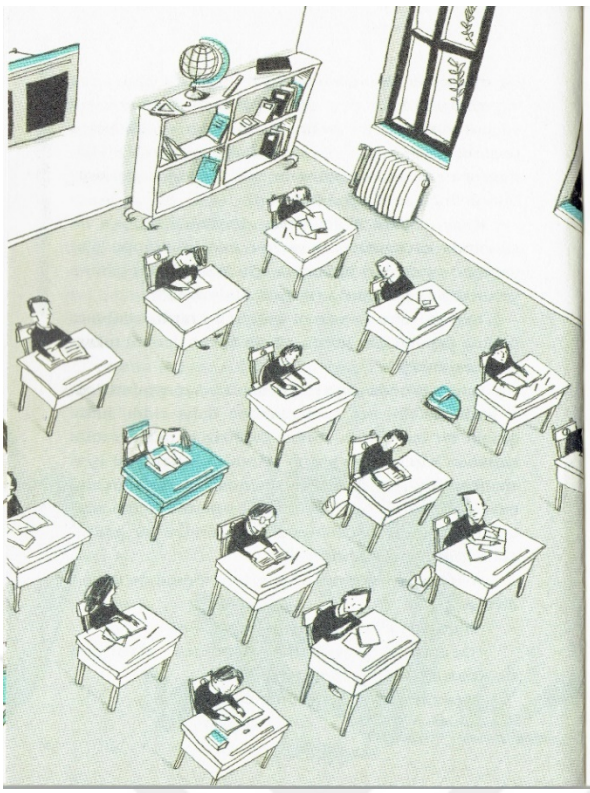
EK-29. Gökten Yağan İkizler Aşkına (Resim 10)

EK-30. Görünmez Olan Torino'nun Maceraları (Kapak Resmi)

EK-31. Görünmez Olan Torino'nun Maceraları (Arka Kapak Resmi)

"İçinizde De Rosa'yı gören var mı?"

"Hayır, öğretmenim, onu görmedik."

Bu, Siyah Beyaz'ın sesiydi. Sınıfın yarısı bakışlarını Tonino'nun sırasına dikmiş boş bir sıraya bakar gibi ona bakmaktaydı. Tonino kendisini endişelendiren düşüncelere rağmen keyifle güldü.

"İyi de ben buradayım işte. Beni görmüyor musunuz?"

Kimse onun sözlerine aldırış etmedi. Hatta öğretmen Siyah Beyaz'ı uyardı:

"Castelli, bugün okuldan sonra De Rosaların evine git ve onun nasıl olduğunu öğren, bak bakalım başına bir şey mi gelmiş."

Ve yoklamaya kaldığı yerden devam etti.

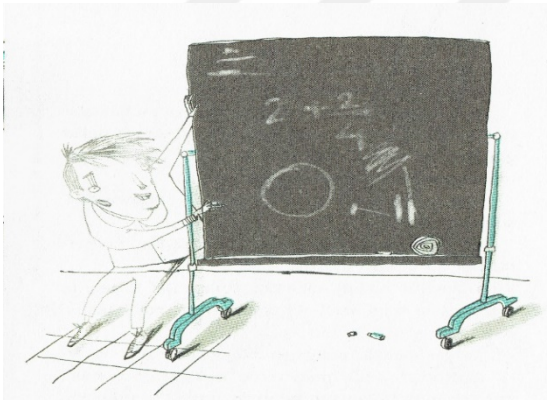
Tonino bir anda anlayıverdi: Tıpkı az önce dileği gibi görünmez olmuştu. Bunu başarmak için dileğini söylemesi yeterli olmuştu. Ve ayrıca kendisini okula girerken görmüş olanlar da bunu çoktan unutmuşlardı.

Tonino şaşkınlık içinde, "İşte bu güzel," dedi ve üstüne rahat bir soluk aldı:

"Allahtan böyle oldu, ne de olsa öğretmen görünmez birini sözlü yapamaz."

Emin olmak için hemen bir deneme yaptı. Yerinden kalktı ve tahtanın önüne gitti. Hiç kimse onun bulunduğu tarafa bakmadı, sanki orada değildi. Küçük adımlar atarak sıraların arasında bir aşağı

EK-32. Görünmez Olan Torino'nun Maceraları (Resim 1)

bir yukarı yürüdü. Bu da nesi böyle? Kimse ne başını kaldırıyor ne de yüzünü ona doğru çeviriyordu. Tonino bir kez daha keyifle, üstelik de Roberto'nun yüzüne doğru güldü. Fakat Siyah Beyaz tüm dikkatini tarih dersine vererek çalı yumağını andıran saçlarını kaşımayı sürdürdü.

Tonino, bir gün görünmez olsaydım ne güzel şeyler yapabilirdim, diye pek çok defa düşünmüştü. Ne var ki bu dileği tuhaf bir şekilde şimdi gerçekleştiğine göre, Siyah Beyaz'ın saçını çekmek için bundan daha

iyi bir fırsat olamazdı. Elini arkadaşının karmakarışık saçlarının arasına soktu ve bir tutam saçı kuvvetlice değilse de hafif de sayılmayacak bir şekilde çekiverdi.

Siyah Beyaz irkilerek başını arka sırada oturan arkadaşı Motta'ya çevirdi. O, bu dünyadaki en barışsever insanlardan biriydi, ağzı ve cepleri her zaman iki kuruşluk naneli, sütlü ya da başka tatlardaki şekerlemelerle dolu olurdu.

"Aklından geçen nedir?" diye ona sordu Siyah Beyaz.

"Aklımdan mı?" diye karşılık verdi Motta, şaşırmıştı. Sonra gülümsedi:

"Anladım, sen naneli şeker istiyorsun."

"Nane şekerini kendine sakla ve beni de rahat bırak."

"Ben sana ne yaptım ki?"

"Sakın aptal numarası yapmaya kalkma."

Kendisine "aptal" dendiğini işittiği anda, barışsever Motta yaklaşık bir saatten beri çiğnemekte olduğu yarım paket sakızı aniden yutuverdi.

Tonino kahkahalarla güldü ve bu sahnenin keyfini daha iyi çıkarmak için doğruca şekerleme canavarının sırasının üstüne oturdu. Nasıl olsa onu gören yoktu ve bu kurallara aykırı davranışından dolayı hiç kimse onu azarlayamazdı. Öğretmen, Tonino'yu göremiyor olsa da birinci ve ikinci sıraların arasında süregelen bu sıkı çatışmayı elbette fark edebiliyordu.

EK-33. Görünmez Olan Torino'nun Maceraları (Resim 2)

Kadın, tramvay biletçisine doğru:

"Bu ne biçim şaka böyle?" diye bağırdı.

"Koltuğun üstüne yine raptiye mi koymuşlar?"

"Hayır, bakın: Koltuk boş, buna rağmen ben bir türlü koltuğa oturamıyorum."

"Tramvay şirketinin yolcularına eziyet etmek için yaptığı oyunlarından biri olsa gerek."

"Biletçi bey, buraya oturmam için bana yardım eder misiniz?"

"Hanımefendi, elinizi tutmamı mı istiyorsunuz? Kendi kendinize koltuğun üstüne oturamıyor musunuz?"

"Bu ne küstahlık! Sözlerinize dikkat edin. Siz benim kim olduğumu bilmiyorsunuz..."

"Bilmez olur muyum hanımefendi? Hiç de komik olmayan bir şakayla bana zaman kaybettirmeye çalışan bir yolcusunuz..."

"Siz benim kocamın kim olduğunu bilmiyorsunuz! Sizi şikâyet edeceğim ve işinizden attıracağım!"

İşinden attırılacağını duyunca biletçi elindeki bilet tomarını hızla önündeki bankoya çarptı.

"Siz kimi işten attıracaksınız, hanımefendi?"

Ortaya düpedüz bir karmaşa çıkmıştı. Bu arada yolcular arasında, rahat yolculuk etmelerini engellemek üzere hayaletlerin de binmesine izin verdiği için Tramvay şirketine karşı çıkanlar ile bedava olmasa da bir bilet parasına kahkahalarla gülmek için

Gianni Rodari GÖRÜNMEZ OLAN TONİNO'NUN MACERALARI

23

EK-34. Görünmez Olan Torino'nun Maceraları (Resim 3)

Gianni Rodari GÖRÜNMEZ OLAN TONİNO'NUN MACERALARI

"Bunun adı açlık," diyerek karara vardı, "hem de en kötüsünden."

Kar gibi kremaları ve içinden taşan çikolatalarını gözler önüne pastaların bulunduğu bir pastane vitrinine burnunu dayadı. Tonino pastaneden içeri girdi. Hadi itiraf edin, siz de kim bilir kaç kez görünmez olup bir pastaneden içeri girmeyi ve dilediğinizce çeşit çeşit muhteşem tatlıların tadına bakmayı arzu etmişsinizdir. İşte Tonino'nun durumu böyleydi, iştah kabartan göz alıcı pastaların üstünde parmaklarını

dolaştırarak görünmez olmanın ayrıcalığını yaşıyordu. Birkaç dakika sonra doymuştu. Görünmez oldu diye bütün pastanenin pastalarını midesine indiremezdi ya! Şerbeti damlayan kestane dağının tepesinden son bir tane kestane şekeri almak için yorgun ve isteksiz elini uzattığı sırada, garson kızlardan birinin sert bir sesle kendisine bağırdığını duydu.

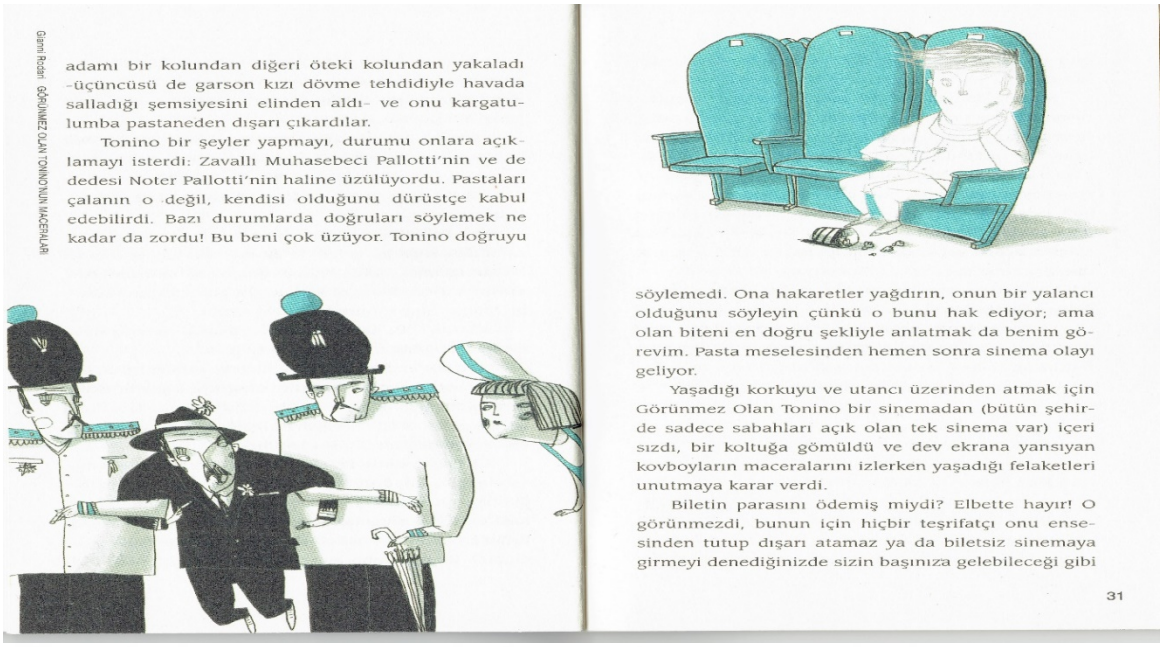
"Dur! Eller yukarı! Siz, siz ne yapıyorsunuz? Derhal o kestaneyi yerine bırakın..."

Tonino kestaneyi yere düşürdü: Elindeki bir kestane değil de yanan bir kömür parçası olsaydı onu bu denli hızlı bir şekilde yere atamazdı.

"Şimdi yandım!" diye düşündü. "Artık görünmez değilim. Şimdi beni tutuklayacaklar ve hapse atacaklar."

27

EK-35. Görünmez Olan Torino'nun Maceraları (Resim 4)

Gianni Rodari GÖRÜNMEZ OLAN TONİNO'NUN MACERALARI

adamı bir kolundan diğeri öteki kolundan yakaladı -üçüncüsü de garson kızı dövme tehdidiyle havada salladığı şemsiyesini elinden aldı- ve onu kargatulumba pastaneden dışarı çıkardılar.

Tonino bir şeyler yapmayı, durumu onlara açıklamayı isterdi: Zavallı Muhasebeci Pallotti'nin ve de dedesi Noter Pallotti'nin haline üzülüyordu. Pastaları çalanın o değil, kendisi olduğunu dürüstçe kabul edebilirdi. Bazı durumlarda doğruları söylemek ne kadar da zordu! Bu beni çok üzüyor. Tonino doğruyu

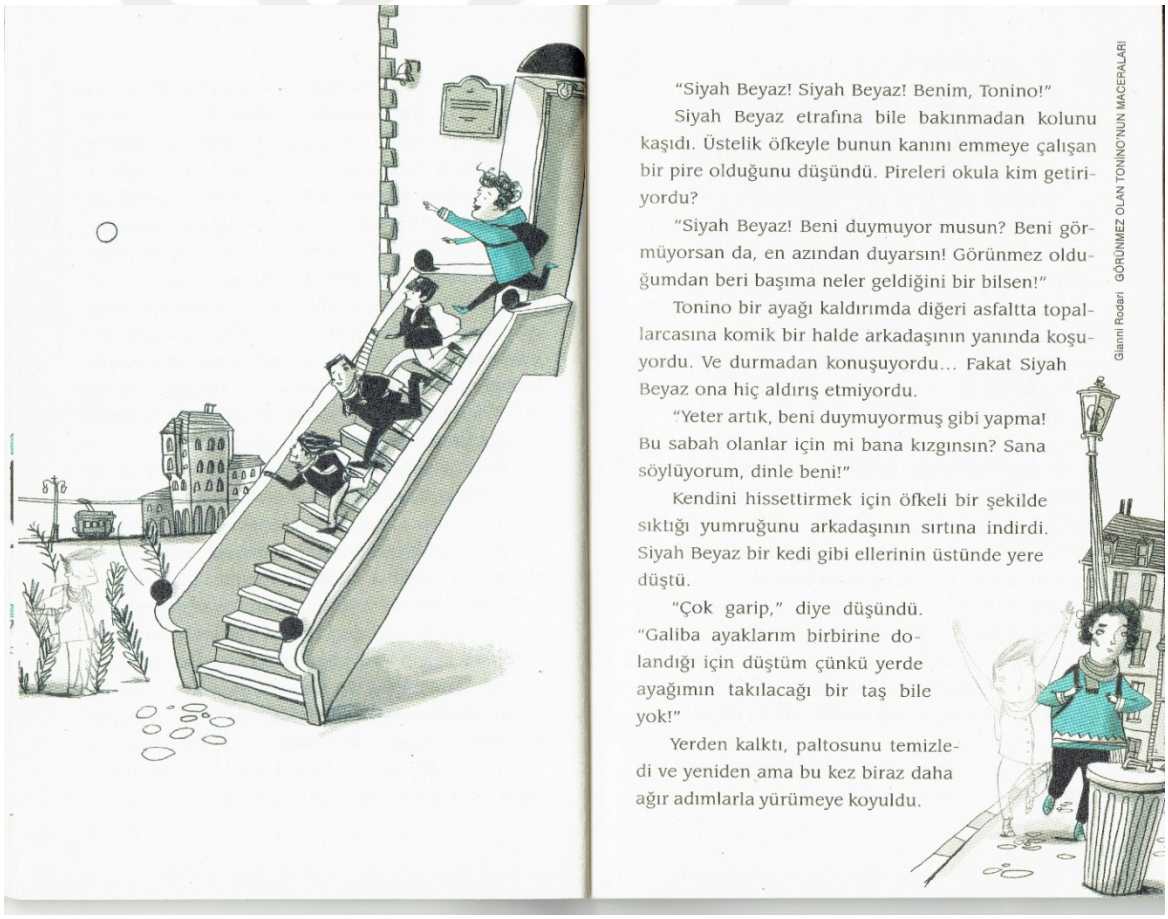
söylemedi. Ona hakaretler yağdırın, onun bir yalancı olduğunu söyleyin çünkü o bunu hak ediyor; ama olan biteni en doğru şekliyle anlatmak da benim görevim. Pasta meselesinden hemen sonra sinema olayı geliyor.

Yaşadığı korkuyu ve utancı üzerinden atmak için Görünmez Olan Tonino bir sinemadan (bütün şehirde sadece sabahları açık olan tek sinema var) içeri sızdı, bir koltuğa gömüldü ve dev ekrana yansıyan kovboyların maceralarını izlerken yaşadığı felaketleri unutmaya karar verdi.

Biletin parasını ödemiş miydi? Elbette hayır! O görünmezdi, bunun için hiçbir teşrifatçı onu ensesinden tutup dışarı atamaz ya da biletsiz sinemaya girmeyi denediğinizde sizin başınıza gelebileceği gibi

31

EK-36. Görünmez Olan Torino'nun Maceraları (Resim 5)

Gianni Rodari GÖRÜNMEZ OLAN TONİNO'NUN MACERALARI

"Siyah Beyaz! Siyah Beyaz! Benim, Tonino!"

Siyah Beyaz etrafına bile bakınmadan kolunu kaşıdı. Üstelik öfkeyle bunun kanını emmeye çalışan bir pire olduğunu düşündü. Pireleri okula kim getiriyordu?

"Siyah Beyaz! Beni duymuyor musun? Beni görmüyorsan da, en azından duyarsın! Görünmez olduğumdan beri başıma neler geldiğini bir bilsen!"

Tonino bir ayağı kaldırımda diğeri asfaltta topallarcasına komik bir halde arkadaşının yanında koşuyordu. Ve durmadan konuşuyordu... Fakat Siyah Beyaz ona hiç aldırış etmiyordu.

"Yeter artık, beni duymuyormuş gibi yapma! Bu sabah olanlar için mi bana kızgınsın? Sana söylüyorum, dinle beni!"

Kendini hissettirmek için öfkeli bir şekilde sıktığı yumruğunu arkadaşının sırtına indirdi. Siyah Beyaz bir kedi gibi ellerinin üstünde yere düştü.

"Çok garip," diye düşündü. "Galiba ayaklarım birbirine dolandığı için düştüm çünkü yerde ayağımın takılacağı bir taş bile yok!"

Yerden kalktı, paltosunu temizledi ve yeniden ama bu kez biraz daha ağır adımlarla yürümeye koyuldu.

EK-37. Görünmez Olan Torino'nun Maceraları (Resim 6)

Gianni Rodari GÖRÜNMEZ OLAN TONİNO'NUN MACERALARI

Alberto sustu. Bugün babasına karşı gelmek için güzel bir gün değildi. Her şeye rağmen Tonino gülümsedi. Babasını ne çok seviyordu! Yüzü öfkeden karardığı ve bir limon gibi ekşidiğinde, hatta sadece azarlamak için ağzını açtığında bile. Babasına yaklaştı ve elini omzuna koydu. Babası yemeğe devam etti.

"Burada olduğumu onlara bildirmek için ne yapmalıyım?" diye kendi kendine soruyordu Tonino. "Bir işaret vermeliyim. Su şişesini devirsem ya da bir kâğıdın üstüne yazı yazsam mı? O zaman da fazlasıyla korkuya kapılırlar. Annem kesinlikle bir anda fenalaşıverir. Ellerimle duvara ya da masaya vurabilirim ya da bıçakla bir bardağa çın çın yapabilirim... Ah, o zaman da bıçağın kendi kendine masandan kalkarak bardağa vurduğunu görebilirler."

Yine de bu fikir ona fena gelmiyordu. Büyük bir dikkatle yemek bıçağını aldı ve onu Alberto'nun bardağına vurmaya başladı, kapı zili gibi üst üste çın çın sesi duyuldu.

Annesi:

"Alberto, bırak şu bardağı," dedi.

"Ona elimi bile sürmedim!"

"Yalan söyleme!"

"Anneciğim, ben bardağa elimi sürmedim, bak!" dedi ve masum olduğunu göstermek istercesine annesine ellerini gösterdi.

Annesi yorgun bir şekilde:

"Alberto, seninle oyun oynayacak halde değilim," dedi.

Her geçen saniyede gözleri saatin sarkacıyla aynı anda gidip geliyordu.

"Saat biri çeyrek geçiyor! Tonino hiç bu kadar geç kalmamıştı."

Tonino, "Bir şeyler yapın!" diye bağırmayı çok istedi. "Bir şeyler yapın, bana yardım edin!"

Yemek odasında bir aşağı bir yukarı yürüyor, koridora çıkıyordu ama hemen sonra yalnızlığın ağırlığını kurşundan bir palto gibi bedeninde hissediyordu.

Gianni Rodari GÖRÜNMEZ OLAN TONİNO'NUN MACERALARI

43

EK-38. Görünmez Olan Torino'nun Maceraları (Resim 7)

Artık gözyaşlarını tutamaz olmuştu, yanaklarından aşağı süzülen gözyaşlarının sıcaklığını ve tuzunu dudaklarında hissediyordu. Görünmez olan, zavallı Tonino'cuk! Birkaç saat önce sınıfta öğretmenin ve arkadaşlarının kendisini görmediklerini ve sözlü olamayacağını keşfettiğinde ne kadar da mutlu olmuştu. Şimdi sözlü olmaya, hatta dört almaya ve defterinde yazacak olan bu kırık notla eve gelmeye bile razıydı.

"Burada böyle durmaya dayanamıyorum," diye düşündü. "Sokağa çıkacağım."

Gianni Rodari GÖRÜNMEZ OLAN TONİNO'NUN MACERALARI

45

EK-39. Görünmez Olan Torino'nun Maceraları (Resim 8)

Dördüncü Bölüm

Mahallenin diğer çocukları, sıkıcı bir ev ödevi gibi öğle yemeklerini aceleyle yiyip bitirdikten sonra bacaklarının pasını çözmek için sokağa çıkardı. İstedikleri her oyunu oynayamazlardı çünkü evlerinin önünde oyun oynamak yasaktı. Aslında iyi bir insan olan apartman görevlisi ne olursa olsun apartman kurallarının çiğnenmesine asla göz yummazdı.

Avlunun ortasındaki bir karış toprakta büyüyen bir çam ağacı ve onu çevreleyen küçük bir çiçeklik vardı ve buraya basmak kesinlikle yasaktı. Tonino çiçekliğe girdi ve sırtını ağacın gövdesine yaslayarak çam dikenleriyle kaplı toprağa oturdu.

"Apartman görevlisi beni göremez. En azında bu, şimdilik bir teselli sayılır."

Bir eliyle yerdeki çam dikenlerini avuçladı ve havadan dizlerinin üstüne doğru dökülmeye bıraktı.

47

EK-40. Görünmez Olan Torino'nun Maceraları (Resim 9)

yapmana da gerek yok. Ödev yapmamak için elinde kapı gibi bir nedenin var."

"Yok, böyle bir şey yapmadan canım sıkılıyor. Zaman geçirmiş olurum."

"O zaman keyfini çıkar. Ödev olarak kompozisyon konusu şöyle: *Akılsız başın cezasını ayaklar çeker.*"

"Anlamadım, nasıl? Bu 'akılsız' da kim ve neden ceza çekiyor?"

"Güzel bir konu, değil mi? Canın hâlâ sıkılıyor mu? Bu konuyu işlemek istiyor musun? Şanslı bir gezegenin hikâyesini okumaya benzemiyor. Şimdi sana bunun ne demek olduğunu açıklayayım..."

Kompozisyonunu yazmak için ter döken Tonino'yu kendi haline bırakmak en doğrusu olacaktır.

EK-41. Görünmez Olan Torino'nun Maceraları (Resim 10)

Ayşe Güven DİNOZOR KUŞLARI

Sesi, banyonun kilitli kapısının arkasında su sesine karıştıkça, annem her geçen saniyede sanki kilometrelerce yol alıyor, çok uzaklara gidiyordu. Niyagara Şelalesi'ne falan, belki.

Bir keresinde, tam üç saat küvette kalmıştı. Banyodan sonra, Niyagara'dan henüz dönmüş, rengi iyice açılmış, derisi iyice incelmiş yeni annemize alışmakta çok zorlanmıştık.

Annemin banyodan çıkmasına en az bir, babamın tüm meyve sularını ve çayları içip tükettikten sonra karnındaki okyanus çalkalanmasın diye yeniden kanepeye uzanmasına en az bir buçuk, koltuktan kalkıp, "Şöyle bir dışarı mı çıksak Beyhan, ne dersin?" diye sormasına en az üç, akşam yemeğine ise tam beş saat vardı.

Miryalı arkadaşım Suzi'nin keşfine göre, bu Pazar Günü Baloncuğu, akşam yemeğinden bir saat sonra patlıyordu. Her şey yeniden eski haline dönüyordu. Külkedisi masalındaki gibi.

Babam, "Beyhan, sana adaçayı yapıyorum. Banyodan çıkınca içersin. Kendime de muzlu süt hazırlıyorum," dediğinde, umutsuzluk içinde Nazlı'yla birbirimize baktık. Çünkü babam muzlu süt içtiğinde bayılmış gibi uyuyordu. Annem banyoda, babam derin uykudayken biz ne yapabilirdik? Evin havası öyle ağırdı ki, bu havada bilgisayar oyunu bile oynanmazdı.

"Bu kadarı fazla artık!" dedim Nazlı'ya.

19

EK-42. Dinozor Kuşları (Resim 1)

Ayşe Güven DİNOZOR KUŞLARI

Bir kişinin duvara arkası dönük bir şekilde yaslanıp saymaya başlamasıyla da, en az bir saat süren istop bitmiş, saklambaç başlamış oldu.

Sonra mı? Sonra...

Akşam oldu. Akşam olmuş... Akşam olalı, yemek saati geçeli çok olmuş! Saat dokuz buçuk olmuş!.. Evet... Öyle... Ne yazık ki...

Üstümüz başımız batmıştı, ter içindeydik. Toparlanmak, kendimizi savunacak fikirler bulmak için zavallı, küçücük bir saniyemiz bile yoktu. Hemen eve gitmemiz, koşmamız, hatta uçmamız gerekiyordu!

Ege, Sinan'ın elinden tuttu, ben de Nazlı'nın. Koşmaya başladık.

İlk önce Egeleri eve bırakacaktık. Yokuş aşağı hızla iniyorduk. Evlerine yüz metre kala, apartmanın önünün çok kalabalık olduğunu fark ettik.

Ege fren yapar gibi durdu, "Çok kötü, Sarp!" dedi.

Ben de durdum, "Çok kötü, Ege!" dedim.

"Bizi artık kimse kurtaramaz!" dedi Sinan.

"Süper İyi Kırmızı Kuş bile!" dedi Nazlı.

Sanki bütün dünya apartmanın kapısına yığılmıştı: Oktay Sakin'le Beyhan Sakin, anneannem, dedem, iki teyzem, dayım, amcam, amcamın kızı, üst kat komşumuz Nadire Teyze, oğlu Hulki Abi, karşı daireden komşumuz Derya Teyze, eşi Kemal Amca, kızları Zeliş... Ege'nin babası Sedat Amca, annesi Serpil Teyze, anneannesi, dedesi, babaannesi, öteki dedesi

26

EK-43. Dinozor Kuşları (Resim 2)

Ayşe Güven DİNOZOR KUŞLARI

değildi. Suzi'yle Dicle sergi salonunda görevliydiler. Sarkis de en arka sırada, Oyuncu Onur'la çene yarıştırıyordu. Bir de grip yüzünden okula gelemeyenler vardı. Kısacası, ortalıkta bana yardım edecek kimse görünmüyordu. Bu yüzden, hafızamı sonuna kadar zorlamalıydım:

"Köfte"nin İngilizcesi? İngilizce "köfte"? "Köf-te"? Çok tuhaf şeyler geliyordu aklıma:

▪ Nazlı'nın aynı malzemeden yapılmış yassı köftelerin tadını beğenip yuvarlaklarınkini beğenmemesi. Babam, "Aynı köfte bunlar kızım," dedikçe, "Kandıramazsınız beni! Kanmam!" diye bağırması.

▪ Annemin bizi arada bir götürdüğü Gül Köftecisi'nin en sıcakkanlı garsonu Hasan Abi'nin, "Sarp Bey, Nazlı Hanım ve onların çok saygıdeğer annesi Beyhan Hanımlar hoş gelmişler!" derken sesinin, ağzından değil de incecik bıyıklarından çıktığını düşünmem. Hasan Abi'nin konuştukça sağa sola hareket eden ince bıyıklarını, ses çıkardıkları için akordeona benzetmem.

▪ Üst kat komşumuz Nadire Teyze'nin, kediler yesin diye bazen tek tek, bazen ikişer üçer pencereden attığı köftelerin düşüşünü alt kattan izlemem. Nadire Teyze'nin her zaman tıka basa dolu olan buzdolabından çıkıp kurtulan, özgürlüklerine doğru hızla koşan köftelerin önce pat diye yere yapışmalarını, sonra da kedilere yem olmalarını çok üzücü bulmam.

34

EK-44. Dinozor Kuşları (Resim 3)

Ayşe Güven DİNOZOR KUŞLARI

oluyorduk. Beş dakika içinde, defalarca, bir mutlu bir mutsuz oluyorduk. Saat sarkacı gibiydik: Mutlu mutsuz, mutlu mutsuz... *Tik tak*'ların anlamı değişebiliyordu: *Mutsuz mutsuz, mutlu mutsuz, mutsuz mutlu, mutsuz mutsuz...*

Mutsuzken, İngiltere'den hep beraber kovulup Sibirya'ya, Eskimoların yanına gidiyorduk! Soğuktan, belki de sıkıntıdan, yanaklarımız kıpkırmızı oluyordu. Sarkaç *mutsuz mutsuz, mutsuz mutsuz, mutsuz mutsuz* diye devam ederken yere bakıyor, kocaman tüylü çizmelerimizle buzlara şekiller çiziyor, çiziyor, çiziyorduk. Derinden, ta İngiltere'den sesler geliyordu. O sesler birleşip de bizim anlayacağımız hale geldiğinde yeniden gülümsüyorduk. Anlıyorduk, evet! Hep beraber İngiltere'deydik şimdi. Üst üste birkaç sözcüğün hepsini anlamışken... Her şey çok güzel olacakken...

"It's not true so..."

So'dan sonrası mı? Yeniden Sibirya'nın beyaz düzlüklerinde, kaldığımız yerden buza resim çizmeye devam ediyorduk. Sibirya'ya her gelişimizde fazladan bir iki rengeyiği de eşlik ediyordu bize. Onların İngilizceyle arası bizimkinden de kötüydü: Ne *so*'dan öncesinde ne de sonrasında en ufak bir tepki veriyorlardı.

Diğer derslerde, notlarımız düşük de olsa, Çalışkan Beşler'le göğüs göğüse çarpışabiliyorduk ama İngilizcede daha baştan yeniktik. Oysa biz başka bir

38

EK-45. Dinozor Kuşları (Resim 4)

Anneannem tam bu sahnede, "Ne inatçı keçisin sen! Gel, yassı bu köfte! Gel buraya dedim, Nazlı!" diye bağırdı.

Hangisine güleceğimizi şaşırdık.

50

Kırmızı Karga Nereye Gömüldü?

Kedi dostu Nadire Teyze, bizim kapının önünde annem ve babamla konuşuyordu. Oğlunun, yani yazar Hulki Abi'nin sabah çalışmak için parka gittiğini, akşam eve gelmediğini, cep telefonunun da kapalı olduğunu alçak sesle anlatıyordu.

Birden nefesi kesilir gibi oldu, sonra da çığlığı basıverdi:

"Ay niye saklayayım ki sizden! Ay kaçırmışlar Hulkimi! Ay aman kaçırmışlar oğlumu! Dere kenarlarına, orman içlerine, ıssız köylere, ay ben ne bileyim nerelere!.." dedi ve anneme sarılıp hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

Babam, Nadire Teyze'yi yaralıymış gibi salondaki koltuğa kadar taşıdı:

"Sakin olun, ne olur, Nadire Teyze. Hulki çocuk mu ki şehrin ortasında, güpegündüz kaçırılsın? Kos-

51

EK-46. Dinozor Kuşları (Resim 5)

"Sizinle tanışmak ne büyük şeref!"

"Hoş geldiniz! Biz de yemek hazır olur olmaz sizi davet edecektik."

"Çok memnun olduk, Hulki Kiraz bize sizden hep sevgiyle bahsetti. Biz On Bir Adam..."

'On Bir Adam' lafını duyar duymaz, dayanamadım, babamın aşağı inmesini beklemeden, uçarak yukarı çıktım. Peşimden de annem, kucağında Nazlı'yla nefes nefese geldi.

Hepimizi tanıyorlardı. "Miryalı Sarp Sakin, yarı Miryalı kardeşi Nazlı Sakin, sevgili anneleri Beyhan Sakin, ne mutlu sizinle tanışmak. Ne mutlu, Hulki ve Nadire Kiraz'ın sevgili komşularıyla bir akşamı birlikte geçirecek olmak!" diyorlardı.

Hunisiz Oturaklı On Bir Deli Kırmızı Karga Örgütü'nün bütün elemanları, Nadire Teyze ve Hulki Abi, salonda uç uca eklenmiş üç masaya oturmuşlardı.

Nadire Teyze'ye baktık. "İşte böyle aşırı kibar davranıyorlar. Garipler ama çok iyi çocuklar," dedi. "Hadi gelin, çekinmeyin, gelin masaya! Sofrayı birazdan, göz açıp kapayana kadar hazırlar On Bir Adam. Çorbanın pişmesini bekliyoruz."

On Bir Adam'a baktım. Hepsi açık mavi kasket takmıştı. Hepsi aynı modelde ama farklı renklerde, ince ceketler giymişti. Hepsinin sağ elinin üstünde *HK* yazan süslü bir dövme vardı. Hulki Abi'nin adının ve soyadının baş harfleriydi. Tam beklediğim gibi bir örgüttü.

62

On Bir Adam'a bu gece beni kaçırmaları için yalvaracaktım. 'Lütfen! Ne olur! Lütfen, kaçırın beni! Size Mirya'yı anlatayım! Hiç duymadığınız öyküler anlatayım!' diyecektim. Ödev yapmak istemiyordum, ama Hulki Abi'nin polisiyelerini okuyup, öyküleri On Bir Adam'la tartışmayı çok istiyordum.

63

EK-47. Dinozor Kuşları (Resim 6)

Ayşe Güren DİNOZOR KUŞLARI

Olay sadece babama çok komik gelmişti. Gülmemek için, tabağındaki pirinçleri çatalla birleştirip ayırarak şekiller çizip duruyordu.

Nadire Teyze ömründe yaşadığı en heyecanlı ve en sevgi dolu günlerin böyle çabucak bitmesini istemediğinden, telaşla, "Olabilir tabii... Hepimiz yapabiliriz böyle hatalar," dedi. "Önemli olan, tüm bunların bizi bir araya getirmesi, değil mi? Bakın, on biriniz de tastamam buradasınız. Bir aradasınız, değil mi ama? Bizimlesiniz. Ben çok mutluyum. Siz de öylesiniz. Ayrı kaldığınız günleri düşünün. O yalnızlığı... Önemli olan birlikte olmanız, değil mi? Hepsi, her şey, On Bir Adam bir arada kalsın diye değil miydi?"

Nadire Teyze'nin sözleri su buharı gibi yavaş yavaş salona yayılıp, hepimizin bedeninden içeri girip yumuşatıcı etkisi yaptı.

On dakika kadar sonra, lacivert ceketli adam, "Öyle ya! Öyle tabii..." dedi.

Sarı ceketli adam, "Nadire Teyze, lüferler olmuştur, getireyim mi ben?" dedi.

Mavi ceketli olan, "Ben de yardım edeyim sana," dedi.

Yine sesler yükselmeye başladı. Ama bu kez gülüşme ve şaka sesleriydi bunlar.

"Ama..." dedi, turuncu ceketli olan, "Madem *Kırmızı Karga Nereye Gömüldü?* öyküsü yazılıyor, basılmadan önce ilk biz okumak isteriz. Bu kadarını

68

hak ediyoruz herhalde. Yazıldığı kadarını tabii... Çok seviniriz, Hulki Bey."

Nazlı'nın uyku saati geldiğinden, annemle Nazlı aşağı indiler. Biz babamla bu gecenin sonuna kadar yanlarında kalmak istedik.

Yemekten sonra, Hulki Abi ışıkları söndürdü. Pencerenin önündeki koltuğa geçti. Yanındaki masa lambasını yaktı ve küçük, eski bilgisayarını açıp okumaya başladı:

"Fıstıklı Koru Sokağı sakinleri, kedi ve karga çığlıklarının birbirine karıştığı o sabah, yaşayacakları kâbusun farkında bile değillerdi. Ama eski cinayet masası polislerinden Hilmi Kilimli, basık ve sıcak havanın nemine karışmış suç kokusunu hemen almıştı. Hilmi Kilimli pencereden sokağa baktığında, iki yavru karganın yuvalarından düştüğünü, uçamadıklarını, sokağın ortasında yürüdüklerini fark etti..."

Ayşe Güren DİNOZOR KUŞLARI

EK-48. Dinozor Kuşları (Resim 7)

Ayşe Güren DİNOZOR KUŞLARI

"Canlılar, varlıklarını devam ettirebilmek için değişirler."

Kitap, sanki bana bir şey söylemek istiyor da ben anlamıyormuşum gibi, aynı cümleyi tekrar ediyordu: *"Canlılar... değişirler."*

İki güvercin, serçenin uzağına kondu. Pencerenin önünde üç dinozor vardı şimdi. Güvercinleri yüzlerce kat büyümüş halde düşündüm. Boyunlarını biraz uzattım, gagalarının yerine çene koydum, tüylerini döktüm, kanatlarını açıp ikişer küçük kol yaptım... İşte size güvercinozorlar!

Anladım! Evet, anladım! Tabii ya! "Tahtaya değil, Mirya'ya! Miryalılar Mirya'ya!" diyordu, kitap ve üç dinokuş.

Dünya'daki Miryalılar varlıklarını bu şekilde devam ettiremeyeceklerdi, bu kesindi! Şu koca dinozorlar, yaşayabilmek için küçülüp kanatlanabilmişse, biz de küçülüp kanatlanabilirdik!

"Ahmet Tepe tahtaya!"

Tahtalar olmamalıydı. Hayır, hayatımızda tahtalar olmamalıydı!

Doğa bizi öyle değiştirmeli, öyle değiştirmeliydi ki, sonunda Mirya'ya kendi başımıza gidebilecek hale gelmeliydik. Küçük ama hızlı, çok güçlü ve kesinlikle kanatlı olmalıydık.

Prof. Zeynep Neptün'ün torunlarının torunları da bizim öykümüzü anlatmalıydı: *Dünya'daki Miryalıların Evrimi ve Büyük Göçü!*

73

EK-49. Dinozor Kuşları (Resim 8)

Küçülme alıştırmalarına başlayalı epey olmuştu. Her gün kollarımızla bacaklarımızı tutuyor, tespihböcekleri gibi tostoparlak oluyorduk. Dakikalarca yuvarlanıyorduk. Sonra bir kişi yere uzanıyor, diğerleri onu ayaklarından ve başından ittirerek akordeon gibi sıkıştırıyordu. Yarım saat kadar bu halde kalıyorduk.

Çok yoruluyorduk. Ama küçülmek ve kanatlanmak kolay bir şey değildi zaten. Bunu biliyor, şikâyet etmiyorduk.

Babam bir şeyler döndüğünü fark ediyordu.

"Ne bu hal, Miryalı? Eşek mi tepti seni, ayakta duramıyorsun!"

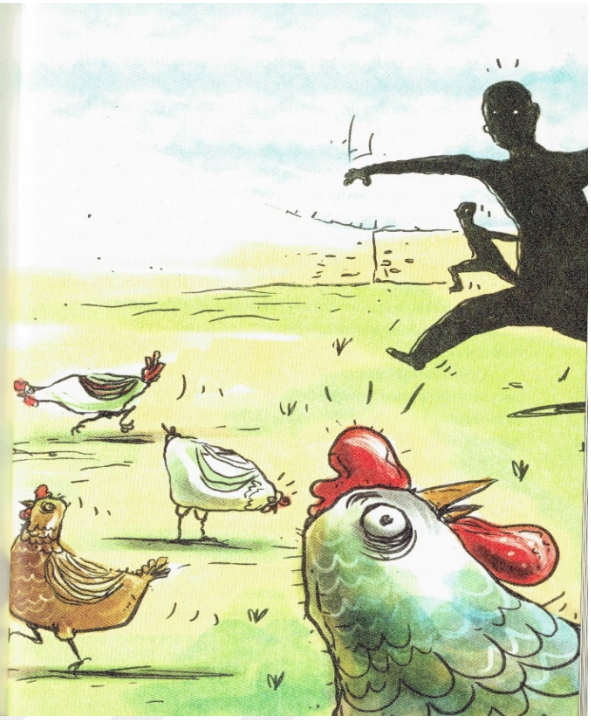
"Yoo, gayet iyiyim baba. Fazla spor yapıyorum şu sıra."

"Çıkar yakında kokusu... Gözüm üzerinde, haberin olsun!"

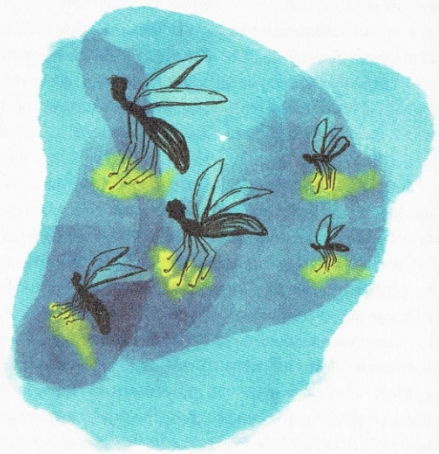
Anne babalardan tüm bu olan biteni saklamak zorundaydık. Söylersek, delirdiğimizi düşünürlerdi. Oysa, delilikle işimiz olmadığı gibi, doğal evrimimizi hızlandırmaya, bunun için de çok akıllıca davranmaya çalışıyorduk.

Prof. Zeynep Neptün her şeyi bilirdi. Dinozorlar kuş olmuştu, bu gerçekti! Biz de kanatlanacaktık. Bu da bal gibi gerçekti! Şüpheye en ufak bir yer yoktu.

Uçma deneyleri yapmaya başlamıştık. Artık "bizim gecekondumuz" dediğimiz gecekondunun bahçesinde alıştırmalar yapıyorduk. Bahçede tavuklar da vardı. Tavuklar önde, biz arkada, duvardan, ağaçlar-

EK-50. Dinozor Kuşları (Resim 9)

Çok hızlı, kendinden aydınlatmalı ve çok güçlüydük artık. Ayrıca, söylememe hiç gerek yok, çok da güzeldik!

"Güzel oğlum benim! Ah, Sarp! Ne yapacağız biz seninle?"

Annemin sesi miydi? Annemin ne işi vardı burada? Biz artık atmosferden çıkmak üzereydik! Hayır, geri dönemezdim. Yapma anne, lütfen!

Ama Serdar Bey'in sesini neden duyuyordum peki? Biz Serdar Bey'in tahtalarını unutmak için gidiyorduk Mirya'ya.

"Ben öğretmenleriyim. Onlardan sorumluyum. Üzülüyorum siz böyle teşekkür edip durunca, Oktay Bey. Şüphelendim tabii, peşlerinden gittim. Ama nasıl tuhaflardı bir görseniz. Nasıl demeli? Spor yapan tavuklara benziyorlardı. Birbiri ardına, disiplinli bir şekilde, suya dalar gibi havaya, evet, öyle demeliyim sanırım, havaya dalıyorlardı. Uçar gibi yani..."

"Uçtuklarını biliyoruz da, Serdar Öğretmenim, neden uçtuklarını bilmiyoruz. Ben bir şeyler çevirdiklerini fark etmiştim, ama bu kadarını..."

Öncü kuvvetlerdik. Dünya'dan Mirya'ya ilk biz gidecektik. Suzi öne geçmişti, "Mars'a doğru! Hey, Mars'a doğru!" diye bağırıyordu. Dicle hızla geçirdiğimiz bu evrime alışmakta zorlansa da, Sarkis ona eşlik ediyor, ters döndükçe onu düzeltiyor, yolunu şaşırdıkça yol gösteriyor, terledikçe rüzgâr sağlıyordu. Ege ise mutluluktan ters ve düz taklalar atıyordu. Arada bir, "Ah!" da diyordu. Kanatlarında hâlâ, az da olsa sızı vardı.

"Dicle de düzelmeye başlamış, Oktay. Perişandı yavrucak, en fazla onu sokmuşlar, ama neyse ki..."

Neler oluyordu? Dönüyor muyduk?

"Suzi, neredesin? Hayır Suzi, hayır! Mars'a doğru. Hayır! Mars'a doğru! Son 25 milyon kilometre...

EK-51. Dinozor Kuşları (Resim 10)

Gianni Rodari YALANCILAR ÜLKESİ

şında müthiş bir sese sahip olduğu anlaşılmıştı.

Gelsomino doğduğu zaman köy halkı onları işbaşına çağıran fabrika sirenleri çalıyor sanmıştı: Oysa bu, yeni doğan bütün bebeklerin yaptığı gibi sesini denemek için ağlayan Gelsomino'dan başkası değildi. Neyse ki Gelsomino çok geçmeden akşamdan sabaha kadar uyumayı öğrendi; zaten gazetecilerle gece bekçileri dışında bütün düzgün insanlar geceleri uyurlar. İlk çığlığını sabah tam yedide atıyordu, insanlar da işe gitmek için bu saatte uyanmak istiyorlardı zaten. Artık sirenler işe yaramaz olmuştu, kullanılmamaktan da paslanmıştı.

Altı yaşına geldiğinde Gelsomino okula başladı. Öğretmen yoklama yaptı ve G harfine gelince şöyle dedi, "Gelsomino."

"Buradayım!" diye seslendi yeni öğrenci.

Bir patlama duyuldu, bir dizi şangırtı koptu: Tahta bin parçaya bölünmüştü.

Elini sopasına uzatan öğretmen, "Kim taş attı tahtaya?" diye sordu.

Kimse yanıt vermedi.

"Yeniden yapıyorum yoklamayı," dedi öğretmen.

Gerçekten de "A" harfinden başladı ve her öğrenciye sırayla sordu:

"Sen mi attın taşı?"

"Hayır, ben atmadım. Ben atmadım," diyordu çocuklar korku içinde.

12

EK-52. Yalancılar Ülkesi (Resim 1)

Gianni Rodari YALANCILAR ÜLKESİ

kındı, kimseler yoktu. İşte o zaman yumruğunu ağzından çıkardı ve bedenindeki öfkeyi serbest bırakmak için hafifçe, "Ah!" dedi. Bir sokak lambasının paramparça olduğu, pencere önünde duran bir saksının yere düştüğü duyuldu. Gelsomino içini çekti:

"Param olduğunda belediyeye bir çek yollarım, şu pencerenin ardında yaşayanlara bir saksı çiçek armağan ederim. Başka kırılan bir şey var mı acaba?"

"Yok."

Bu yanıtı veren iki öksürük arasında konuşan cılız bir sesin sahibiydi.

Gelsomino bu cılız sesin sahibini aradı ve bir kedi, daha doğrusu uzaktan kediye benzetilebilecek bir hayvancık gördü: Baştan aşağı kırmızı renkteydi, gelincik kırmızısıydı. Sadece üç ayağı vardı, en acayibi de çocukların duvarlara çizdiği resimler gibi bir kedinin sadece dış çizgilerine sahipti, içi boştu.

"Konuşan bir kedi mi bu?" diye şaşırdı Gelsomino.

"Ben biraz farklı bir kediyim, bunu kabul ediyorum. Örneğin okuma yazma da biliyorum. Zaten okul tebeşirinin yavrusuyum."

"Kimin yavrususun, anlamadım."

"Beni, küçük bir kız çocuğu okuldan çaldığı tebeşirle duvara çizmişti. Tam çizerken bekçi yaklaştığı için dördüncü ayağımı çizemedi. Bu nedenle topal kaldım, hatta adımın da Topalcık olmasına karar ver-

28

EK-53. Yalancılar Ülkesi (Resim 2)

Gianni Rodari YALANCILAR ÜLKESİ

acıkırsın. Buluruz bir şeyler, göreceksin. Ama önce beni bunca zaman hapseden duvara veda etmek istiyorum."

Ve tebeşirden patisiyle bıraktığı izin ortasına şöyle yazdı:

Miyav! Yaşasın özgürlük!

Yiyecek bir şey bulmak kolay olmadı. Baştan başa dolaştıkları şehirde Gelsomino sahte bir para bulabilmek için gözlerini yerden ayırmadı. Topalcık ise sanki tanıdık bir çehre arar gibi kalabalığı süzüyordu.

Sonunda kaldırımda, elindeki paketiyle acele acele yürüyen yaşlı bir hanım gördü ve "İşte orada," dedi.

"Kim o?"

"Kedilerin koruyucusu Mısır Teyze. Her akşam yemek artıklarını doldurduğu torbayla çıkar ve Giacomone'nin sarayının yanındaki parka gelen sokak kedilerini doyurur."

Mısır Teyze sıska, neredeyse iki metre boyunda, sert görünümlü yaşlı bir kadındı. Ona bakan, elinde süpürgeyle kedileri kovalayan tiplere benzetebilirdi. Oysa Topalcık Kedi'ye göre bunun tam tersi söz konusuydu.

Kadın, Gelsomino ile arkadaşını peşine taktı ve küçük bir alana götürdü; orada kırık cam şişelerin üzerine tünemiş kargalar vardı. On kadar yoluk ve pe-

38

EK-54. Yalancılar Ülkesi (Resim 3)

Topalcık Rastlantıyla Kral Giacomone'nin 100 Peruğunu Buluyor

Gelsomino (uykusunda size sonra anlatacağım bir serüven yaşayacağını bilmeden) uyurken biz Topalcık Kedi'nin üç patisinin bıraktığı kırmızı izlerin peşinden gidelim. Palamut kafasıyla dilbalığı kılçığı kediye pek leziz gelmişti. Hayatında ilk kez bir şey yiyordu: Duvara çizili yaşadığı sürece hiç acıkmamıştı. Ayrıca ilk kez bir kedi geceyi Kraliyet Bahçesinde geçiriyordu. "Keşke Gelsomino da burada olsaydı," diye düşündü. "Kral Giacomone'ye bir serenat yapar, camı pencereyi paramparça ederdi."

Gözlerini saraya doğru kaldırdığında en üst kattaki pencerelerin hepsinin aydınlık olduğunu gördü.

"Kral Giacomone yatmaya hazırlanıyor olmalı," diye geçirdi içinden. "Bu gösteriyi kaçırmamalıyım."

Bir kedi çevikliğiyle -zaten kediydi- bir kattan ötekine tırmanarak geniş bir salonun pencere önüne

42

Gianni Rodari YALANCILAR ÜLKESİ

vardı; burası Majestelerinin yatak odasına giriş bölümüydü.

Sonu gelmek bilmeyen iki sıra hizmetçi, uşak, mabeyinci, amiral, bakan ve başka yetkili iriyarı, şişko ve korkunç çirkin Giacomone önlerinden geçerken saygıyla eğiliyorlardı. Ama krala ait iki güzel şey vardı; uzun, gür, dalgalı, portakal rengi saçları ve göğsünde adının işlenmiş olduğu uzun, mor geceliği.

O geçerken herkes eğiliyor, saygıyla mırıldanıyordu, "Günaydın Majesteleri. Mutlu bir gün dilerim efendim."

EK-55. Yalancılar Ülkesi (Resim 4)

Gianni Rodari YALANCILAR ÜLKESİ

edin, kendi adınızı verin. Ancak hiçbir şey becereme-yen insanlar adlarını yazacak bir yer bulamadıkları için gidip sokak duvarlarına yazarlar."

"Sana katılıyorum," dedi Topalcık. "Ben de zaten duvarlara kendi adımı değil kralınkini yazdım.

"Sus ve dinle. İkinci bölüm: Neden duvarlara ar-kadaşların adı yazılmamalıdır."

"Tek bir arkadaşım var," diye araya girdi Topalcık. "Onu da kaybettim. Bu bölümü dinlemek istemiyo-rum çünkü bu konuda çok üzgünüm."

"Dinlemek zorundasın çünkü olduğun yerden ay-rılman mümkün değil."

O anda zil çaldı ve Mısır Teyze kapıyı açmak için kalktı. İçeri on yaşlarında bir kız çocuğu girdi. Kâkü-lünden ve atkuyruğundan kız olduğu belliydi; onun dışında oğlan çocuğuna benziyordu. Bir kovboy pan-tolonu ile ekose gömlek giymişti.

"Romoletta!" diye haykırdı deliler gibi şaşıran To-palcık.

Kız düşünceli bir şekilde ona baktı.

"Nereden tanışıyoruz?"

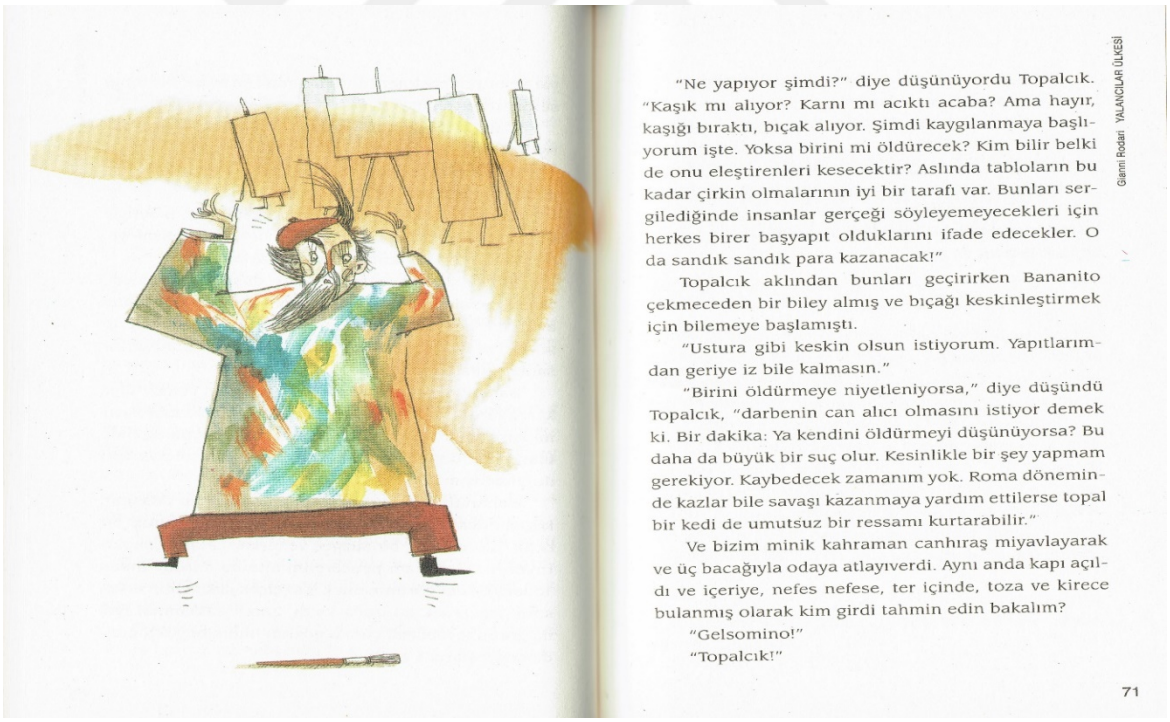
"Nasıl olur?" dedi Topalcık. "Benim annem bile sayılabilirsin. Rengim sana bir şey hatırlatmıyor mu?"

"Hatırlatıyor," diye yanıt verdi Romoletta. "Okul-daki kara tahtanın çekmecesinden ödünç aldığım te-beşirin rengi bu."

"Ödünç mü aldın?" diye sordu Mısır Teyze. "Ög-

58

EK-56. Yalancılar Ülkesi (Resim 5)

"Ne yapıyor şimdi?" diye düşünüyordu Topalcık. "Kaşık mı alıyor? Karnı mı acıktı acaba? Ama hayır, kaşığı bıraktı, bıçak alıyor. Şimdi kaygılanmaya başlı-yorum işte. Yoksa birini mi öldürecek? Kim bilir belki de onu eleştirenleri kesecektir? Aslında tabloların bu kadar çirkin olmalarının iyi bir tarafı var. Bunları ser-gilediğinde insanlar gerçeği söyleyemeyecekleri için herkes birer başyapıt olduklarını ifade edecekler. O da sandık sandık para kazanacak!"

Topalcık aklından bunları geçirirken Bananito çekmeceden bir biley almış ve bıçağı keskinleştirmek için bilemeye başlamıştı.

"Ustura gibi keskin olsun istiyorum. Yapıtlarım-dan geriye iz bile kalmasın."

"Birini öldürmeye niyetleniyorsa," diye düşündü Topalcık, "darbenin can alıcı olmasını istiyor demek ki. Bir dakika: Ya kendini öldürmeyi düşünüyorsa? Bu daha da büyük bir suç olur. Kesinlikle bir şey yapmam gerekiyor. Kaybedecek zamanım yok. Roma dönemin-de kazlar bile savaşı kazanmaya yardım ettilerse topal bir kedi de umutsuz bir ressamı kurtarabilir."

Ve bizim minik kahraman canhıraş miyavlayarak ve üç bacağıyla odaya atlayıverdi. Aynı anda kapı açıl-dı ve içeriye, nefes nefese, ter içinde, toza ve kirece bulanmış olarak kim girdi tahmin edin bakalım?

"Gelsomino!"

"Topalcık!"

Gianni Rodari YALANCILAR ÜLKESİ

71

EK-57. Yalancılar Ülkesi (Resim 6)

göremediğinden üçüncü şarkıya başlaması için Gelsomino'ya işaret etti.

"Kral Giacomone rezil olduysa oldu," diye düşündü Gelsomino, "benim de rezil olmama gerek yok. Bu sefer gerçekten güzel bir şekilde söyleyeceğim şarkımı."

Ve içine doğan esinle öyle güzel söyledi ki sesini öyle gür çıkarttı ki ilk notalardan itibaren tiyatro parçalanmaya başladı. Önce avizeler kırıldı ve zamanında kaçamayan seyircilerin üzerine düştü. Sonra localar ve tabii en ortada olan kral locası bağlı olduğu yerlerden koptu: Giacomone tiyatroyu çoktan terk etmişti. Pudrasını tazelemek amacıyla aynaya bakmış ve takma saçının uçmuş olduğunu fark etmişti. O akşam tiyatroda yanında olan ve korkunç kaza konusunda onu uyarmayan bütün saray görevlilerinin dilini kestirdi.

Gelsomino şarkısını söylerken insanlar kapılara yönelmişlerdi. Son localar, yıkıldığında, koltuklar paramparça olduğunda salonda bir tek Gelsomino ve Domisol kalmışlardı. Tenorumuz gözlerini kapayarak kendinden geçmişçesine, hatta Gelsomino olduğunu unutmuşçasına şarkısını söylüyordu; sadece şarkı söylemenin keyfini çıkarıyordu. Gözleri açık olan Domisol ise saçlarını yolmaya başlamıştı bile.

"Tiyatrom! Mahvoldum!"

Tiyatro alanında halk bu sefer şöyle bağırmaya başlamıştı: "Bravo! Bravo!"

Ve bunu öyle bir şekilde söylüyorlardı ki Giacomone'nin bekçileri birbirlerinin gözlerine bakarak mırıldanıyorlardı, "Acaba iyi şarkı söylediği için mi bravo diyorlar yoksa kötü söylediği için mi?"

Gelsomino son haykırışıyla tiyatronun yıkıntısını da havaya uçurdu ve müthiş bir toz bulutu yükseldi. Ancak o zaman yarattığı facianın farkına vardı. Domisol'ün şef değneğini deli gibi salladığını, yıkıntıların arasından ona ulaşmaya çalıştığını gördü.

"Şarkıcılık kariyerim bitti herhalde," diye düşündü umutsuzca. "En azından canımı kurtarayım bari."

Tiyatro duvarlarında açılmış gediklerin birinden alana çıktı, yüzünü örterek kalabalığa karıştı ve issiz bir sokağa vardığında koşmaya, bacaklarının gücü yettiğince koşmaya başladı.

Gianni Rodari YALANCILAR ÜLKESİ

84

Gianni Rodari YALANCILAR ÜLKESİ

EK-58. Yalancılar Ülkesi (Resim 7)

"Onca ay emek verdim," diye içini çekti. "Kendi ellerimle yok etmek acı veriyor."

"İşte bu güzel bir cümleydi," dedi Topalcık. "Bir günce tutmaya başladığımda bunu not edeceğim. Ama tabloyu parçalamadan önce neden Gelsomino'nun söylediklerini dikkate almıyorsun?"

"Tabii ya," dedi Bananito. "Ne kaybederim ki? Tabloyu kesmek için vaktim var."

Ve bıçağıyla boyayı kazıyarak on üç bacağın beşini yok etti.

"Şimdiden daha iyi görünmeye başladı," diyen Gelsomino onu yüreklendiriyordu.

"On üç eksi beş sekiz eder," dedi Topalcık. "Eğer iki at olsaydı burada sekiz bacak uyardı; şey at değil inek demek istemiştim."

"Birkaç tane daha mı sileyim?" diye sordu Bananito. Ve yanıtı beklemeden birkaç bacak daha sildi.

"Yaklaştık, ha gayret!" dedi Topalcık. "Neredeyse oluyor."

"Nasıl bir etki çıktı ortaya?"

"Sen dört ayak bırak, ne oluyor görelim."

Ayaklar dörde indiğinde tablodan bir mutluluk kişnemesi duyuldu ve at bir anda yere atlayıp minicik evin içinde dönmeye başladı.

"Ah, şimdiden kendimi daha iyi hissetmeye başladım. Orada gerçekten çok sıkışmıştım."

Duvara asılı minik aynanın önünden geçerken at

Gianni Rodari YALANCILAR ÜLKESİ

90

EK-59. Yalancılar Ülkesi (Resim 8)

Gelsomino'nun dizi her geçen dakika daha fazla şişiyordu.

"Yalnız kusura bakmayın," diye ekledi yaşlı adam, "sizi oturtacak bir iskemlem yok."

"Onu yatağa yatıralım," dedi Topalcık, "tabii eğer izin verirseniz."

"İşin kötüsü şu ki," dedi ihtiyarcık ezile büzüle, "benim bir yatağım da yok. Şimdi bir komşuya gidip koltuk isterim."

"Hayır, hayır," diye atıldı Gelsomino, "yerde oturmak da iyi geldi bana."

"İçeri gelin," dedi yaşlı adam, "içeride de yerde oturacaksınız ama ben bu arada size bir kahve yaparım."

Girdikleri oda küçük ama tertemizdi, olan mobilyalar pırıl pırıldı. Masa, büfe, dolap vardı ama gerçekten de iskemle ya da yatak yoktu.

"Siz hep ayakta mı dursunuz?" diye sordu Topalcık.

"Mecburen," diye yanıtladı adam.

"Peki, hiç uyumaz mısınız?"

"Bazen ayakta uyurum. Ama çok nadir. Haftada birkaç saatten fazla uyuyamam."

Gelsomino ve Topalcık birbirlerine bakarak, "İşte palavracının biri daha!" diye geçirdiler içlerinden.

"Beni ayıplamazsanız," diye söze girişti Topalcık, "kaç yaşındasınız?"

"Kesin olarak bilmiyorum. On yıl önce doğdum ama yetmiş beş ya da yetmiş altı yaşında olmalıyım."

Yaşlı adam iki konuğunun bakışlarından, bu sözlerine inanmakta güçlük çektiklerini sezmişti. İçini çekti ve şöyle dedi:

"Bu yalan değil. İnanılmaz ama gerçek bir öykü. Kahve pişene kadar anlatırım isterseniz."

"Adım," diye başladı sözlerine, "Hoşgeldin. Ama bana Hoşgeldin Hiç Oturmaz derler."

Hoşgeldin bir eskicinin çocuğuydu. Böylesine canlı, hareketli bir çocuğu kimseler görmemişti. Ger-

EK-60. Yalancılar Ülkesi (Resim 9)

nesi göğsüne değiyordu, gözleri kırışıkların arasında kaybolmuştu, sesi bir toz bulutunun altından çıkar gibi boğuklaşmıştı.

"Uyan Bananito, geldik."

Bananito gerçekten de paçavraların altında ısınmış ve uyuyakalmıştı.

Hoşgeldin Hiç Oturmaz'a Son Kez Veda Edin

"Ne yapıyorsun? Paçavralarınla mı konuşuyorsun?"

Bir gece bekçisi gelmiş, Bananito'yu uyandırmaya çalışan Hoşgeldin'in tepesine dikilmişti.

"Paçavralarla mı?" dedi zaman kazanmaya çalışan Hoşgeldin.

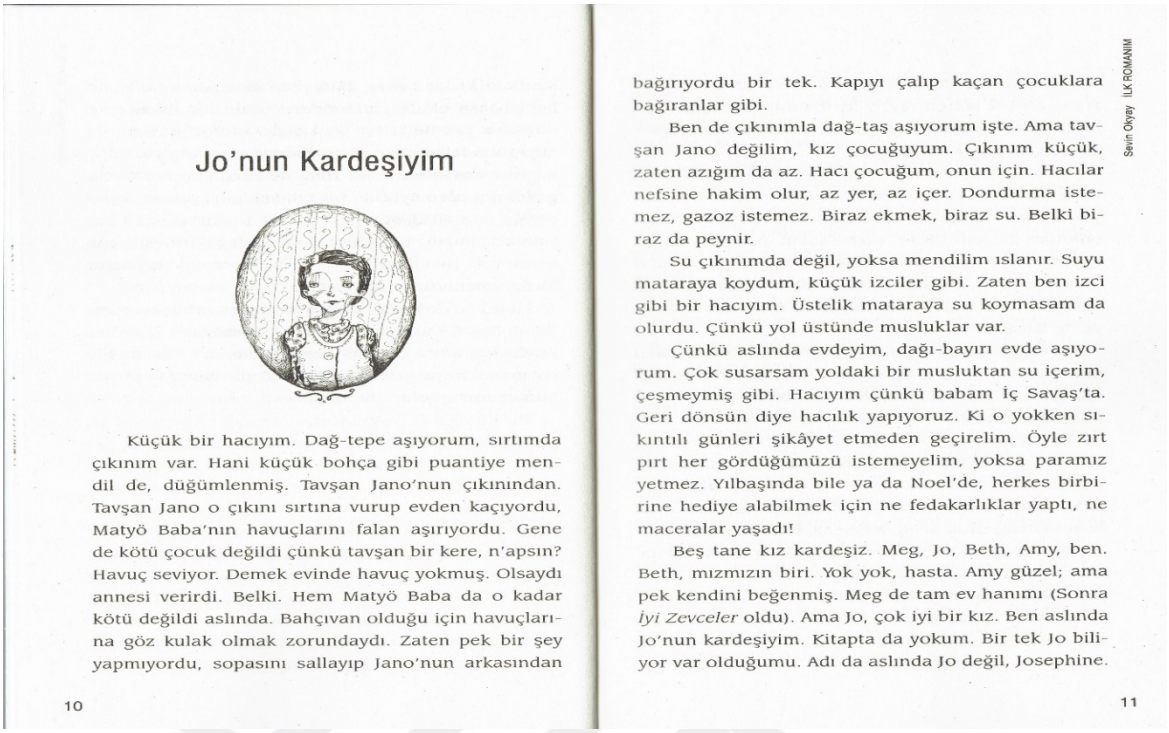
"Evet, şu çorap tekine bir şeyler söylediğini işittim. Yoksa deliklerini mi sayıyordun?"

"Fark etmeden konuşmuş olmalıyım," diye mırıldandı eskici. "O kadar yorgunum ki. Bütün gün şu arabayı ite ite dolaştım durdum. Benim yaşımda hiç de kolay değil bu iş."

"Yorgunsanız dinlenin," dedi bekçi merhametli bir sesle, "bu saatte kim size eskisini satacak?"

"Hemen oturuyorum," diyen Hoşgeldin arabanın yanına çöktü.

EK-61. Yalancılar Ülkesi (Resim 10)

Jo'nun Kardeşiyim

Küçük bir hacıyım. Dağ-tepe aşıyorum, sırtımda çıkınım var. Hani küçük bohça gibi puantiye mendil de, düğümlenmiş. Tavşan Jano'nun çıkınından. Tavşan Jano o çıkını sırtına vurup evden kaçıyordu, Matyö Baba'nın havuçlarını falan aşırıyordu. Gene de kötü çocuk değildi çünkü tavşan bir kere, n'apsın? Havuç seviyor. Demek evinde havuç yokmuş. Olsaydı annesi verirdi. Belki. Hem Matyö Baba da o kadar kötü değildi aslında. Bahçıvan olduğu için havuçlarına göz kulak olmak zorundaydı. Zaten pek bir şey yapmıyordu, sopasını sallayıp Jano'nun arkasından

bağırıyordu bir tek. Kapıyı çalıp kaçan çocuklara bağıranlar gibi.

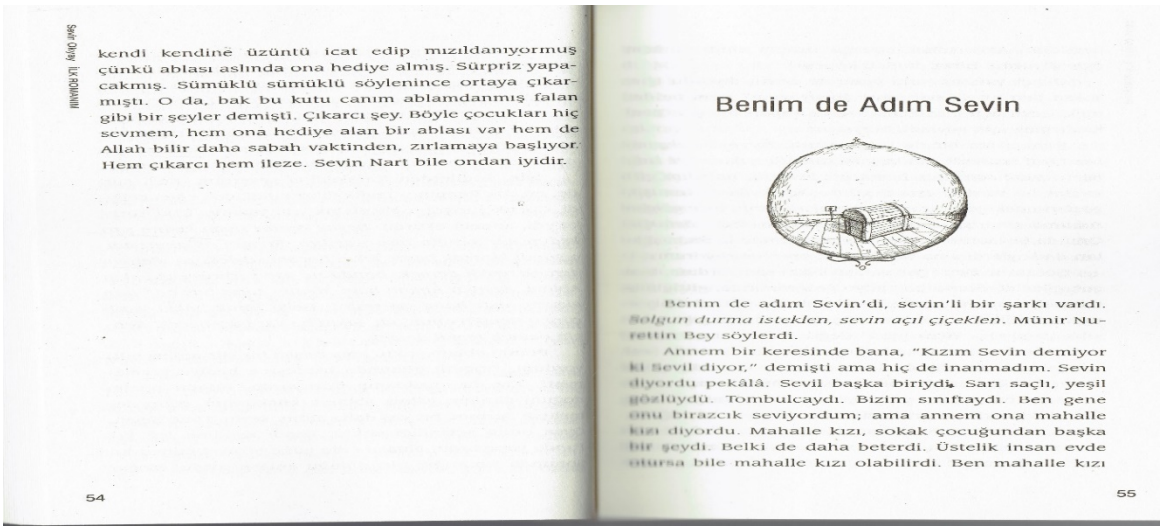
Ben de çıkınımla dağ-taş aşıyorum işte. Ama tavşan Jano değilim, kız çocuğuyum. Çıkınım küçük, zaten azığım da az. Hacı çocuğum, onun için. Hacılar nefsine hakim olur, az yer, az içer. Dondurma istemez, gazoz istemez. Biraz ekmek, biraz su. Belki biraz da peynir.

Su çıkınımda değil, yoksa mendilim ıslanır. Suyu mataraya koydum, küçük izciler gibi. Zaten ben izci gibi bir hacıyım. Üstelik mataraya su koymasam da olurdu. Çünkü yol üstünde musluklar var.

Çünkü aslında evdeyim, dağı-bayırı evde aşıyorum. Çok susarsam yoldaki bir musluktan su içerim, çeşmeymiş gibi. Hacıyım çünkü babam İç Savaş'ta. Geri dönsün diye hacılık yapıyoruz. Ki o yokken sıkıntılı günleri şikâyet etmeden geçirelim. Öyle zırt pırt her gördüğümüzü istemeyelim, yoksa paramız yetmez. Yılbaşında bile ya da Noel'de, herkes birbirine hediye alabilmek için ne fedakarlıklar yaptı, ne maceralar yaşadı!

Beş tane kız kardeşiz. Meg, Jo, Beth, Amy, ben. Beth, mızmızın biri. Yok yok, hasta. Amy güzel; ama pek kendini beğenmiş. Meg de tam ev hanımı (Sonra *İyi Zevceler* oldu). Ama Jo, çok iyi bir kız. Ben aslında Jo'nun kardeşiyim. Kitapta da yokum. Bir tek Jo biliyor var olduğumu. Adı da aslında Jo değil, Josephine.

EK-62. İlk Romanım (Resim 1)

kendi kendine üzüntü icat edip mızıldanıyormuş çünkü ablası aslında ona hediye almış. Sürpriz yapacakmış. Sümüklü sümüklü söylenince ortaya çıkarmıştı. O da, bak bu kutu canım ablamdanmış falan gibi bir şeyler demişti. Çıkarcı şey. Böyle çocukları hiç sevmem, hem ona hediye alan bir ablası var hem de Allah bilir daha sabah vaktinden, zırlamaya başlıyor. Hem çıkarcı hem ileze. Sevin Nart bile ondan iyidir.

Benim de Adım Sevin

Benim de adım Sevin'di, sevin'li bir şarkı vardı. *Solgun durma isteklen, sevin açıl çiçeklen*. Münir Nurettin Bey söylerdi.

Annem bir keresinde bana, "Kızım Sevin demiyor ki Sevil diyor," demişti ama hiç de inanmadım. Sevin diyordu pekâlâ. Sevil başka biriydi. Sarı saçlı, yeşil gözlüydü. Tombulcaydı. Bizim sınıftaydı. Ben gene onu birazcık seviyordum; ama annem ona mahalle kızı diyordu. Mahalle kızı, sokak çocuğundan başka bir şeydi. Belki de daha beterdi. Üstelik insan evde otursa bile mahalle kızı olabilirdi. Ben mahalle kızı

EK-63. İlk Romanım (Resim 5)

Allahtan bekleme odasında çok uzun zaman bekle-mezdik. Annem önceden İhsan Hilmi Bey'e haber verip randevu alırdı da ondan. Saatinde gelir, gelir gelmez de içeri alınırdık. Benim hep ateşim olurdu, biraz da onun için.

Her Yer Kitap

Hasta çocuktum, çok kitap okurdum. Bir sürü yazar arkadaşım vardı. Hepsini, yazdıkları insanlar gibi sanırdım. Başka türlü olabilecekleri aklıma bile gelmezdi. Bazısı eğlenceliydi, bazısı sıkıcı. Erskine Caldwell vardı, biraz kasvetliydi. Hep insanın içini burkucu şeyler anlatıyordu. O. Henry komikti ama bazen de acıklı. *Son Yaprak*'taki gibi. Hemingway'le Steinbeck'i çok severdim. Küçük çocuk olsalar, onlarla arkadaş olabilirdim. Gerçi biraz yaramazlık edip başlarını derde sokacağa benziyorlardı ama olsun. Hemingway'in sakalı bile olurdu belki. Sakallı bir kü-

EK-64. İlk Romanım (Resim 6)

Kuzu Meselesi

Ben olacaktım ama kararlıydım. Önce kasap olmak istemiştim. Hayvanları kesmeyen kasap. Etleri kancaya takıp getireceklerdi. Beyaz önlüğümü giyecektim. O kocaman satırlardan biriyle bölecektim önce. Sonra kaburgayı parçalara ayıracaktım. Ben pirzola ya da külbastı yapan kasap olacaktım. Öteki-ler kolaydı. Kıymanın nasıl yapıldığını görmüştüm, makinede bir kere çekince yemeklik, iki kere çekince köftelik oluyordu. Ama külbastı zordu, hele pirzola. Önce kemiklere denk getirip etleri satırla ayırıyordum. Her üç kemikte bir, bir kemik fazla geliyordu. İyi

ayarlanmamış demek. Kemiğe bir satır vuruyordun yukarıdan doğru, hızla. Savurup atıyordun. İster tezgâhın arkasına çöpe, ister kuçulara. Hepsini kesince ete komşu kemiklerin üst uçlarında gereksiz, kanlı yerler kalmışsa eğer onları da atıyordun. Kuçulara değil. Hem küçük küçüktü kemikler hem de sapları kemiklerden yumuşak. Boğazlarında kalır, yazık.

Sonra işte, hepsini kesince tezgâha koyuyordun. Kocaman bir şey vardı, pirinçten, geriye dönük garip saplı. Onunla yassıltıyordun. Teker teker. Yağlı kâğıdı açıp yan yana kuzu gibi sıralıyordun. Bir sıra tamamlanınca, kekik dökeyim mi diye soruyordun. Evlerinde kekik yoksa eğer evet diyorlardı. Tuzu kendileri koyuyordu. Yoksa ete bir şey olurmuş. Sonra bir sıra daha, işte kaç sıraysa. Kağıda ince ince sarıyor, müşteriye veriyordun. Kaşını kaldırıp saçını da arkaya savurabilirdin istersen. Zaferdi çünkü.

Ben ilk kız kasap olacaktım. Kasap Celal Amca'nın yerinde. Zaten ortağı Mehmet Amca da gitmişti. Belki beni ortak alır diye düşünüyordum. İki oğlu vardı ama büyüğü, Alaattin Ağbi, klasik türk müziği söylerdi. Klasik korodaydı, etlerle falan pek ilgilenmezdi. Biz onu konserlerde dinlerdik hep. Ama ben konservatuarda değildim ki onun gibi çalışmam gerekmezdi. Küçük oğlu da aptalın biriydi zaten, pirzola yapmasa bile tek kaşı hep havadaydı. Adını bile unuttum, Yüksel'di galiba. Dükkânda hep o salak

EK-65. İlk Romanım (Resim 8)

bacağı yoktu. Eskiden Kaptan Hook olduğunu sanırdım. Kırk yılda bir sinirlenip bağırdı mı, kancasını çıkaracak diye ödüm patlardı. Ben Peter Pan'sız bir Wendy olabilirdim ancak. Wendy kızdı ama ne çare, elden bir şey gelmiyordu. Peter Pan gibi uçamıyordum çünkü. İşte Ferdi Amca'nın, aslında dayı, kitapları da yoktu bizim tavan arasında. Öyle bir tavan arası. Zaten *İki Çocuğun Devridalemi* de Beşiktaş'taki evde kalmıştı.

Köşelere çekildim, dizlerimi topladım. Bayramlıklarımı da çıkartmıştım, oh olsun, bayramlığı siz giyin, kuzu katilleri. İki küçük oğlan çocuğunu kesen pisler. Elinize düşse Kadişcin'u bile kesersiniz. Allah bilir, bunlar Rana Teyze'nin gönlü olsun diye inek Rana'yı bile kesmiştir. Ama Pisingot katliamdan kurtulmuştu, benim kedim yani. Ortalarda dolaşıyordu saloz saloz. Bayramda kedi kesilmez. Olsun, benim gözüm korkmuştu bir kere.

Kasap olmaktan vazgeçtim. Büyümekten de.

Dut Ağacında Yiğit Bir Çocuk

Zaten büyüyünce baba olunmuyordu. Bazen olurum sanırdım, ama iyi günlerimde. Büyüyünce anne olunuyordu. Anne olunmasa bile kadın olunuyordu. Babaların işi iyi gitsin diye kuzu kesmek için. Pekâlâ, madem öyle, ben de Kraliçe İzabo olurum. Hepinizi keserim, kuzu niyetine.

Kraliçe İzabo, Michel Zevaco'nun bir kahramanıydı. Sevilen bir kahraman değildi, melun bir kadın. Carol gibi. Çok da güzeldi. Carol gibi. Ama Carol onu bunu öldürtmezdi. Sadece erkekleri mahvediyordu, o kadar. Öldürmeden. Kraliçe İzabo öldürüyordu. Lük-

EK-66. İlk Romanım (Resim 9)

İpe İtfaiye

Ben çok iyi oyun oynardım.

Daha doğrusu, önceleri oynayamazdım. Çünkü boyuna hasta olurdum, her şey yasaktı. Sokağa çıkmak, oyun oynamak da yasaktı. Çok ender çıkardım sokağa, anne yarım saat sonra içeri çağırırdı. Girmezdim, girince de bir güzel dayak yerdim. Günde iki kere çıksam iki kere yerdim.

Ama o daha sonraları. Çok, çok daha küçükken de oyun oynardım. Kendi kendime. İlk oyunum, cumbada oturup bir kaşığı bütün gün elimde tutmakmış. Öyle diyorlar. Ben hatırlamıyorum ama onlar söyle-

yince gözümün önüne esmer, tombiş bir kız çocuğu gelir gibi oluyor. Şimşek gibi bir anda. Öyle oturmuş, elindeki kaşığı bir o yana bir bu yana çeviriyor. Orta boy saçlı ama saçları bukleli değil. Bukleli saç, sadece Bay Sabah'ın resimlerinde var. Belki doğum günü şerefine kendi kendine bukleleniyordu, bilmiyorum. Berbere götürmüyorlardı. Sokağa bakıyorum, kaşığı elimde tutuyorum. Belki parmaklıklara da vuruyorumdur. Parmaklık olması şart, yoksa çocuk düşer. Sonra şiş niyetine boya kalemlerim var, onu hatırlıyorum. Onlarla örgü örerdim, çok dikkatliydim. Desenler çıkarırdım. Saliha Ablanınkiler gibi. Yün örenleri seyretmeyi severdim. Bir yandan konuşurken hızlı hızlı örerlerdi. Çok uzun konuşurlarsa örgü de ellerinde büyürdü, atkı olurdu ya da kazak. Çorap olmazdı, onu altı şişle örüyorlar çünkü. Örgü sayılmaz, daha çok dantele benziyor. Ama ben dantelden anlamam, çok karışık bir iş. Hem de örgü gibi değil, yaparken hep gözünün üstünde olması gerekiyor. Yoksa örnek bozulur. Üstelik iğnesinin de ucu kıvrık, insan bir kaza yapabilir.

Ama yün örerken yapmaz. Şişlerin ucu insana saplanacak kadar sivri değil ki. Çok hızla savurursan hani efsane kahramanları gibi, belki. Gene de hem örüp hem savuramazsın. Tehlike yoktu yani. Zaten benim şişlerim de kalemdendi. Renkli iki kalem. Başını kaldırmadan örersen işini ciddiye aldığını anlarlar.

EK-67. İlk Romanım (Resim 10)

EK-68. Kılçık Uçurtma (Kapak Resmi)

EK-69. Kılçık Uçurtma (Arka Kapak Resmi)

EK-70. Kılçık Uçurtma (Resim 1)

EK-71. Kılçık Uçurtma (Resim 2)

sının al rengiyle o kadar güzeldi ki bu kuş. Başının arkasında jöleli gibi duran tüyleriyle az önce berberden çıkmış gibiydi ya da az sonra sahneye çıkacak bir pop star gibi...

"Oysa uçmak gibisi var mı?" dedi Kelaynak ve kendini tanıttıktan sonra, "Bu kış Etiyopya'ya mı gitseeem, Madagaskar'a mı?" diye sordu.

"Ben nereden bileyim?" dedi bizimki, "Ben daha sudan yeni çıkmış bir balığım, bir Suriye'yi gördüm ki o da sınırdan kaçamak bir bakıştı, üstelik geceydi. Bir de Nemrut'un zirvesini."

"Hımmm," dedi Bay Kelaynak, "Şimdi Urfa'da olduğunu biliyor musun peki?"

Fas'taki ve Cezayir'deki akrabalarıyla buluşacakmış Bay Kelaynak; şimdi Birecik'e gidiyormuş, kayalık yamaçlardaki yazlığına. Kılçık'a Balıklı Göl'ü anlattı. Dediğine göre içinde sudan çok balık varmış; Hazreti İbrahim güneşe, ateşe, öküze, taşa, toprağa tapanlara, "Her şeye de tapılmaz ki!" deyip tek tanrı fikrini savununca yakılmak istenmiş. Odunları getirip yığmışlar meydana, üstüne İbrahim'i bağlamışlar. Bir ateşle tutuşuvermiş odunlar; İbrahim'in etrafını alevler sarmış. Ama o da ne? Birdenbire ateş suya, odunlar da balığa dönüşmemiş mi? İbrahim yanmaktan kurtulmuş. O koca meydan da balıklı bir göl olmuş. Uçurtma, kuşa bir şey demedi ama merak etti bu gölü, gidip görmeye karar verdi.

EK-72. Kılçık Uçurtma (Resim 3)

* * *

Anadolu'nun güneydoğu köşesinde hava o kadar sıcaktı ki rüzgâr bile bunaldı.

"Buzul Dağı'na gidecek olmak harika," dedi uçurtma, "ismi bile ferahlatıyor."

Güneydoğu Toroslar'ın Cilo Dağı da denen Buzul doruğu, 4135 metre yüksekteydi ve uçurtma zirveye ulaştığında ferahlamak ne kelime, donmak üzereydi. Dağcılar, Hakkâri'nin dikilitaşlarını görmek isteyen uçurtmayı uyardılar, "Van Müzesi'ne taşındı hepsi!"

* * *

İki Kürt kızı Süreyya ile Rojda aynı anda başlarını yukarı attı. Hayır, Van Müzesi'ne hiç gitmemişlerdi ama şemmame gösterisi sunabilirlerdi. Ve başladılar çöküp kalkarak, sallanıp dönerek şemmame söyleyip oynamaya.

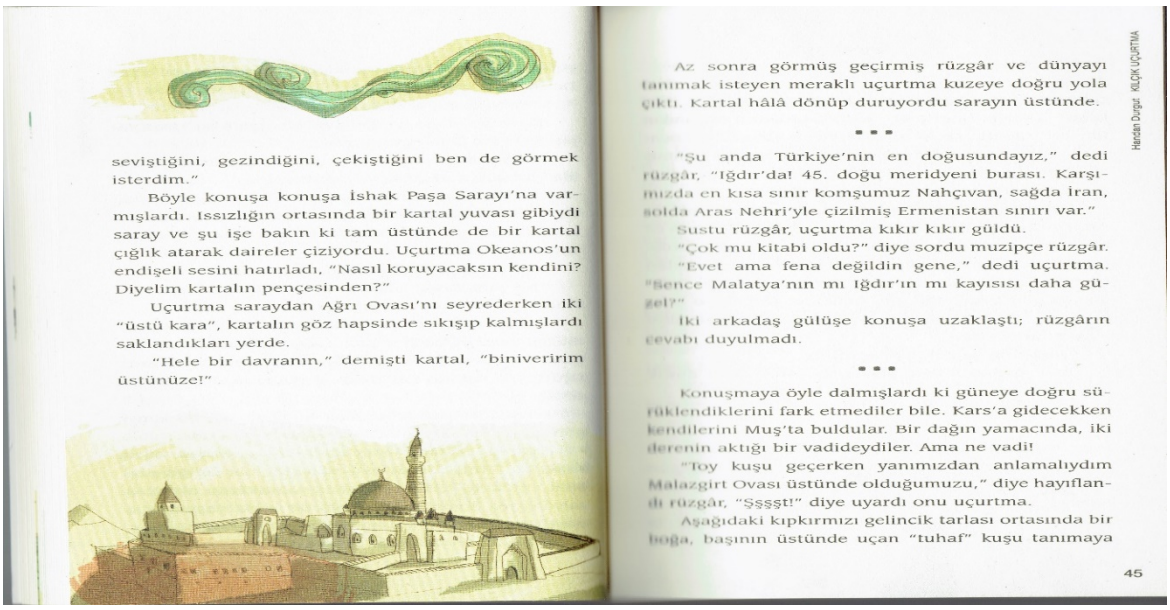
Şanslıydı Kılçık Uçurtma; Hakkâri'nin taş stellerini Van Müzesi rehberlerinden İbrahim gösterdi ona. İri, yassı taş levhalara tek tek insanlar başları ve kollarıyla işlenmiş, boş kalan yerlere de hançer, mızrak, balta gibi aletleriyle oğlak, boğa gibi hayvanlar ve av sahneleri yapılmıştı.

Urartuluların yaptığı Şamram Kanalı, Milattan Önce 9. yüzyılda başladığı Van Ovası'nı sulama görevine devam ediyordu. Mardin'den sonra Van'da da yanıldı uçurtma, Van Gölü'nü de deniz sandı. Göldeki Aktamar Adası'nda sanat okulu öğrencileri, kilisenin taş duvarlarına işlenmiş kabartmaları defterlerine kopyalıyorlardı.

"Bu böyle olmayacak," dedi bir "üstü kara", "o havadan gidiyor, yetişemeyiz ki biz ona. İyisi mi önüne geçip bekleyelim."

Kafa kafaya verdi "üstü karalar", sırada hangi il var bulmaya çalıştılar. Ya Ağrı ya Bitlis. Yazı mı, tura

EK-73. Kılçık Uçurtma (Resim 4)

sevistiğini, gezindiğini, çekiştiğini ben de görmek isterdim."

Böyle konuşa konuşa İshak Paşa Sarayı'na varmışlardı. Issızlığın ortasında bir kartal yuvası gibiydi saray ve şu işe bakın ki tam üstünde de bir kartal çığlık atarak daireler çiziyordu. Uçurtma Okeanos'un endişeli sesini hatırladı. "Nasıl koruyacaksın kendini? Diyelim kartalın pençesinden?"

Uçurtma saraydan Ağrı Ovası'nı seyrederken iki "üstü kara", kartalın göz hapsinde sıkışıp kalmışlardı saklandıkları yerde.

"Hele bir davranın," demişti kartal, "biniveririm üstünüze!"

Az sonra görmüş geçirmiş rüzgâr ve dünyayı tanımak isteyen meraklı uçurtma kuzeye doğru yola çıktı. Kartal hâlâ dönüp duruyordu sarayın üstünde.

• • •

"Şu anda Türkiye'nin en doğusundayız," dedi rüzgâr, "Iğdır'da! 45. doğu meridyeni burası. Karşımızda en kısa sınır komşumuz Nahçıvan, sağda İran, solda Aras Nehri'yle çizilmiş Ermenistan sınırı var."

Sustu rüzgâr, uçurtma kıkır kıkır güldü.

"Çok mu kitabi oldu?" diye sordu muzipçe rüzgâr.

"Evet ama fena değildin gene," dedi uçurtma. "Sence Malatya'nın mı Iğdır'ın mı kayısısı daha güzel?"

İki arkadaş gülüşe konuşa uzaklaştı; rüzgârın cevabı duyulmadı.

• • •

Konuşmaya öyle dalmışlardı ki güneye doğru sürüklendiklerini fark etmediler bile. Kars'a gidecekken kendilerini Muş'ta buldular. Bir dağın yamacında, iki derenin aktığı bir vadideydiler. Ama ne vadi!

"Toy kuşu geçerken yanımızdan anlamalıydım Malazgirt Ovası üstünde olduğumuzu," diye hayıflandı rüzgâr, "Şşşşt!" diye uyardı onu uçurtma.

Aşağıdaki kıpkırmızı gelincik tarlası ortasında bir boğa, başının üstünde uçan "tuhaf" kuşu tanımaya

EK-74. Kılçık Uçurtma (Resim 5)

yoksa onu görmek için 45 dakikada aşılabilen bu çetin yolu neden tırmansın bunca insan? Mesela şu çocuk! Babasını elinden çekiştirirken, "Örümcek Adam pıt diye tırmanırdı buraya di mi baba?" diye soran... Şaşırdı gene bizim uçurtma, "Örümcek adam da kim?" diye sordu rüzgâra. "Sen tanımazsın," dedi rüzgâr. Uçurtma şu "Örümcek" denen adamı çok merak etti ve rüzgârın da bazen amma gıcık olduğunu düşündü.

Kuzeye, denize doğru uçarlarken yüz vermedi rüzgâra. Anlattıklarını dinlemez göründü; sorularını duymamış gibi yaptı.

"Ha? Bana mı dedin? Duymadım!"

Oysa denizden, iskelelerden, balıkçı barınaklarından bahsediyordu rüzgâr; gemilerin uzun yolculuklarından; limanlardan, yelkovan kuşlarından, yunuslardan ve balıklardan! Hepsini can kulağıyla dinledi uçurtma, heyecanla dinledi ama dinlemez gibi yaptı. Sanki deniz umurunda değilmiş gibi davrandı.

Ağ onaran balıkçıların üstünden denize açıldı. Altında deniz, lacivert atlastan örtüsünü kat kat açarak onu yatağına davet ediyordu. İleride minicik bir sandalın içinde tek başına ihtiyar bir balıkçı, transistorlu radyosundan duyulan cızırtılı türküye eşlik ederek oltasındaki balıkları zoka denen çengellerinden özenle çıkarıp sandalın içine bırakıyordu. O kadar yumuşak hareketlerle yapıyordu ki bunu, hepsi de çenelerinden yaralı balıkları hastaneye yetiştireceğini

EK-75. Kılçık Uçurtma (Resim 6)

kavgacı, batak düdükçünü ıslıkçıydı.

620 yaşındaki "Koca Katran" sediri ve 840 yaşındaki "Ana Ardıç" da asırlık ağaçlarıydı Mersin'in.

Mersin, bir de yeraltı deresinin sebep olduğu erozyonla toprağın çökmesi sonucu oluşan iki obruk demekti. Rüzgârın dediğine göre; 452 basamak inince, 70 metre kadar sonra küçük bir kilisenin ardındaki büyük ve çok soğuk mağaranın içindeki akarsu, yeraltından Akdeniz'e ulaşıyordu. Doğrusu adını hak ediyordu Cennet Mağarası. Cehennem Mağarası'na ise girmek imkânsızdı. Zaten dik duvarlar arasından 128 metre derine inmeyi de pek kimse istemiyordu doğrusu.

İki "üstü kara" Cehennem'in 125. metresinde korkudan tir tir titreyerek boşuna beklediler uçurtmayı. Uçurtma aklından bile geçirmedi bu karanlığa dalmayı. Okeanos'tan daha yeni azar işitmişti.

Rüzgâr, burayı anlatmaktansa Adamkayalar'ı göstermeyi tercih edeceğini söyledi. "Seni Şeytanderesi'ne götüreyim," dedi. Bu da bir sürpriz miydi acaba? Ana yolun aşa-

98

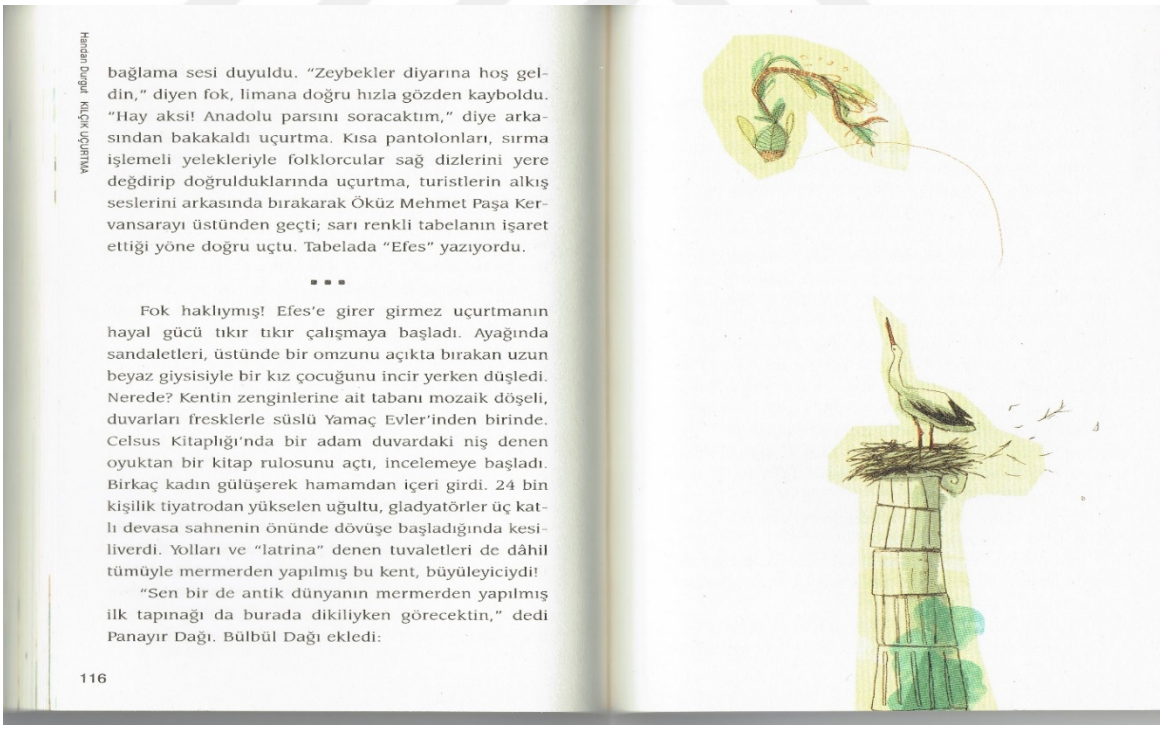
ğısında, dik kayaların yüzeyinde 11 erkek, 4 kadın, iki çocuk; bir dağ keçisini de almışlar yanlarına kimi uzanmış kimi oturur kimi ayakta oyulmuştu kayalara.

"Hey Kılçık!" diye seslendi biri.

Uçurtma tek tek taş kabartmalara baktı. Şu eli hançerinde olan mıydı seslenen? Roma kartalları mı yoksa? Ya da çocuklar mı? Rüzgâr gülüyordu uçurtmanın haline. Uçurtma tam o anda gördü onu. Tek motorlu bir uçaktı bu! Pilotu Samet Baba, sadece kendinin sığabildiği üstü açık kabinden selamladı uçurtmayı. Herkesle şakalaşıyor, ağaçlara dokunarak geçiyor, kuşları kaçırmak bir yana, peşine takıyor, bazılarını da Toroslar'a taşıyordu. "Bedavacılar," diyordu onlara. Aynı zamanda mücitti Samet Baba. Eskiden ilaçlama yapılan bu uçağı söküp yeniden yapmış, şimdi sadece su taşıyormuş. Aşağıdan

Handan Durgut KILÇIK UÇURTMA

EK-76. Kılçık Uçurtma (Resim 7)

Handan Durgut KILÇIK UÇURTMA

bağlama sesi duyuldu. "Zeybekler diyarına hoş geldin," diyen fok, limana doğru hızla gözden kayboldu. "Hay aksi! Anadolu parsını soracaktım," diye arkasından bakakaldı uçurtma. Kısa pantolonları, sırma işlemeli yelekleriyle folklorcular sağ dizlerini yere değdirip doğrulduklarında uçurtma, turistlerin alkış seslerini arkasında bırakarak Öküz Mehmet Paşa Kervansarayı üstünden geçti; sarı renkli tabelanın işaret ettiği yöne doğru uçtu. Tabelada "Efes" yazıyordu.

▪ ▪ ▪

Fok haklıymış! Efes'e girer girmez uçurtmanın hayal gücü tıkır tıkır çalışmaya başladı. Ayağında sandaletleri, üstünde bir omzunu açıkta bırakan uzun beyaz giysisiyle bir kız çocuğunu incir yerken düşledi. Nerede? Kentin zenginlerine ait tabanı mozaik döşeli, duvarları fresklerle süslü Yamaç Evler'inden birinde. Celsus Kitaplığı'nda bir adam duvardaki niş denen oyuktan bir kitap rulosunu açtı, incelemeye başladı. Birkaç kadın gülüşerek hamamdan içeri girdi. 24 bin kişilik tiyatrodan yükselen uğultu, gladyatörler üç katlı devasa sahnenin önünde dövüşe başladığında kesiliverdi. Yolları ve "latrina" denen tuvaletleri de dâhil tümüyle mermerden yapılmış bu kent, büyüleyiciydi!

"Sen bir de antik dünyanın mermerden yapılmış ilk tapınağı da burada dikiliyken görecektin," dedi Panayır Dağı. Bülbül Dağı ekledi:

116

EK-77. Kılçık Uçurtma (Resim 8)

Hasan Durgut KILÇIK UÇURTMA

duymasın diye içine doğru iyice eğilip usulca fısıldamış. Kuyu, suya; su toprağa; toprak sazlığa, otlara, ağaçlara, böceklere derken herkes birbirine bunu fısıldar olmuş: "Midas'ın kulakları eşek kulakları!"

Uçurtma kulağından bir türlü gitmeyen bu fısıltıdan kurtulmak için gürültülü bir yer arıyordu ki rüzgârın sağdan soldan, önden arkadan karmakarışık ederek ip sakalına düğüm üstüne düğüm attığını fark etti. Kızdı tabii rüzgâra. Rüzgâr:

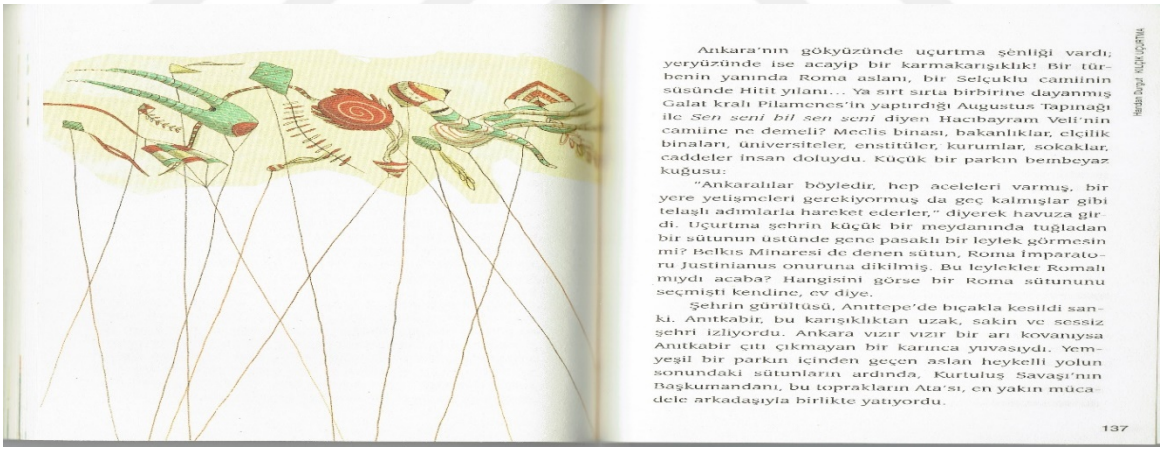
"Benim değil, onların fikriydi," diye aşağıdaki çocukları gösterdi. Çocuklar, sırf uçurtma, Gordion'un düğümünü anlatmayı unutmasın diye ipini düğüm yapmak istemişler. Böyle dedi rüzgâr. Gordion da kimdi? "Eşek kulaklı Midas'ın babası," dedi çocuklardan biri; bir başkası Friglerin kurucusu olduğunu söyledi. İşte bu Gordion, öküz arabasını, sanki kilitler gibi bir sütuna karman çorman düğüm üstüne düğüm atarak sımsıkı bağlamış. Sonra da demiş ki, "Bu düğümü çözen dünyanın hâkimi olacak." Çok zormuş çözülmesi, kimse başaramamış. Büyük İskender, -ama o da kılıcıyla keserek- çözmüş ve sahiden de taa Hindistan'a kadar her yeri fethetmiş.

"Benim dünyaya hâkim olmak gibi dileğim yok," dedi uçurtma. Böyle karışık, dolaşık bir iple uçmak çok zordu, "Çözün beni!" diye sızlandı.

Düğümü kolayca çözdü çocuklar; sonra da gönlünü almak için ona Nasreddin Hoca'nın fıkra gibi

132

EK-78. Kılçık Uçurtma (Resim 9)

Hasan Durgut KILÇIK UÇURTMA

Ankara'nın gökyüzünde uçurtma şenliği vardı; yeryüzünde ise acayip bir karmakarışıklık! Bir türbenin yanında Roma aslanı, bir Selçuklu camiinin süsünde Hitit yılanı... Ya sırt sırta birbirine dayanmış Galat kralı Pilamenes'in yaptırdığı Augustus Tapınağı ile *Sen seni bil sen seni* diyen Hacıbayram Veli'nin camiine ne demeli? Meclis binası, bakanlıklar, elçilik binaları, üniversiteler, enstitüler, kurumlar, sokaklar, caddeler insan doluydu. Küçük bir parkın bembeyaz kuğusu:

"Ankaralılar böyledir, hep aceleleri varmış, bir yere yetişmeleri gerekiyormuş da geç kalmışlar gibi telaşlı adımlarla hareket ederler," diyerek havuza girdi. Uçurtma şehrin küçük bir meydanında tuğladan bir sütunun üstünde genç pasaklı bir leylek görmesin mi? Belkıs Minaresi de denen sütun, Roma İmparatoru Justinianus onuruna dikilmiş. Bu leylekler Romalı mıydı acaba? Hangisini görse bir Roma sütununu seçmişti kendine, ev diye.

Şehrin gürültüsü, Anıttepe'de bıçakla kesildi sanki. Anıtkabir, bu karışıklıktan uzak, sakin ve sessiz şehri izliyordu. Ankara vızır vızır bir arı kovanıysa Anıtkabir çıtı çıkmayan bir karınca yuvasıydı. Yemyeşil bir parkın içinden geçen aslan heykelli yolun sonundaki sütunların ardında, Kurtuluş Savaşı'nın Başkumandanı, bu toprakların Ata'sı, en yakın müca-dele arkadaşıyla birlikte yatıyordu.

137

EK-79. Kılçık Uçurtma (Resim 10)

ÖZ GEÇMİŞ

1. **Adı, Soyadı:** Fetullah Uyumaz
2. **Doğum Tarihi:** 03.04.1992
3. **Öğrenim Durumu:**

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	Türkçe Öğretmenliği	Atatürk Üniversitesi	2015

4. **Mesleki Deneyim:**

Tarih	03.04.2018
Yer	Atatürk Üniversitesi K.K.E.F Türkçe Eğitimi A.B.D
Unvan	Araştırma Görevlisi

5. **İletişim Bilgileri**

Kurum e-posta:	**fetullah.uyumaz@atauni.edu.tr**